

శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

శ్రీభట్ట మురారి ప్రణీతంబైన

నర్మ రాఘవమను నాటకము.

ఈ గ్రంథము.

విద్వాంక- ఘనపాఠీ- మాడబూశి-

రి వా స రా ఘ వా చా ర్యు ల వా రి చే

లేఖకప్రమాదాదిజనితదోషంబులు

అంశముచక్కగాపరిశోధింపబడి

కాయలఘుప్రస్థస్వామి శెట్టివారి

స్వకీయ,

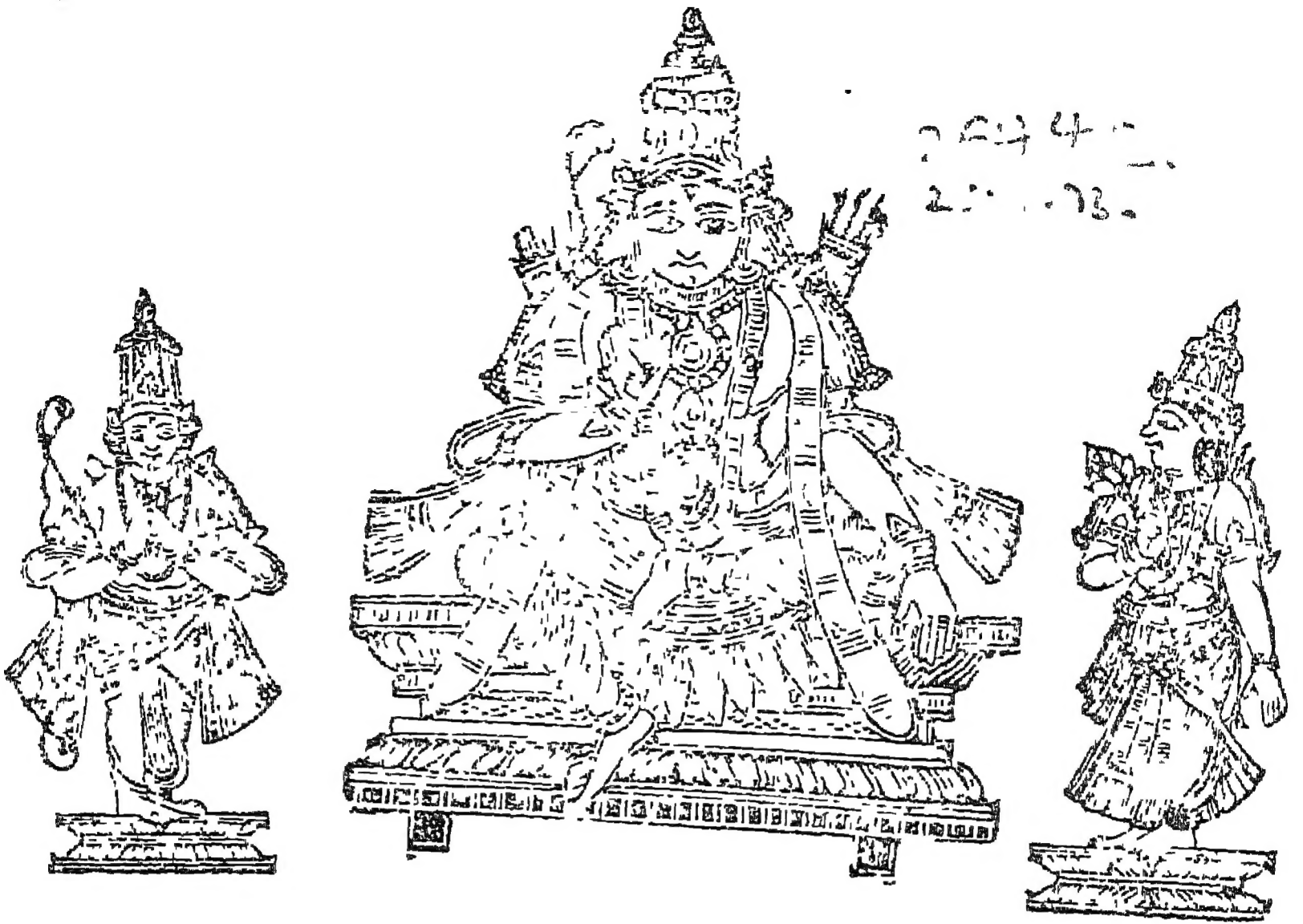
శ్రీరంగవిలాసము ద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁచి ప్రచురింపఁబడియె.

శివశివ

MADRAS.

1901.

ప్రకటన.

ఇచ్చట సంస్కృతాంధ్రగ్రంథములు చక్కగా ముద్రింపించి సరసముగా విక్రయించు చున్నాముగాన వలయు వారలు చెన్నపట్టణం గుజరాతివీధి ౪౨ నెంబరుగల గృహమునందుండు వంకాయల- కృష్ణస్వామిశెట్టిగారికి వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

వీతద్వ గ్రంథమూల్యం. వెల ౦- ౬- ౦.

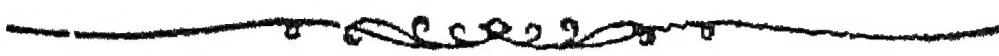
ఒకరూపాయకు పైబడిన మొత్తమునకు వి- పి. ద్వా రాపంపబడును.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

భట్టమురారిప్రణీతే- అనర్ఘరాఘవే- ప్రథమోంకః.

నిష్ప్రత్యూహముపాస్మహే భగవతః కామోదనీ లక్ష్మణః
కోకప్రీతివకోరపారణపటుజ్యోతిష్కృతీ లోచనే
యాభ్యామధావిబోధముగ్ధమధురశ్రీరథానిద్రాయితో
నాభీపద్మినిఁడరీకముకుళఃకంబోస్సపత్నీకృతః॥ ౧॥

చ, ప॥ వితమతిమహాకల్పేనాభీపదైకనికేతన
శ్రీభువనపురశ్శివీయస్యప్రతిక్షణమాత్మధూః
కిమధికరణంకీదృక్స్యవ్యవస్థితిరి

త్యసావదరమవిశద్వృష్టంతస్మైజగన్నిభయోనమః॥ ౨॥

ంద్యంతేనూత్రధారః॥ ౧॥ భోభోలవణోదధివేలావనాభీతమూలకందళస్యప్రథమ
మండనమహానీలమణిః కమలాకువకలశ కేళికస్తూరికాపత్రాంకురస్య భాగవతః
నేత్రమస్య యాత్రాయా ముపస్థానీయాస్సథానదః - కుతచ్ఛి ద్ద్వీపాంతగాదాగ
కలహకందళ నామ్నా కుశీలవాపశదేన రాద్రభీభత్స భయానకధూర్జుష్యంకమి
ధ మభినయతానిత్యంకిలాయ మద్వేజితోజీవలోకః - తితకస్య కదళిమలినీనా
ప్రీతజికస్య ప్రయోగానుజ్ఞయా నాట్యవేదోపాధ్యాయబహురూపాంతవాసే మ
దేశీయ స్సుచితితోనామభరతపుత్రోహం భవద్భిరనుగృహ్యైః

సతః॥ ప॥ ప్రీతిర్నామసదస్యానాం
ప్రియారంగోపజీవినాం
జిత్వాతదపహతాకార
మేషప్రత్యాహరామితాం॥ ౩॥

౧॥ ఆకాశేకణకాంచత్వాకింబూధ - పైదేశకోభణానసహగ్రసూత్రం - పుష్పాంశు
ణిప్రగల్భతఇతి - నిహస్యసప్రత్రయకుంబంబధ్వ - మాతఃకోటి పుష్పాంశుభిరభిర్య
మాదాధనేప్రవృత్తిరేవపాత్రాణి సమగ్రయిష్యతి॥

మతః॥ ప॥ యాంతిన్యాయప్రవృత్తస్య
తిర్యంచోకిసహాయతాం
అపంథానంతుగచ్ఛంతం
సోదంతేపివిముంచత॥ ౪॥

పురఃకణకాందత్వా కాశేకింబూధ తహికప్రహితేనుమస్మభిఃపత్రకేతి - ప్రవిశ్యన
టః- పత్రికాందదాతి॥ సూ॥గృహీత్వానాచయతి-యత్ర సమస్తపురుషాధాన్యందిన॥

ప॥ చేతశ్చ క్రికయానిపీయశతశశ్శాస్త్రామృతానిక్రమా
ద్వాంతైరక్షరమూలికాభిస్సకవినాముక్తాఫలై గుకంభితాః
ఉన్మీలత్కమనీయనాయకగుణగ్రామోపసంవగళణ
ప్రాధాలంకృతయోలురతిసుదృశాంకం తేషుహారస్రజః॥౫॥

ప॥ తస్మై పీరాద్భుతారంభ
గంభీరోదా తవస్తవే
జగదానందకందాయ
సందభాకాయత్వరామహే॥౬॥

జతివిమృశ్యస్మితం॥ గ॥ మారిష రామాయణానిశ్శణోషి తత్రగనతఃకవిజ్ఞావతా
రప్రథమతీథకస్య నల్మీకజన్మనోమహామునే స్సగన్వతీనిర్ద్యాసో యశశ్శర మ్మత్వాకూ
ణాం॥ నటః॥ అధకిం॥ సూ॥ గ॥ తత్ప్రతిబంధత్రంబాను... నీ... రి... దా... ॥ నటః॥
విహస్య॥గ॥ అహూసకలకవిసాధకసాధారణోభిప్రయం... వ్రీ... కీ... సు... హా... ॥ నీ... ॥ సూ॥
మారిషకిముచ్యతే॥

ప॥ అపికథమసారక్షోరాజస్తతాపజగత్త్రయీ
మపికథమధూదిత్వాకూణాంకులేగరుడద్వజః
అపికథమృషేదికవ్యావాచఃస్వతఃప్రచరాశిరే
సుచరితపరీపాకస్సర్వప్రబంధకృతామయ॥౭॥

తత్రాపితావన్నిరూపమూమిరూపకమభిరూపమిదృశం - ముహూతకమివస్థిత్యాస్మ
రణమభివీచ్యుసోల్లాసం॥ గ॥ అస్తిమాద్ద్యగోత్రసంభవస్యమహాకపే భక్ట్యున్మీధకమా
నతనుజన్మనః తంతుమతీనందనస్య మురారేఃకృతి రభినవచుసఘకారాఘవం నామసాట
కంతత్ప్రయుంజానాస్సమాజికానుపాస్మహే - విచింత్య సహవకం - అహూఃఖ్యో
యంరమణీయాసామగ్రీపరిషదారాధనస్య-కథం॥

ప॥ మద్వ్యాకారసపారగీతిగతిషుప్రత్యేకముత్కషికాణో
మాద్ద్యస్యకవేగకభీరమధురోద్ధారాగిరాంసూక్తయః
ధీరోదాతగుణోత్తరోరఘుపతిః కావ్యాధకపీఠముని
వాల్మీకిఃఫలిస్సయస్యచరితస్తోత్రాయదివ్యాగిరః॥౮॥

గ॥ అయంతుప్రాచేతసీయంకధావస్తు బహుభిఃప్రణీతమపిప్రయోగ్యమాణోనాపరా
భ్యతిశోత్రియపుత్రః॥

పశ్య॥ ప॥ యదిక్షుణ్ణంపూజ్యిరిరిజహతిరామస్యచరితం
గుణైరేతావద్భిజగతిపుంరన్యోజయతికః
స్వమాత్మానంతత్తద్గుణగరిచగంభీరమధుర
స్ఫురద్వాగ్భిహ్మణః కథముపకరివ్యంతి కవయః॥౯॥

గ|| ఉపక్రమనూనశ్చసకవిః స్వనిభానాసితశబ్దప్రహ్లాణ మాచార్యంప్రాచేతనః గిరః
చ దేవతామహ్నోకితవాణ||

ప|| తమృషింమనుష్యలోక
ప్రవేశవిశ్రాంతినాఖినంవాచాం
సురలోకాదవతరణ
ప్రాంతరఖేదచ్ఛిదంవందే|| ౧౦||

ప|| ధాతుశ్చతుర్గుభీకార
శృంగాటకపిహరిణీం
నిత్యప్రగల్భనాచాలా

ముపఖిష్టే సరస్వతీం|| ౧౧||

...

...

...

...

*

సతః || సహషణం|| గ || భావతత్ప్రస్తాయతాం-అస్యహి మాద్గ ల్యాయనాన్వయ
మూఢాన్యస్యమురారి నామధేయస్య చాలనాల్పి కేర్వాజ్జయమమృతరసనిష్కృదికదళయ
తి కౌతుకంమే|| సూ|| మారిషస్థా సేభవతంకుతూహలంసన్వీద్యశ మేనైతత్||

ప|| తత్రాదృగుజ్జ్వలకకుత్స్థకులప్రశస్తి
సౌరభ్యసిర్భర గభీరమనోహరాణి
వాల్మీకివాగ్ధాని సాని-గానలక్ష్మీ
మేతానివిభ్రాంతాహారిక పేర్వదాంసి|| ౧౨||

నేపధ్యేధ్రువాగీయతే || దిణితరణింకెరోపరమరోహోవిజేవభోఅంస | కమళము

౦

ఉ శకవాళీ గలమహుఅరశంధణవిఅంధో || ఛా || దినకర కిరణోత్కరః ప్రజా
గరః కోపిజేవలోకస్య | కమలముకుళాంకపాలీ గతమధుకరకషణానిదగ్ధః || సూ ||
అకర్ణ్యః సముపక్రాంతమేవనతకౌతైః|| గ|| యదయందశరథోత్సంగాత్ రామభద్రా
కర్షిణోవిశ్వామిత్రస్య ప్రాప్తిః|| గీయతే|| పురోవలోక్యససంభ్రమం|| గ|| అయే
అత్రైవ తత్రభవతః కమలయోనిజన్మనో మునే రాయతనాత్ ప్రతినివతకామానేన
ఋత్విజావామదేవీన కిమపి తద్వాచికమభిధీయమానో మహారాజౌ దశరథ స్త్రివృతి -
తదేహినద్వయో స్తృతీయో నభవితవ్యం - అవామప్యనంతరకరణీయాయ సజ్జభవావ
ఇతినిష్కాంతౌ|| ఇరిప్రిస్తావనా.

తతః ప్రవిశత్యుపనిష్టో దశరథోవామదేవశ్చ|| దశ|| గ|| అహోబహుధాశ్రుతమపి
భాగవతోవసిష్ఠస్యానుశాసనం నవం నవమివప్రమోదయతిమాం||

వామ|| ప|| మధుకైటభదానవేంద్రమేదః

ప్రవవిస్రామిష మేవమేదినీయం

అధివాస్యయదిస్వకైర్యశోభి

శ్చిరమేనామపభుంజతేనరేంద్రాః|| ౧౩||

దశ॥ సస్థితం - ఋషేవాహదేవ

ప॥ తస్యాజ్ఞయైవపరిపాలయతఃప్రజామే

కణోపపకంఠపలితంకరణీజరేయం

యద్గర్భరూపమివమామనునాస్తిసర్వ

మద్యాపితన్తయిగురుగుణరుపక్షపాతః॥ ౧౦॥

వామ॥ మహారాజకిముచ్యతే॥ ౧॥ సమానవృత్తేరపి కస్యచిత్ క్వచిదేవ తాలామై
తథాహితత్రభవాత్॥

ప॥ సాధాగణోరఘూణాం

గురుభవన్నపివిశేషదృష్టిస్తే

నామోదయతిశిమిదుః

కుముదంత్రసరస్వసర్వస్వం॥ ౧౧॥

దశ॥ ౧॥ వామదేవ మమహిగురువచనశ్రవణతృప్త్యా మంకుశీకరోఽశోఽత్రవృత్తి
వ్రియాంతరానుసారిశోహృదయగజస్య - తన్నకించిదపరమవశిష్యతే॥ వామ॥ మ
రాజనిశ్చేషమభిహితం - ఇమాంతుసర్వసందేశ సంగ్రహకారికా మతిప్రయత్నేన భ
వాకభవంతమనుస్మారయతి॥ దశ॥ సాదరమవహితోస్థి - కిమాజ్ఞాపయతి॥

వామ॥ ప॥ మాతమిష్టంచతస్తుంచ

భమకాశ్చాయంకులస్యతే

గృహత్ప్రసాదవర్తంతే

పూణకాకామా యదధికానః॥ ౧౨॥

దశ॥ సుష్టుకృతంకిరస్యాచార్యవచనం-

కించ॥ ప॥ తస్మాద్దోత్రమహత్తరఃక్రతేభుఃసామద్యాయమాద్యోరపి

ర్యజ్వానోవయ మద్యసాభగవతీభూరద్యరాజన్వతీ

అద్యస్వంబహుమన్యతే సహచరైరస్తాభిరపి

యేనైతావదయంభతీపతిరపిస్వేనానుగృహ్యతినః॥ ౧౩॥

వామ॥ ౧॥ సహజానుభావ గంభీరమహిమానో యూయమేవ తాదృశాయానుశ
క్షేవలంకువయముపదేష్టారః॥

ప॥ ఉన్నిద్రయతిహింసామదాకరమశర

న్నిశానిశాతనిస్తుష్టోపితుషారకిరణః

సపుంకిముచ్యతేభగవాన్

ద్వితీయపరమేశ్వీవసీమః॥ ౧౪॥

ప॥ ఇదంహోయాజ్య నామృతముచితంయత్కులమభూ

ద్యద్విష్టంవాకుర్వన్నకృతసగరఃపూర్తముదధిం

అసౌతేపూర్వేషాంసుచరితపతాకాయదమర

స్రవంతీకృతస్త్రియంత్రీఘవనగురోస్తస్మభవః ॥ ౧౯ ॥

శింశు ॥ ప ॥ కాశీకీర్తికృతస్యాపి

యదాజ్ఞాతిక్రమాదభూత్

త్రిశంకారపభోగాయ

నద్యోరపినధూపి ॥ ౨౦ ॥

ప్రవిశ్యప్రపిహారః ॥ ౨ ॥ జయతుదేవః - భగవాన్ కాశీకోద్వారచక్రాన్తే ॥ దశ ॥
కఃకోత్రభూః ॥ ౨ ॥ వామ ॥ అహముమేత్యశ్చౌతేనవిధినాపురస్కృత్యప్రవేశయామితపోని
ధిం- ఇతిప్రతిహరేణసహనిష్కాగ్రంతః ॥

దశ ॥ ప ॥ యంత్రత్రదేనాఃపతత్యటంతై

స్తపోమయైర్పూజాముచ్చకార

పరాశరజోభిస్సగ్నైరగాధ

స్సగ్నాధిపుత్రోపి హానుపైతి ॥ ౨౧ ॥

తతఃప్రవేశతి వామదేవోపదిశ్యమానవత్సాన్ విశ్వామిత్రః ॥ ౧ ॥ సఖేవామదేవ
కథయసిత్వచుద్యైవ వసిష్ఠాశ్రమావాగతోస్త్రితి - కచ్చిత్ కుశిత్రితావదరుంధతీనామ్నా
తపోమయోనబ్యోతిమా సహచరితథర్మా తత్రభవాన్ మైత్రావరుణి ॥ వామ ॥ విశేషే
బాత్రువరద్యయాజ్యకులముపతిష్ఠమానే చిరంతనప్రియసుహృదికాశికే ॥ విశ్వా ॥ సఖేవామ
దే వాచిరేణదశరథోద్రష్టవ్యశతి సర్వచనోరథానాముపరి వర్తచుహే ॥ వామ ॥
౧ ॥ సవిచయం - భగవన్ కుశికనందన ధన్యఃఖిల్వయంరాజాసావిత్రః - య మేనమను
రుంధతేభవంతోః ॥ విశ్వా ॥ సఖేభన్యవీవాయం ॥

ప ॥ నచున్నపతిమండలిమకుటచంద్రికాదుదికాన

స్ఫురచ్ఛరణపల్లవప్రతిపదోద్దోస్సంపదా

అనేనసస్యజేతరాంతురగమేధముక్తభ్రమ

త్తురంగఖురచంద్రకప్రకరదంతురామేదినీ ॥ ౨౨ ॥

పురోవలోక్యసహషణం ॥ ప ॥ చిరాక్షణ్ణోజాక్షయశమయతి సమస్తా సురవధూ

కచాకృష్టిక్రిడాప్రసభసుభిగంభాపుకభుజః

త్రొలోకీజంఘూలోద్వృగనాచలేహమనుకుల

ప్రసూతిస్సత్రాన్యే విజయసహకృత్వాదశరథః ॥ ౨౩ ॥

౧ ॥ ఇయమేతేనపీయామతుసారశీకరాసారవర్షిణీ సుజనసంచదకాతుక మేఘరే
ఖా పౌరస్త్యేనేవమరుతాలోకనాథేన సహస్రీఖిత్రయతే ॥ వామ ॥ ౧ ॥ భగవన్
అన్యదిలీపకులకుశలకర్మ కల్పతానవాచురగ్రిధిభి రగ్నిగ్యంతేకిసలయాని - యద
త్రభవానపి త్రిఘవనసనాతనగురురేవమస్తేనరేంద్రాయస్పృశాయతి - ఇతిఃరిక్వా
మతః ॥ దశ ॥ సహర్షసంభ్రమమాసనామత్థాయ ఉపస్థత్యై భగవన్ కుశికనందనవత్సా
పస్తైరగ్నోభిగాయతే ॥ విశ్వా ॥ స్వస్తీభవతేగవరివారాయై సర్వేయగ్నోచితము

పవిత్రాంతి! దశః సప్తశ్రయభగవత్విశ్వామిత్రః

ప॥ కచ్చితాంతారభాజాంభవతిపరిహవఃకోపితౌవాపదోవా
ప్రత్యుహేనక్రతూనాంనఖలుమఖభుజోభుంజతేవాహవీంషి
కర్తుంకాకచ్చిదంతర్వసతివసుమతీదక్షిణస్సప్తతంతు
ర్యత్సంప్రాప్తోసేకించారఘకులతపసామీద్యశోయంవివర్తః॥ ౨౪॥

విశ్వా॥ హస్య॥ స॥ జనయతిత్వయివీరదిశాంపతీ

నపి గృహంకణచూత్రకుటుంబినః
రిపురివిశ్రుతిరేవనవాస్తవీ
ప్రతిభయోంతతిరస్తికుతస్తనః॥ ౨౫॥

ఆపిచ॥ ప॥ దత్తేంద్రదాభయదక్షణామృతభుజాసంభారగంభీరయా

త్వద్వృత్త్యాశిధిర్కృతప్రిభువనశ్రాణాయనారాయణః
అంతస్తాపతుషారసారభజయశ్వాసానిలాపూరణ

ప్రాణోత్తుంగభుజం॥ తల్పపసునాభద్రేణనిద్రాయతే॥ ౨౬॥

దశ॥ సవైలత్యస్థితం - భగవత్విశ్వామిత్ర॥ గ॥ అభ్యమిత్రీణస్య తత్రభా
వతశ్చనాసీరస్య నాసీరపూరకేణ పదాతిపరనూణునా మయాపికదాచి దుద్ధృతంభనుః
తస్మాలోయమశీకలోకప్రవాదో భగవత్తమాప్యాయయతి॥

విశ్వా॥ సోత్పాసస్థితం॥ ప॥ శ్రేలోక్యాభయలగ్నకేనభవతావీరేణఃస్మరిత

స్తజ్జమాతముహూతామండనధనుఃపాండిత్య మాఖండలః

కించాజస్రమఖార్పితేనహవిషాసంపుల్లమాంసోల్లస

త్సర్వాగీణవలీవిలుప్తనయనవ్యూహఃకథంవతే॥ ౨౭॥

వామ॥ విహస్యః గ॥ మహారాజభూకాశ్యపయధానాభగవాన్కాశికః - స్వయ
మనేకథా సుభర్తాయామధ్యక్షిక తమహమపికించద్భ్రవీమి॥

ప॥ త్వయ్యర్థాననభాజికిన్నరగణోద్గీతైర్భవద్విక్రమై

రంతస్సభృతమత్సరోపిభగవానాకారగుప్తాకృతీ

ఉస్థిలభ్యదేయదక్షిణభూహారోమూచద్యోల్లస

దాబ్జైరేవపలోచవైరభినయత్యాసంఘంఘండలః॥ ౨౮॥

దశ॥ స్మృతం - వామదేవత్వనుపి భగవంతంవిశ్వామిత్రచనుప్రవిష్టోస్మి

ప॥ ఏతస్మై సమరాంకణప్రణయినేతిష్ఠేతికఃప్రద్యుల

ద్దభోభిమ్యతమదలోద్భుభుజస్తంభాయజంభారయే

నిర్యచ్ఛిర్బహిరేషరోషదహ॥ ఏతస్మై లింగైరివ

వైవోద్యచ్ఛిపీక్షణై స్సచతనోదాగ్నేయమస్త్రుద్భి॥ ౨౯॥

విశ్వా॥ దశేంధస్యబాహుశిఖరమాస్ఫూయన్ రాజషేవస్త్వేతివ్యక్తి

ప॥ సమృత్తోయంయదితివభుజద్భావాయాసంప్రతీంప్రసో

నిర్విఘ్నశ్రీరియమభివవాకీద్యశతేప్రశస్తిః

ఇత్వాకూణాంలిఖితః సర్వభూగండభిత్తి

క్రీడాపత్రప్రకరమకరీపాశుపాఞ్చహివృత్తిః॥ ౩౦॥

దశ॥ గ॥ భగవత్ సర్వాద్యుత్సాహే భవంత ముక్తిప్రత్యుక్తికయానుగంతుమపిశే
తయం- ఏవంకిల త్రిశంకుసంకీర్తనో పాఖ్యాన పారదృశ్యానః పారాణికాఃకథయంతి॥

ప॥ త్రాసోత్కంపితదశఃపరిషన్మౌళిమాణిక్యమాలా

బాలాదిత్యప్రకరకిరణస్థైరపాదారిఃపదే

ప్రాచీమేనాంభువనరచనా మన్యధానిర్మమాణే

కార్పణ్యోక్తీస్త్వయిరచితవానంతరాయంమహేంద్రః॥ ౩౧॥

ఐహస్య॥ ప॥ జవాదారాధ్యంతాముపనమతివగ్నేదివిషదా

మపవ్యస్తోమందైరజనిరథహంస్టైఃకమలభూః

నియచ్ఛామోజహ్వంనతినఃపరితేభ్యఃకిముతతే

సుధాసద్ధిశ్రీచీనామతిపతతవాచామవసరః॥ ౩౨॥

అంజలింబధ్వా ॥ గ॥ భగవత్ ప్రసీదతావదుత్తరోత్తరేషాం మహోత్సవానాం
కదాచిదపి నత్యప్యంతి పుంసాం హృదయాని - యదియం త్వదుపస్థానసులభసంభావ
నాతిప్రసంగసంగీతనతఃకీమేచిత్తవృత్తిర్నియోగానుగ్రహయస్పృహయతి ॥ విశ్వావందు
మతేయ - కిమన్యన్నియోజ్యం॥

ప॥ నిముక్తశేషధవళైరచతేంద్రమంథ

సంత్యుబ్ధదుగ్ధమయసాగరగర్భగౌరైః

రాజన్నిదంబహుళపక్షదళస్మృగాంక

చ్చేదోజ్జ్వలైస్తవయశోభిరశోభివిశ్వం॥ ౩౩॥

పునరిదానీమపి ॥ ప॥ యస్తోమానుచ్చైర్విపచినుచశోరప్రణయినీ

రసజ్ఞాపాండిత్యచ్ఛిరశశిధామప్రమకరాత్

ఆపిత్వతైజోభిస్తమసేషమితేరక్షతుదిశా

మసాయాత్రామైత్రీంసభసీతరామంబరహణిః॥ ౩౪॥

గ॥ కింతు కతిపయదివసానాయుధసద్ధిశ్రీచా రామభద్రేణ సన్నిహితవైతానక్రీ
యాణామస్మకమాశ్రమపడంసనాధీకరిమ్యతే॥

అపిచ ॥ ప॥ మధ్యేకృత్యఘనంధిసోతిజలధిస్త్వైస్త్వరంబుభిమేకదినీ

హంతిప్వేకిరణైస్తమిస్తమయణంకృత్యాంతరాశేరవిః

త్వంరామాంతరితశ్చపాలయసిజైరేవప్రతాపైఃప్రజా

మీద్యకోపిపరోపకారసుహృదామేషస్వభావోహివః॥ ౩౫॥

కేచిచ॥ ప॥ దృష్టస్సాక్షాదనురవిజయీ నాకినాంచక్రవర్తి

మాతస్యస్యానుంభయని యథావాదజీ.ద దనీతిః
 పితాశైత్రాగహిభయచుథాన్త్యేవ నిత్యానుషక్తం
 తస్మైచైత్యైకవిధనకావీరరాజశ్చతీర్థాః॥ ౩౬॥

దశ॥ సరినాదం - స్వ॥ గ॥ కథమిదమస్తాకం సకలలోకభావశంకూర్క
 కౌశికపాదేభ్యో రామభద్రప్రవాసవైమంస్యమ ప్యుత్పత్స్యతే - దృష్టంశా
 వ్యంబినీనామిలమకిరణకంబళిరాం కమచినీమిలనమాంకకృతానం - విమృశ
 ప్రకాశం ॥

నాశితలైభ్యః
 క్షేమాన్మతః
 కాగతిః

ప॥ కూశకరాజమజగాదిశగోత్రగ్రావదిక్కరినిశేకశుద్ధిః
 మాంప్రసూయ కథమద్యనిగీతోహంపరాధకానముభోరథునంశః॥ ౩౭
 విశ్వా॥ గ॥ రాజదేవ మమకారోహ రాజపుత్రేషురాజ్ఞాముపలాంశ
 ఉపయోగస్తుప్రవాసాం యతైతత్ ॥

గాయకవలం

ప॥ కష్టావేద్యధాకష్టో నిత్యంన వహానక్లమః
 త్రైవతానామలంకారం కపోలస్యకుండలం॥ ౩౮॥

దశ॥ సరినయోపరోధ ॥ గ॥ భగవత్ పరమనుగృహీతాయ మేవాత్ర
 వ్యూహాః - కింతుప్రచర్యతాస్త్రం ధీరకంఠశ్చ మేరశ్శాయమితి ప్రముగ్ధ
 గ॥ విహస్య సభే లెవ్రవవంతం మైత్రాదక్షిణి మృషిం ప్రసాదాచచరిత
 ధనుర్వేదసంస్కారా స్తావదస్య భృశాశ్వప్రసాదా దస్యాస్వాయతంలె॥౩
 పరోధం॥ గ॥ భగవన్నుచ్ఛ్వస్యసంపదేక్షురాదని నానావ్యదాయత్రమేవ
 కం వ్యాసప్రదాయః - శింకెనహనికరణకులైకపక్షపాదనైవసహస్రపరి
 వంతు భృక శ్వము పానీనో దివ్యాస్త్రములై హస్తగీష్టాః॥ విశ్వా॥ గ॥
 మధద్రేపిపాలోయమితి సంభావనయా ద్యావాప్యభివ్యోస్తీరురపరస్కరణ
 రోపి నిజలేజసాదిరస్కరోతి॥దశ॥భగవత్కంఠం సంవన కస్యతాద్యకీతిసా
 మపిబుగ్గివాహుభురోక్షరణ ప్రతిసాధతే- అపవాద్య - చామదేవ ఎవమ
 శివోబ్రువీతి॥ వామ॥ రాజదేవకమత్రప్రప్తన్యావయం॥

వతాసంభా
 స్తి॥ విశ్వా
 హ్నాచర్యస్య
 ॥ సరినయో
 లతకాముక
 రాక భగ
 లంచతేరా
 తరణిరణుత
 వ్యుహాద్వా
 హవాకా-క

ప॥ కాంక్షోక్తభవాకదాతారత్నచియోమహాక్షత్రియః
 రక్షితారామభద్రశ్చేదచుమన్యామచేదయం॥ ౩౯॥
 అపేద॥ ౪॥ జగత్తథారభిన్నానాం హృదయోభవతామయం
 యద్యధాకామసంప్రాప్తిప్రీతాధిరాముఖి శతకానం॥ ౪౦॥

కింవ॥ విశేషేణ॥ ప॥ పూరయితునుభికాకాహామైత్రావగృహేసగ
 సందితతానదిష్టస్సయాధిదృష్ట స్సపివాభకః॥ ౪౧॥

శకుమరం తే

దశ॥ ఏవమేతిత్ ॥ ౪౨॥ ధ్యానమయస్సష్టివాగప్రముఖత చాలాభ్యుపగ్రహే
 ౪౩॥ మేవ నైష్టికానాం సర్వ పక్షిసామలక్రమే॥ ౪౪॥

మహా

వివృత్య॥ ప॥ క్రియాశాంతయైదశరథము పాస్తానామభే

మునావిశ్వామిత్రే భగవతగతే సంప్రతిగ్రహాన్

తపోలేశశ్లేశా గురశమితవిఘ్నో ప్రభయే

ప్రవృత్తేనాయజై రఘుకులకన్తానా స్తదయతే॥ ౪౩॥

ముని ప్రతి జగద్గురోగాధినందన॥ ప॥ త్వంపి దీప్తిమహాహోమే రామభద్రంప్రతిక్షుసే

తన్నఃపతివ్రతానృత్తి మియంచరతిపెదనీ॥ ౪౪॥

నేపర్యాభిముఖ మవలోక్య కః కోత్రభోః- ప్రవిశ్యదౌవారిః॥ ౨॥ కిమాత్మాపగతి

దేవః॥ దశ॥ అహాయతాం రామభద్రః వామ॥ లక్ష్మణశ్చ॥ దశ॥ సస్మిత॥ ౩॥ స్మృత

క్వ గ్రియత్నాపేక్షీ నాయుగళః - సఖియ ప్రకారమంతరేణ తుహినానానుజ్ఞహిషేచౌ

వారికోసమ్కాగ్రింతః- తతః ప్రవేశతో రామలక్ష్మణౌ॥

రామః॥ సహషకస్మితం॥ ప॥ సురాధిశ క్రోధాజ్జగదపరధాకతుకమపశే

పురాణబ్రహ్మణో మహాచేతరస్సప్తచక్రతాః

ధృతాస్తుష్టేనామిబహిరపిచ వైశ్వానరపథా

త్కిధావారాణీయశ్చరితమితి హ స్మప్రథయ॥ ౪౫॥

గ॥ కథంసోఽభగవాన సస్మభిరుపచరిష్యతే॥ ౪౬॥ క్రామకపురోచలోక్యహమాకతి

తయంసీదూపయన్ నూనంవనయవనమృయోః తాతవామదేవయోః తృప్తియాప్రశాంత

మోవసీయనూకృతిస్సభగవాన్ విశ్వామిత్రోభషిష్యతి॥

లక్ష్మణః॥ సాశ్చక్యస్సితాత్య॥ ప॥ ఆయమయమిదృశప్రశమ విశ్వసనీయతను

ర్జువం భయంకరీః కథమిద త్తరుషోపిమునిః

స్థితిమిదమేవనా మృదుమనోజ్ఞ తుషారతమా

స్తమసిసతద్బలంతి సహస్రై న మహాకాషధనుః॥ ౪౬॥

రామః॥ వత్సలక్ష్మణ ఏవమరవగాహగంభీరచరిత్యాప్త్రీయంతే మహంతః

అపిచ॥ ప॥ ప్రతపహితకరీభిరహ్నరోన్ధి స్సహజగదస్య నిగృహ్ణతోగృణంతి

నమదమరశికఃకిరీబరోచి ముకకుళిలహోమతనూంసినేష్టితాని॥ ౪౭॥

వామదేవః॥ దృష్ట్వాసహషకం- కథమాగతో రామభద్రః-ముసంప్రతి భగవన్

ప॥ బ్రహ్మజ్యోతిర్వివర్తస్య చతుర్థాదేహయోగినః

ఋశ్యశృంగచరోరంశః ప్రథమాయంమహాఘజః॥ ౪౮॥

విశ్వా॥ గ॥ సహషకసంభ్రమమవలోక్యవామదేవకముచ్యతే॥ అరణ్యకేమప్రకృష్ట

తమంకిమపి బ్రాహ్మణ్య మృశ్యశృంగస్య- నకేవలమమునా వత్సేన బ్రహ్మషికార్విభంధక

పుత్రవతాం ధురమారోపితః- రాజషికదశరథోపి॥ దశ॥ భగవన్నేవమేవ॥

విశ్వా॥ వామదేవంప్రతి॥ ప॥ యేమైత్రావరుణిం పురోహితవతోవంశే మనోజ్ఞాజ్ఞా

తాస్తావైనయికిః క్రియావిదధి రేయేవాంతుయుష్మాదృశః

తేహిమంగలమేష తే దశరథస్సంప్రత్యగియేతున

జాతాస్తేఘ్రవమృశ్యశృంగతపసా మైశ్వర్యమిహ్వాకవః॥ ౪౯॥

రామలక్ష్మణావుపసర్పతః॥ వామ॥ వత్సభగవానశేష భువన మహనీయో మహామూనిః ప్రణమ్యతాం- రామలక్ష్మణావుపసృత్య-భగవత్ విశ్వామిత్ర సావిత్రౌ రామలక్ష్మణా వభివాదయతే॥ విశ్వా॥ గ ॥ వత్సవాయుష్కంతౌ భూయాస్తామితి భుజాభ్యాం పరిగృహ్య సరోమాంచనిర్యణ్యైః- సబహుమానః॥

స్వ॥ ప॥ వసిష్ఠో కైశ్వానైదకథతిజగతామాభ్యుదయకిం

ధురంసప్రత్యేతే దినకరకులినాః క్షేతిభుజః

గృహేయేషాం రామావిభిరపికలాభిశ్చతస్రుభిః

స్వయందేవోలక్ష్మీ స్తనకుతుకచారి విజయతే॥ ౫౦॥

కించ॥ ప॥ త్వంతాస్తాస్సత్యతవాన్యచోదశతయూర్జ్వత్ప్రీతయేయజ్వభిః

స్వాహాకారముపాహితం హవిరపిత్రేతాగ్నిరాచామతి

త్వాంక్షీరోదజలేశయం క్రతులిహః శృష్టిగువాతర

మ్నద్వృత్తాదశకంధరప్రభృతయోనిగ్రాహితార స్త్వయా॥ ౫౧॥

వామ॥ సస్కితం- వత్సవయమత్రభవాక్షాఢవంతౌ నేతుమాగతః॥ రామలక్ష్మణౌ యదభిరుచితంభవతేతాతపాదాయచ॥ దశ॥ తౌ సన్నేహమదాయకౌశిక ఇన్యోఘోకైః కైమన్యుత్పిడనిగృహ్యమాణ కంఠోవామదేవస్యముఖమీక్షతే॥ వామ॥ ఇమాతే రామలక్ష్మణావిత్యర్పయతి- విశ్వామిత్రస్సాదరంప్రతిగృహ్లాతి- నేపథ్యే- శంఖధ్వనిః॥ వామ॥ నిమిత్తమనుమోదయమానో దశరథముల్లాసయతి- పునర్నేపథ్యే॥ వైతాళికః॥ సుఖాయమాధ్వందితే సంధ్యాభవతుదేవస్య॥

సంప్రతిహి॥ ప॥ కిరతిమిహిరేవిష్వద్రీచః కరానతివామనీ

స్థలకమలవద్దేహచ్ఛాయా జనస్యవిచేష్టతే

వనగజముఖోత్క్లిజైః కరాప్రైరపి- రే

శ్చికిరమస్మణామేణాః కచ్చస్థలిమధిశేరతే॥ ౫౨॥

అపిచేదానీం॥ గ॥ పత్రీరతయకోటరమధ్యమధ్యాసీనాః॥

ప॥ ప్రత్యక్షరస్రతసుధారసనిర్విషాభి

రాశీభికారప్యధికభూషితభోగభాజః

గాయంతికంచుకవినిగతాత రోమహవతా

స్వేదోర్మయస్తవగుణా నురగేంద్రకన్యాః॥ ౫౩॥

విశ్వామిత్రః॥ సఖే దశరథప్రియమపితథ్యమాహవైతాళికః॥

ప॥ మందోద్ధూతైశ్చిరోభిమణివరగురుభిః ప్రాథరోమాంచదండ

స్థాయన్ని మోకాకసంధిప్రసరదవిగళత్సన్నుదస్వేదపూరాః

జిహ్వాయుగ్మభిపూణానన విషమసముద్గీణా వర్ణాభిరామం

వేలాశైలాంకభాజో భుజగయువతయ స్త్వద్గుణానుద్భవాంతి॥ ౫౪॥

దశ॥ సవైలక్ష్మ్యోతమథోమఖస్తిష్ఠతి॥ నిశ్వామిత్రః॥ గ॥ ప్రత్యాదీదీక్షాప్ర
వేశకాలః॥ తదేవంధ మధురగోష్ఠి భంగః॥ మరాణాం ప్రథమే నయంతావచ్ఛితుమిచ్ఛా
మః॥ దశ॥ గ॥ రామలక్ష్మణా వవలోక్ష్మ్యాహస్వభర తరంగితలోచనో మునిప్రతిభగ
వన్నిత్యథోక్తై వాక్ స్తంభంనాటయతి॥ వామదేవః॥ ససంభ్రమః॥ భగవత్ కుశికనం
దనసాధయ - శివాస్తేసంధానోవత్సయోశ్చ రామలక్ష్మణయో రిత్కుతాయసర్వేయధౌచి
తమాచరంతి॥ ఖశ్వా॥ ఏవమాస్యతాం భవద్భిరితి రాజపుత్రాభ్యా మనుగమ్యమానోని
ష్కాంతః॥ దశ॥ గ॥ దీఘముష్ణంనిశ్వస్య - వామదేవనూనమిదానీ మస్మానివ భగ
వంతమపి కాశికమకారణవత్సలం వత్సలయతి వత్సరామభద్రః॥

ప॥ కశ్చిదస్మద్వియోగాతికదుఃఖదుఃఖాకరిష్యతి

అపూర్వవిషయాలోక సుఖవాసుఖయిష్యతి॥ ౫౫॥

వామ॥ రాజశేవయం కాశికోవేతికృపునరేషకత్యైవిభాగో రామభద్ర మాధుర్య
స్యపశ్య॥

ప॥ యదీందోరస్వేతి వ్యసన ముదయంవానధిరపా

ముపాధిస్తత్రాయంజయతిజనికతుకః॥ ప్రకృతితా

అయంకస్సంబంధోయదనుహరతేతస్యకుముదం

విశుద్ధాశుద్ధానాంధ్రువమనభిసంధిప్రణయినః॥ ౫౬॥

దశ॥ విమృశ్యఏవమేతత్॥ వ॥ రత్నాకరోజనయితాసహజశ్చనగః॥

కింకభ్యతామమృతకౌస్తుభపారిజాతాః

కింతై రచింత్యమిహతపురనస్యదేవ

తత్త్వాంతరంకుముదబంధురయంయదీందుః॥ ౫౭॥

గ॥ పురోవలోక్య కథంలోచనపథ మతిక్రాంత స్సరామలక్ష్మణోభగవాన్॥ త
ద్వయమపి వత్సప్రవాసదుమకానసం దక్షిణకోసశేషరదుహితర ముపేత్యదేవీం సాంత్య
యామః॥ ... *
...

ఇతినిష్కాంతాస్సర్వే - ప్రథమోంకః.

శ్రీమద్భగవద్గీతా ప్రథమోధ్యాయః శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదః

శ్రీ ర న్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

భట్టమూరారిప్రణీతే- అనర్ఘరాఘవే- ద్విటీయోంకః.

తతఃప్రవిశంకునానావాయ యజమానశిష్యః॥ ౨॥ ఆదిష్టాన్తిభగవతాకాశి కేన మే
 త్తోపలక్షణాయ - పురోవలోక్య - ఆయే ప్రభాతప్రామౌసరజనీ ॥

ప॥ త నోభిః పీయతైగతవయసేపీయూషవశ్శపి

జ్వలిష్మన్కాంతంకో పరిపటే ధూమైరెరదిశః

సరోజానాంకషకన్నళిమయమయస్కాంతమణివ

త తాదంతశ్శ్లేఘతపతిపతిరద్యాపినరుచాం॥ ౧॥

అపిచ॥ ౧॥ జాతాఃపక్వపలాండుపాండుమధురచ్ఛాయాకిరస్తారకాః.

ప్రాచీమంకురయంతికాశ్చనరుచోరాజీవజీవాతనః

లూతాతంతువితానవశుకలమితోబింబంశధచ్ఛంద్రనూః

ప్రాతఃప్రాప్తితరోచిరంబరతలాడస్తాచలంచుంబతి॥ ౨॥

సర్వతోవలోక్య॥ ప॥ దిద్మండపమకుటమండనపద్మరాగ

రత్నాంకురేకిరణమాలినిగర్భితేపి

సౌఖ్యప్రసూప్తికమధువ్రతచక్రవాళ

వాచాలపంజరవనీసతసాస్సరస్యః॥ ౩॥

అపిచ॥ ప॥ ప్రాచీనభ్రమకణికాకాంకమలిసీసంవతీకాశ్చంద్రవతి

ద్వేతిస్తోకమణీయమంబరమణేద్యాకామచ్ఛగరేగుచః

స్తోతోచ్ఛావసమపీడముత్సుకతయాసంభూయతోనాచ్ఛహి

ర్విష్కామచ్ఛ్రమరాఘసంభ్రమవశాదంభోజముద్గ్రంభతే॥ ౪॥

అపిచ॥ ప॥ ఏకద్విత్రిచతుఃక్రమేణగణనామేషామివాస్త్రంయచాం

కుర్వాణాన్నమకోచయద్దశశతాన్యంభోజసంవతీకాశః

ఘాయోపిక్రమశఃప్రసారయతితాఃగుప్రత్యమానుద్యుత

స్సంఖ్యాతుసకుతూహలేవనళినీఘానోస్సహస్రింకరా౯॥ ౫॥

కించ॥ ప॥ ప్రత్యాసన్నసుశేంద్రసంభుగళాస్సంభూరసాంద్రారుణా

యత్తేజస్త్రిసరేణవోవియదితఃప్రాచీనమాతన్వితే

శంకరప్రతిఘావజఘ్నదయతేతత్త్వప్రటంకోన్మృజా

రజ్యద్భింబరజశ్చటావలయితోదేవస్త్రివామిశ్వరః॥ ౬॥

పురోవలోక్య ॥ ౬ ॥ కథమిద ముదయాచల మాళిమాణిక్య మర్కమండల

మద్యాసి నవిహాయస్థ ముంకరితే - తదస్మద్ధురోర్విశాఖమాన యజ్ఞశ్య కలప్రతే

శాశికస్యా దేశాత్సమిదాహరణాయ ప్రస్థితోస్య - తత్త్వరితతనం గచ్ఛామితి చక్కా

మతి || ప్రవిశ్యసంభ్రాంతోవటుః - ౨ - అంతసుణంసేవ కిని అంతరితస్థేనని అవం

టుఇ || ఛా || ఆర్యశునశ్చేపకిమప్యాశ్చర్యం భీషణంచవతకతే || శున || సచమత్తా

రంఽరివృత్త్య - సఖేపశుమేధ్రకిమాశ్చర్యం భీషణంచ || పశు || రామోతిభిఃతయ చ

మాత్లో అంతరితసుణి అంతిమాహలేణ తిశేంభిమధావతంససాతవాచఃవేరే జపకిరి

తితి పంధళపుంతికసంచ ఎంవమాణుసభచి అమహాసముహే పరాపడిదా || ఛా || రామ

ఇతిక్షత్రియకుమార ఆగతఇతి శ్రుత్వా కౌతూహలేనతప్రేమితుంధావతిః సాతపోవచ

పశ్యత ప్రస్థితా ప్రస్తరపుత్రికా సత్యమేవమానుషిభూయ మమగమ్ముఖం పరాపతి

తా || తిపే జీఅశంతరాసివంశశివి ఉంజితి పశాఅదోహ్ని || ఛా || తాంశ్చేశ్చ

ఉత్తరాసంగ ఎల్కలమపి ఉజ్జ్విత్యాపలాదుతోస్య || శున || సహస్య || సఖేసాధు

త్వతఃశ్రుతాదిప్ర్యాహితజీవతః పునరావృత్తిః || పశు || తారంభమమ అంబిఃమామి

దుంతరభిసే ఏముహోదో - ఇతివేపమానఃపాదయోఃపతతి || ఛా || తప్తాశ్చక్షుమా

మార్యః అస్యాశుష్టరాక్షస్యామఖాత్ || శున || సస్థితం || ఉత్తాప్యలింగ్యచ - వ

యస్యశ్రుణోషి భగవతోగౌరవస్యమహాపేక రహస్యాంనామ ధమకదారాక | పశు |

సుణోమి జాజణివసపురోహదంసతతభవదో సదాశిదంసజణి || ఛా || శ్రుణో

మియాజనకవంశపురోహతస్య తత్రభవత్స్థితానందస్యజననీ || తదోతదో - తతస్త

తః || శున || నేమపుసుహూతభండతచారిత్రా తస్య దీఘకతపసోమునేమచుస్సచా

నజమేతదింద్రియదౌర్బల్యమేవం వివళకమానమచుభవంతి సంప్రత్యస్య రఘురాజపుత్రస్య

తేజసా తప్తావంధకారాన్నరముచ్యత - తదుమావేగేన || పశుమేధ్రః || ఉన్న్యిచ

క్షుషీసర్వతోవలోక్య - అహూతంతంసపసాదేణపుణోవిజేవతోఏపడింరాఃదోహ్ని - త

మావిసకా అంతరితసుణి అంతిమాహలేణ తిశేంభిమధావతంససాతవాచఃవేరే జపకిరి

ఆహూతర్యప్రసాదేనపునరపిడివలోకప్రస్థితోస్య - తథావిశంకాజ్వరోద్యామీమాంస

పరిత్యజతితప్తాదార్యశునశ్చేపకిమప్యాశ్చర్యం భీషణంచవతకతే || శున || సఖేభయమితికిషేతద్వా

త్వాఃస్యతత్త్వర్యవస్థాశయాత్సామిమ్యపపితం || పశు || చిరంజిమృత్యే సవిస్మయం ||

కహావిసయమితిద్వాఘశర్మశివ భావదాహరిణావిహరిణదాఃడచితి || ఛా || కథం

విషయమృగతప్తాఘశంభధ్యాంభగవతాహూతాపహాణివానడంబ్యతే || శున || విహ

స్య - సఖేసాధుబ్రవీతిభాక - ఆప్యయాక భిష్టయంతోకం || కథమైహిక సఖా

సాప్తదటుశ్చోర్భూయస్య రాత్రయః పరాహణ్యుత - కంతుమహాహరిభేరానాన్యై

ప్రీయమాణస్య లోచనద్వితయస్యాశి జహోనకపేకహంకురయమిష్టే - కింసాహ

క్రమయస్య తాప్యవిశవే మరుతాంపల్లః - సత్కామిత మన్యసంత మనుష్య

పజాపజర్ఘకారం సుహృగ్గృహమిత్యుపశ్రుత్యరాక్షసరాజః భరదూషణత్రిశిరోభిర్గృహా
తైర్ధిష్ఠితమాత్మబలైకదేశం సింహోరుదీచీకూలే వాలివరిగ్రహాయ ప్రాహిణోత్ || పశు ||
సహితపరిహీణమితథంమోవిరభిసో || ఛా || కథమపరిహీనమిత్రధర్మోపిరాక్షసః || శున ||
సఖేకిముచ్యతే ||

రావణఃఖల్వసో || ప || ప్రియాకతుకంకన్దైచననిజశిరఃకతకనశ
ప్రహృష్యద్రోమాంచ స్సపరమిహలంకాపరిబృథః
విలక్షవ్యాపారంకిమపిదదృశ్యశృదశశమం
శిరస్తేనూధాకనః క్షణహృతపునజకన్యసుభగాః || ౮ ||

పశు || సకౌతుకం తదో || ౨ || తతస్తతః || శున || సుకేతుసుతానాగసహస్రబలధారి
శీరాటకానామరాక్షసే తస్మాదనీకాదాగత్య మనుష్యమండలవిహారకౌతుకా దిమామస్మ
దీయాంభూమిమధివసతి || పశు || కాలసహంసబల ఇంధింతిమయే అంసుదపూర్ణుః ||
ఛా || నాగసహస్రబలాస్త్రీతిమయాతశ్రుతపూర్వంభల్విదం || తదో || ౨ || తతస్తతః || శున ||
తతస్సాస్యాశ్శంకనూనశ్చైతదేః ప్రత్యూహం కులపతిరిమారామలక్ష్మణావానితవాన్ ||
పశు || జాడేరామోంతర్ముసాగడిపితవఇంతోఘ్నివీసో || ఛా || జానేరామఇతిరాక్షసానా
ముపరితవతీణఃఖల్వేషః || శున || సఖేవీవమేవైతత్ - రామభద్రఇత్యయింకోపిచతురక్షరో
రాక్షసశిక్షాసిద్ధమంత్రః - విశేషతః పునరిదానీంకాశికేనభగవతా బ్రహ్మజ్యోతిషస్తాదృశం
వివతకం దివ్యాస్త్రమంత్రపారాయణమాశ్చర్యమధ్యాపితః || పశు || మండేమదమయీహి
అంశదేవదాహిసమ బలాదిబలాః సంతియోవిరామేసేకమింసదింతి || ఛా || మన్యేమంత్ర
మయూభిరస్త్రదేవతాభిస్సమం బలాతిబలేశక్తి రామేసంక్రమిష్యతఇతి || శున || అధశింత
వపిసంవృతమేవ || పశు || అంతానిభణామిణిఆవీంవమదసంతీః నిఆవీంవ అంధవిందాః తా
శీతి అంతతోకతువింఘ్నావసమే రాహవంసగౌరవఅంపేదితంతభవోకోసిః - విహస్య-ఆహ
వాపాహుణిఆహంధేణసంపమారణిఘ్నిదే || ఛా || ఆర్యననుభణామినిజేవీవమంత్రశక్తిని
జావీవాస్త్రవిద్యాః తత్కిమిత్యాత్మనః క్రతువిఘ్నాపశమేరాఘవస్య గౌరవమర్పయతిత్
త్రభవాన్కాశికః - అథవాప్రాహుణికహస్తేనసర్పమారణం భల్వేతత్ || శున || సఖేఅనభి
జ్ఞోసేస్వయంప్రయోగా దంతేవాసిభిఃప్రయోగోమహిమానమాబార్యాణాముపచిన్తోతి ||

పశ్య || ప || స్థానేస్వశిష్యనివహ్నైర్విగేయజ్యనూనా
విద్యాశురుంహిగుణవత్తరమాతనోతి
అదాయశక్తిషువలాహకవిప్రకీర్ణే
రత్నాకరోభవతివాతేభిరంబురాశిః || ౯ ||

౧౪ భట్ట ము రా ని ప్ర ణీ తే,

౪౪౪॥ అంబునామహిమిదేసి - అంబునామహిమిదేసి ॥ ఛా ॥ ఆర్యశ్రీ
 ౪౪౫॥ అంబునామహిమిదేసి - అంబునామహిమిదేసి ॥ ఛా ॥ ఆర్యశ్రీ
 ౪౪౬॥ అంబునామహిమిదేసి - అంబునామహిమిదేసి ॥ ఛా ॥ ఆర్యశ్రీ
 ౪౪౭॥ అంబునామహిమిదేసి - అంబునామహిమిదేసి ॥ ఛా ॥ ఆర్యశ్రీ
 ౪౪౮॥ అంబునామహిమిదేసి - అంబునామహిమిదేసి ॥ ఛా ॥ ఆర్యశ్రీ
 ౪౪౯॥ అంబునామహిమిదేసి - అంబునామహిమిదేసి ॥ ఛా ॥ ఆర్యశ్రీ
 ౪౫౦॥ అంబునామహిమిదేసి - అంబునామహిమిదేసి ॥ ఛా ॥ ఆర్యశ్రీ

తథాహి ॥ ౪౫॥ ప్రశ్నగ్రంథాంతరే ॥ తథాగమభిగ్నీ గాజినాభానవః
 కాత్రాఃకురుచిందకందళయనః ॥ ప్రాచీనులంకుర్వతే
 ప్రాశస్త్యా తథాతథాతథాతథాతథాతథాతథాతథాతథాతథాతథా
 దద్రవోతనిచులం జగదహిగ్నిర్మోకమిన్ముంచతి ॥ ౧౦॥

౪౫॥ పీఠావ్యవసరంకమలకుట్టులకు త్తిలోనా నోమాతనీంధిమిరన్యస్తీ మధస్థటంగతః
 నిర్వృణ్మధవ్రతకదంబమిసాప్యమంతి బిభ్రంతి కారణగుణావివమాత్రికాని ॥

౪౫౨॥ ౪౫॥ వికసిత సంకుచితపువర్తికస్వరేష్వంబుజేషునులంకాన్యః
 కలిశాఃకథయతిసూతనవిశానీనీర్మధులిహోమఘనః ॥ ౧౧॥

అదిత్యంధివృక్షా ॥ ౪౫॥ కటుభిగపికాః ॥ రచక్రవాకో త్కరవిహారస్వరశాంతికోతథా ॥
 తిమిరహతమయంచమోధిగంజక జయవిజగన్నయనాఘముష్కభానుః ॥

తదనుజానీహి నూంసమిదాహరణాయ ॥ ౪౫౩॥ అహంభిగ్నిత్రయకునూరయోదకార్థనే
 కంఠిసోష్ణితాకహేహికహే పేంఘామి ॥ ఛా ॥ అహంభిగ్నిత్రయకునూరయోదకార్థనే
 త్కంఠిసోష్ణితాకహేహికహే పేంఘామి ॥ ఛా ॥ అహంభిగ్నిత్రయకునూరయోదకార్థనే
 త్కంఠిసోష్ణితాకహేహికహే పేంఘామి ॥ ఛా ॥ అహంభిగ్నిత్రయకునూరయోదకార్థనే
 త్కంఠిసోష్ణితాకహేహికహే పేంఘామి ॥ ఛా ॥ అహంభిగ్నిత్రయకునూరయోదకార్థనే
 త్కంఠిసోష్ణితాకహేహికహే పేంఘామి ॥ ఛా ॥ అహంభిగ్నిత్రయకునూరయోదకార్థనే
 త్కంఠిసోష్ణితాకహేహికహే పేంఘామి ॥ ఛా ॥ అహంభిగ్నిత్రయకునూరయోదకార్థనే

౪౫౪॥ తత్తావృత్తృణపూలకోపనయనస్తేకాచ్చిగజ్జేసిభి
 ర్మధ్యావత్సరీకహేస్యవంభుభిస్సోస్థిగరహారభ్యతే
 అప్రేషప్రతిగూభవన్యదిధిభిస్సోస్థిగ్భావసనాశాపుతై
 రాపితోమఘపర్కపాంసంభిః ॥ ప్రాగ్వింశతిగన్మానిలః ॥ ౧౨॥

౪౫౫॥ ఆర్యతత్తైవకిల ॥ ౪౫॥ బేళఃకాస్తుభకింజర్క నీరోష్ట్రమయోనాదిః ॥
 స్వయంకమపిత ప్రేతేతపఃకపటవామనః ॥ ౧౩॥

౪౫౬॥ అత్తమేతద్భువనోధిభామధ్యానీ గాద్విజాతయః
 అకతోభయసంకారాష్ట్రుగ్భాణిప్రయంతి ॥ ౧౪॥

ఆర్యశ్రీదృష్ట్యా ॥ ఆర్య ॥ ౪౫॥ అత్తైవతేపకపదభవేదీయమైరౌకపదభవేదీయ
 స్తేయైవతేపకపదభవేదీయమైరౌకపదభవేదీయ

తథాహి॥ ప॥ జడస్వచ్ఛస్వాదుప్రకృతిరపహళా తేంద్రియగుణో
గుణోయద్యప్యసామయమయతస్థి...
తథాప్యత్కమాకయస్ఫురతిసరితామాశ్రమసదా
మిదానీంవానీరప్రమక్షసుమజన్మాపరిచుకః॥ ౨౬॥

౧॥ ఆర్యపురస్తాదనుకౌశీలీరమవలోకయ॥

ప॥ తైర్దేహాజననవ్రతప్రణయిభిర్వ్యవహైర్వటూ నామియం
సీక్తాచిత్యవసంతభ్రమవసీరన్యూపలాశావళీః
ఏతస్యాంహరిణారిపాణిజస్యణిశ్రేణిప్రచుకౌరకా
గోపాయంతితపోవసంవనకరిక్రిడాకరాకషణాణామ్॥ ౨౭॥

వేప ॥ రామభద్ర కియచ్చిరమవలోకనేన కృతాధీశక్రియంతే తపోవనవిహారధూ
మయః॥

సంప్రతిహి॥ ప॥ పరిణమయతిజ్యోతివృత్తాత్యాయజూషిరుచాంపతిః

కిమపియమినఃసావిత్రాఖ్యంరహస్యమపాశతే
గురురయమనుష్ఠాస్యన్మధ్యందినీంసవనక్రియా
మిహమఖివిధౌ నేదీయాంసంభవంతిమషేతతే॥ ౨౮॥

రా॥ ఆశ్రుతిమభీసీయసానురాగం॥

ప॥ వారాంస్త్రీనభిషుణ్వు తేవిదధతేవన్యాశ్శరీరస్థితీ
రైజేయ్యాంత్యచిసంవిశంతివసతేచాపిత్వచం తారవీం
తత్పశ్యంతిచధామసాభిపతతోయచ్చార్మణేచక్షుషీ
భన్యావీతరజస్తమాభగవతీచర్యేయమాహ్లాదతే॥ ౨౯॥

పునర్నేప॥ పునస్తదేవపర్యతేపరిణమయతీత్యాది॥ రామ॥ శ్రుత్వాససంభ్రమమూ
భృకమవలోక్య - కథంగః సమశ్చుచభ్యాగూఢోనిదాఘదీధితిః తదేహియజ్ఞవాటమధిస్తా
యభగవతః ప్రమేయతాహ్నికస్య కౌశికస్య ప్రత్యసంతరీభవావ ఇతి నిష్కాంతః॥

౧॥ సర్వతోదృష్ట్యా॥

ఆర్య! పశ్య॥ ప॥ ఉద్ధాపద్యమణిమృతివృత్తికరప్రక్షీడదర్శోపల

క్వాలాజాలజటాలజాంగలతటీనిష్కూజకోయష్టయః

భౌమోష్ణస్థవమానసూరకేరణ క్రూరప్రకారాద్యశో

రాయుష్కర్మసమాపయంతిధిగమార్కధ్యాహ్నశూన్యాదిశః॥ ౩౦॥

ఆంతికతమాచేయయజ్ఞఘామిః - తదేతస్మిన్సోధచ్చాయా మండలమధ్యాసీనా
నృత్విజః - ప్రత్యవేషావహే-గళితయావవేపునరహనిభగవంతంద్రత్యానః॥ రా॥ ఏవమ
స్త్రీతిపరిక్రమ్యనాప్యేవోపవిశతః॥

లక్ష్మ॥ పార్శ్వమవలోక్యచ॥ ప॥ మధ్యేవ్యోచక్రిడయిత్వానుయూఖాన్

భానోర్బింబేలః బహుసేక్రమేణ
నైవరం నైవరం మూలతః పాదపానాం
పశ్యచ్ఛాచ్యాయాః కశ్చిదాకషణీవ॥ 30.

౮ వత్సమాధ్యుది నేతరీతే దినమప్యతేషేవ॥

౯॥ గగనశిఖామదయాద్రేరధిరూధాః కష్టమత్కరభహరయః

అస్తమహీధరమధునార్కుటితిసుఖేనావరోహంబ॥ 31.

౧॥ ఆర్యనూనమద్యపరాపతిష్యంతరక్షాంసే యదయమధ్వరవేదికాసన్నిధానే శున

౩౩ భగవానుపాధ్యాయః ప్రశాంతి॥

౧॥ సురోషహంకారం వత్స, యస్యేచంస్యాత్॥

౨॥ కల్పంతకర్కశ కృతాంతభయంకరంమే

నిష్ప్రీఢ్నుతః క్రతువిఘాతకృతామమీమాం

నీరాక్షసాంవసుమతీమపికతుకమద్య

పుణ్యాహమంగళమిదంధనురాదధాతు॥ 33.

౩॥ విమాన్య కథంరజనీచరవిన్యాతోత్కంఠా విసంస్థూల మార్యహృదయమరిదీఘా

౪॥ కాశికమపినసంభావయతి॥

౫॥ అవిద్యాబీజవిధ్వంసాదయమాశ్యేణచక్షుషా

కాలౌఘాతభవిష్యంతౌవతకమానమవీవిశత్ - 34.

౬॥ కిముచ్యతే తత్రభవాక విశ్వామిత్రః॥

౭॥ ప్రజ్ఞాతప్రహ్లాతత్వోపి స్వగీతయైరేషభేరితి

గృహస్థసమయాచార ప్రక్రాంతైస్సప్తతంతుభిః॥ 35.

౮॥ ఆదిగీత్యతోవినయనమ్రమహేంద్రమాళి

మందారదామమకరందరసైరివాయం

ప్రక్రాంతమండలిత నూతనభూతసగళా

ప్రైశంకవంచరితమద్భుతమాతతాన॥ 36.

౯॥ పురోవలోక్యసహషణం॥

౧॥ స్వాభేరధ్వరచర్యాభిశ్శౌర్యతమధకంకృతాధకయకా

అయేకుటపతిస్సోయమితపివాభివతతే॥ 37.

తః ప్రవిశతిదీప్తితవేషోవిశ్వామిత్రః॥ ౮॥ నిర్వణ్యకసంహుమానం - వత్సలత్క

౩౮

౧॥ కమకాణహ్నుగ్రియమాణస్య వ్యంజనైరధికోజ్జ్వలాం

తపస్తేజోమయూలక్ష్మీ మద్యపుష్టామిమేగురుః॥ 38.

౨॥ పృక్రమ్యసహషణం హంతకృతకృత్యప్రాయమాత్మనంపశ్యామః॥

ప. నిర్మలాత్మోపహుతావదద్విగ్రహకానూతర్పణోమంజిధి
 కామ్యాదేనసమసుకేతుతనఃకూచాదైన్యవఘోతిష్యతే
 పాశౌక్యత్యపుఃప్యకపథ్యజథనుద్వలంబైకశుల్కాంబధూ
 మైక్వైకేషుగకాగ్యదిక్షువలతిస్వాస్థ్యసిద్ధిదానాస్సహే॥ ౩౯.
 రామలక్ష్మణాపుత్రాయోపసర్పతః॥ విశ్వా॥ రామమతివిగంజిర్వశ్యత॥
 సన్నేహకాతుకం॥ ప॥ ఏషజైగరికంపేషమాదధానోరఘూవ్యహః
 తస్యమాంతరవస్థాకమమ్మత్తైరివలింపతి॥ ౪౦.

ఉభావపస్మత్పరామలత్మణౌ దాశరథీతభివాజయేతే॥ విశ్వా॥ ఆలింగ్య- పతస్సేక
 మన్యదానాస్సహే॥

ప॥ యువాభ్యానుభివివృతత్రయోగితేసుస్యవజ్జిణః
 విక్వర్వప్రప్రియామాత్రకృతాధాన్స తుహేతయః॥ ౪౧.

ఉభౌతుష్ణిరుభోమఖాస్తః॥ విశ్వా॥ కివాస్యకచ్ఛద్వతస్స సమంతాదుపశీలినో
 యంసన్నివేశఃకచ్ఛిదస్లేదీయాస్తపోవనవిహారధామయోరమయంతి ఉపస్నేహంయంతి
 కాగాహాన్ధ్యమృషీకాం- ఉభౌనప్రశ్రయంభగవత్॥

ప॥ రమ్యమేతదరమ్యంవాకఃపరిచ్ఛేత్తుమహాతి
 కింతుద్వయాతిగించిత్తమదృనౌపక్యోరభూత్॥ ౪౨.
 ఇతియభోఽతముపవిశతః॥ విశ్వా॥ సామతస్త్రితంవతస్స॥

ప॥ ఇహపనేషుసక్తేతవవామనోమనిరతప్రతపాంసేప్రగాతనః
 తమరవామంతోఽపస్వవోనయనమన్వసునాగుండుమిలయత్॥ ౪౩.

ఉభౌమహాతామస్మనీనవతః॥ విశ్వా॥ స్వ॥ అయేకిపల్యతస్ససావభానాయ
 ప్రాగ్భవీయమంతఃకరణమనుస్మరితమనయోః- తదేతావదేవాస్తునిన్యదాక్షిపామి- ప్ర
 త్యగవహోఽన్య॥ ౪॥ కథముదయగిరికాశ్మీగకేదారస్య ప్రభాతసంధ్యాతాయాః ప్రసమ
 స్తపికోగభస్తీరూలిహస్తానుహస్తీయా కుతూహలిన్భిదిగంగనాభఃవారిణీయవ
 దునీతః॥

ప॥ ఆయమపిఖరయోషిశ్కంరకాషాయమీష
 త్పృస్థమరతిమిరోనాజర్జరోపాంతపచిః
 మదకళకళవింకేకాకునాందీఃరేభ్యః
 క్షేతిరుహశిఖరేభ్యోచానుమానుచ్ఛివోతి॥ ౪౪.

అపివ-ప॥ మంత్రసంస్కారసంపన్నాస్త్రవైదౌదవ్యతీరపః
 ఏతత్రయీమయంజ్యోతిరదిగ్భాగ్భ్యంసపట్టః॥ ౪౫.
 రా॥ స్వతోవహోఽ- వత్సలత్మణా
 ప॥ తాపనైరివతేహోభిప్రుషుర్వ్యామేవకాః

దిశోజాతాః ప్రతీదీతుసముదాచరతిక్రమాత్ || ౪౬.

౪- ప|| కాంపిద్భిభ్రాతిభూతిచూత్రమభవోవైతాననైశ్వానర
జ్వాలోఽష్టవనూనధూచుచుచిచిభ్రాతిభ్రాతయః
శ్రూయంతేవటవ స్తుతీయ సవచస్వా న్యాయదీభూకానపి
స్పృహాబద్ధమనోహరంప్రతిముహుస్సాన్వితబ్రాహ్మణుంతస్త్వరాత్ ||

౫- ప|| వశ్యరాఘవ|| ప|| ఉన్నుక్తానిదిశావసమభునానర్వశప్రాభరేవ
స్వచ్ఛాయాభిన్నచుభిమిప్రచ్యుతేవశ్వచేతత్
పర్యంతేనుజ్వలితిజలధౌరత్నసానాచమశ్యే
చిత్రాంగీయంరకుయతితమస్తోమనీలాధరిత్రా || ౪౭.

౬- సాశ్వర్యం|| ప|| వేకోమయంతమోమయ మవ్యతరస్యాం జీవదిచ్ఛక్రం
కిమపివిరాధానుస్సృష్టియం గుచనకోశస్య - ౪౮.

౭- వ్యోమలోక్య|| ప|| చూడారజై ఎన్నుభద్రిత్విపభరవివరాణ్యజ్జ్వలాన్వజ్వల్యాని
ప్రేక్ష్యంతేచక్రవాకీమనసీనివిశేతేసూర్యకాంతాత్మశానుః
కింవామిశ్చయంత స్త్రీమిమభయనోనిశ్చరావాస్తమిస్త్రా
సంమన్వోన్విష్ట సంధ్యానలకానికరస్పథిశ నోభాంసదీపాః || ౪౯.

౮- విలోక్య|| ప|| పోలచానసుమస్తమ స్త్రీహితమఃకైవల్యమాసాధిక
ప్రాచ్యాదివృషహరవీజరహితం చిహ్నం త్రమేవస్థితం
గృహ్యంతేభూహేతహేమభిరవ్యయోత్తరైర్భూచ
ధ్వంతేనాతిఘనేపపువచసాన్వితస్వగతమంగి || ౫౦.

౯- సునిర్వేదం|| ప|| ఆస్సర్వతస్సృభరతుకైరవమాపిబంతు
జ్యోతాన్నకరభముచరంభరయశ్చకోరాః
జాతోయదేవచరమాచలచూడమి
పంకేరుహప్రకరజాగగణప్రదీపః || ౫౧.

౧౦- ప|| ఘనతరలిమిగఘుగోత్కరజ్జ్వానామిచపూరితికాన్తాగం
శ్చదైరిరమిభిరుదృశోదణియ్యశేనమూలం || ౫౨.

నేపశ్యే|| కళకళః- సర్వసంభ్రమహాగణః యంత||

౧౧- ప|| నిర్మజ్జచ్చక్షురంతభ్రామితకపిచిత్రహరతానానాన్తి
గ్రంథిదంతంతరాశిగ్రథితమగుగణాన్వాయాంఘ్రియగు
ధ్వంతపేద్యాత్తవక్రీవరసాభిజగత్సర్వకానాం
నిమాకంభిభ్రాత్రీందివముపలవతికింశుకాల్ కేయ || ౫౩.

౧౨- ప|| త్రేతాన్నికుంహపూగంచనాకంతోరుధిగచ్ఛేత్
హింప్రస్థస్థానామూగీచమభ్యాంసర్వవృత్ || ౫౪.

విశ్వా॥ కథంతాటకా- వత్సరామభద్ర॥

ప॥ పితానమానుశ్రవకంగృహేషునఃప్రతిష్ఠిరంతీకిమియంప్రతీక్ష్యతే.

సుదాహుముఖై స్సమమాతతాయభిర్గృహణచాపనిగృహణతాటకాం, ౫౬.

రామః ॥ సఘృణాతిరేకం - భగవత్స్త్రియమిమాం ॥ నేప - అబ్రహ్మణ్యం॥

౨॥ తాతశిశ్వామిత్ర రాత్రునైకియచ్చిరం పరిభూయామహే - ప్రహీయతామధిజ్యధన్వా
దాశరథిః॥ రా॥ విహస్యనేపథ్యాభిముఖమవలోక్య - బాలర్షేషుసశ్చేష ముహూతకాంధీ
శోభవ॥

ప॥ అలంకృతిత్వాగురుమల్పకోయం విధి స్తద్దాజ్ఞైవగరీయసీనః

సకాశికస్యత్వయిథమకపుత్రేపుత్రేమధుచ్చందసివాపినేషః, ౫౭.

విశ్వా॥ విహస్యసత్సకృతము త్తరోత్తరేణనన్వయం నేదీయానాశ్రమోపఘాతః॥

౩॥ సవ్యధమివ- స్వ॥ ప॥ మీమాంసతేకిమార్యోయంకాశికేష్యనుశాసతి

వాచమేషామృషీణాంహిశాస్త్రమేవానువతకతే॥ ౫౮.

రామః, స్వ॥ ప॥ గుర్వాదేశాదేషనిమీకాయమాణో

నాథమాకాయస్త్రీవధోపిస్థితోయ॥

అద్యస్థిత్యాగ్నోనివృద్ధిరతై॥

లకష్టాస్తాభిమీకలితాత్మజితవై॥ ౫౯.

కింతు, ప॥ దీఘకంప్రజాభిరతికామకినీభిరాభి

రస్సేన్నకీతికపటహేమమతాద్యమాశే

జ్యోతిమకయేననపుషా జగదంతసాక్షి

లజ్జివ్యతేకులగురుభకగచాకవసిష్ఠః॥ ౬౦.

నేప, ప॥ అలమిష్టామఖాగ్మఖాకః ఖడ్గధారేయమస్త్రినః

అదవీయానయంపంధాఃస్వలోకకముపరిష్కతే॥ ౬౧.

రా॥ శ్రుత్వాసరోషసంభ్రామమథ్థాయ- సచినయమంజలింబధ్వా॥

జగద్భ్రూగోగాధినందన॥ ప॥ దశరథకులేసంభూతంచూమవాప్యథనుభకరేణ

దినకరకులాస్కందీకోయంకళకనవాంకురః

ఇతిహి వసితామేనాంహంతుంమనోవిచికిత్సతే

యదధికరణంభమకస్థీయంతవైవవచాంసీనః॥

ఇతి ప్రణిపత్యమాభైష్టతపోధనాః॥

ప॥ రజసివరచమూరమూరపాస్యన్నయమహమాగతవీవ రామభద్రః

కుశికసుతకుశాగ్రతోయబిందోరిదమనుకల్పమవైతకాట్కంపే॥ ౬౩.

ఇతి ధనురాశోపయకనిష్కాంతః॥ లక్ష్మ॥ సాశంకంస్వగతం - దిష్ట్యైత్రేణభ

మేకణకామూరశూన్యనూర్యస్యతావదాసీత్ - వేపథ్యాభిముఖమవలోక్య చూషకం

నాటయన్ || ప్ర॥ భగవన్ కాశికపశ్య | ౨ | పురస్తాదాచ్యేభృతధనః ||

ప॥ వాయువ్యాస్త్రవ్యతికర నిరాలంబనస్తాటకేయః

ప్రాప్తోజీవన్ మరణమసుభేర్విప్రయు క్తస్సుబాహుః

కృత్వాన్ముక్తాభుచికరుణాశ్చగ్య బిభత్సహాస

త్రాసక్రోధో తరళ మృషిశ్చర్ద్దృశ్యతే తాటకేయం || ౬౪.

విశ్వా॥ విలోక్య - వత్సలత్కృణ విస్మయేనప్రమోదేనచపరవత్తోవయం నవాచామ
ధీశ్శహే - వ క్తవ్యంవాకిమ స్తీ నఖిల్వియమద్యతనీ వః ప్రతిష్ఠా ||

ప॥ దిక్కులంకపకీర్తిధౌతవియతో నిర్వాప్యజగద్ధిరోదతా

స్తేయూయరఘవఃప్రసిద్ధమహాసోదైస్సోపిదేవాధిపః

విభ్రాణై రసురాధిరా విజయక్రీడానివాసం ధనుః

పాలోమీకుచపత్రభంగరచనాచాతుర్యమధ్యపితః || ౬౫ ||

ల॥ భగవన్ పశ్య॥ ప॥ ఆద్యనై శాచరీంసేనామేనాముల్లోలయన్నయం

ఆధానంవీరధమన్య నిర్మాయ త్వాముపస్థితః || ౬౬ ||

ప్రవిశ్య॥ రామః॥ సజైలత్కం॥

ప॥ పూమావసివ్యః కుశికాత్మజోయం త్రయ స్తపితేగురవోరఘూణాం

మహామునేరస్యగిరాకృతోపి స్త్రైణోవధోయంనసుఖాకరోతి || ౬౭.

ఆశ్రమమవలోక్య॥ ప॥ స్రత్యాసన్నతుసారదీధితకర్ణశ్య త్తమేవల్లరీ

బల్ల్యాభిమన్ ఖఘూమవల్లి భిరమీగమ్మిలితవ్యంజనాః

శ్వస్సంచీవరయిష్యమాణవటుకవ్యాధూతశుష్యత్త్వచో

నిద్రాణాతిధయ స్తపోధనగృహః కుర్వంతినః కాతుకం || ౬౮.

పురోవలోక్య॥ ప॥ స్ఫురతిపురతోమాద్యన్సాద్యచ్ఛకోరవిలోచన

ప్రకరకిరణశ్రేణీదత్తస్వహ స్తఘనంమహాః

హృదయలఘిమామాఘాత్ప్రేయోదృశాంప్రతిఘారయం

కువలయదృశామిందుర్నేత్రేసుధాభిరనక్తినః || ౬౯.

ప॥ ఉన్మీలంతిమృణాళకోమలరుచో రాజీవసంవతిన్ కా

సంచతన్ వ్రతవృత్తయఃకతిపయే పీయూషధానోఃకరాః

అప్యగై ధన్ వళిభవత్సుగిరిషు త్సుభ్యోయమన్నజ్ఞతా

విశ్వేనేవత మోమయోనిధిరపామహ్నయధేనాయతే || ౭౦.

సనిర్వేదం॥ ప॥ ఇందుర్యద్యదయాద్రిమూర్ధ్నికనవిభాత్యద్యాపితన్మస్మగ్నా

న్నాసీరేపితమస్సముచ్చయమమూరున్మీలయంతిత్విషః

అప్యన్మోముదముద్గిరంతికుముదై రామోదయంతేదిశ

స్సంప్రత్యార్ధమసౌతులంఘనమభివ్యజ్జుక్తంప్రకాశివ్యతే || ౭౧.

సహపాఠం॥ ప॥ కాశ్మీరేణదిహానమంబరతలం నామభువానూనస
దైవరాజ్యంవిదధానమిందుదృషదాం భించానమంభస్మిరాః
ప్రత్యుద్యత్పురుసాతపతనవధూదత్తాఘాదూర్వాంకుర
గ్రాసక్షిబకురంగమైందవమిదం బిబుసముజ్జ్యంభతే॥ ౭౨.

వీతాశ్చ॥ ప॥ పోలోమీకుచకుంభకుంకుమరజస్సాన్వజన్యజన్మోద్ధతా
శ్శీతాంశోన్యతయఃపురందరఫరీ సీమ్నామపసుగర్వతే
ఏతాభిన్దిహాతీభిరంధతమసాన్యగ్గ్రహ్నతీభేదికశః
క్షోణీమాన్యూతీభిరతరతమంవ్యోమేదమోజాయతే॥ ౭౩.

ఆపిచ॥ ప॥ నైవాయంభగవానుదంచతిశశీ గభ్రూతిమాన్త్రీమపి
ద్యామద్యాపితమాంసే కైరవకులశ్రీచాటుకారాంకరాః
మగ్నంశిథుసీమ్నిశైలగహానోత్సంగేషు సంరుంభతే
జీవగ్రాహవివృణితకృచిదపిచ్ఛాయాసుగృహ్లాంతిచ॥ ౭౪.

జ్యోతస్స తిలయంసియాశ్చ॥

ప॥ కింసుధ్వాంతపయోధిరేష కతఃక్షోదైవివోదోకగ
రత్యచ్ఛోయమభశ్చ పంకిలఇవచ్ఛాయాపదేశాదభూత్
కింవాతత్కరకతకరీభిగభితో నిస్తప్తవామన్జ్వలం
వ్యోమైవేదమితస్తతశ్చపతితాశ్చాయాన్యతేనత్వచ॥ ౭౫.

పరిక్రమ్యపాశ్వకానోవలోక్య॥

ప॥ దలవితతిభృతాంతలేతరూణామిహతిలతండులితంమృగాంకరోఽః
మదచపలవకోరచంచుకోటి కబళనతుచ్ఛమిచాంతరాంతరాభూత్॥ ౭౬.

విభావ్య॥ ప॥ త్రిభువనతమోబుంటూకీనామహూషిహరిభృగూ
మభివిధిరసాకోఃక్రేణీచునస్యవశివ్యతే
అనుభవపితమసాక్షాదంతః ప్రశశ్యవినిఘ్నత
శ్శశభకరానచ్చిన్నాగ్రాంశ్చరంతచకోరకాః॥ ౭౭.

ఆపిచేవానీ॥ ప॥ తథాపారస్త్యానూందిశి కుముదకేదారకలికా
కవాటఘ్నమిందుఃకిరణలహరీమల్లనియతి
సమంతాదస్కీలదృహుళజలబిందుస్తవకనో
యథాప్రంజాయతేప్రకృగృహకమేతాంకమణయః॥ ౭౮.

పరిక్రమ్యగృహ్నాన్యకామవలోక్య॥

ప॥ తమణతమోలకోమలమలీమసమేతదయం
కలయతిచంద్రమానుశంకవిజృంభిత
తపస్యతేవేత్సదీకాంబుధిఃతదబింబపవ

ప్రణవివరోపదర్శితమిదంహినిభాతినభః॥ ౧౯.

కించ॥ ప॥ రుచిభిరభితప్తంకోత్కిణ్ణైఃకరితత్రసశేణుభి
ర్యదుడుభిరపిస్థూతైశ్చేదైరివభియతేనభః
ప్రకృతిమలినోభాస్వద్భింబోస్మృజాకృతకమణ
స్తవయచపిహితస్వప్తుఃసూతేభవివృతచంద్రమాః॥ ౨౦.

అ॥ సర్వతోదృష్ట్యా॥ ప॥ ఘాయస్తరాణియవమూనతమస్వినీషు
జ్యోత్స్నీషుచప్రవిరళానితతిఃప్రతీచుః
సంధ్యానతేనభృశమబరమూషికాయా
మావతికతైరుడుభిరేవకృతోయమిందుః॥ ౨౧.

విహస్య॥ యధాధమకమేవైతత్॥

ప॥ యత్ప్రియాపచయూఖిచూలినితనస్తోహవలీభాంసమం
నేత్రాణామపశ్యుశ్యహరిణిపువస్సుశ్యోథ ఏచ - థా
అంభోజానిపరాంచితస్నిజమఘందత్వేనతేభ్యస్తతో
గౌరాంగీవదన్తోపమాసుకృతమాదత్తేపతిగృజ్వనామ్॥ ౨౨.

విశ్వా॥ సర్వతోవలోక్య - అహహనామధేయమాధుర్యమాత్రాదపరమాథకపా
తదృశ్వానోవిప్రఃభ్యంతే॥

తథాహి॥ ప॥ స్నేరాదిశఃకుముదముద్భివరంపిబంతి
జ్యోత్స్నాకరంభముదరంభరయశ్చకోరాః
అఃకీద్యగత్రిమునిలోచనమూషికాయాం
పీయూషదీధిఃరితప్రథిహనురాగః॥ ౨౩.

రామంచదృష్ట్యాసహపకస్తితం - కథయంకేమారాంకవిజయప్రత్యాగతోపి
తాటకానిగ్రహేణఘృణీయమానస్సహసానోపవృత్తేవశ్చ - లక్ష్మణప్రతివత్ససామి
క్రతేఅస్మాకమనేనవృత్తాతేనప్రదోషలక్ష్మీరియమసూద్యతే॥

పశ్య॥ ప॥ నిశావరాణాంతమసాంనిహంతాపురోయముగ్ధస్థిరామచంద్రః

అభోజ్జసద్భిర్నయనైర్మనీనామయంకముద్వనజనప్రదేశః॥ ౨౪॥

రా॥ ప॥ మదయతీయశుత్పన్నోద్గూంబధేరయషంబునే
న్నయతినయనాదత్రేజాకతోముదంసయనానివ
తదఖిలసుగత్రేశీసాంధారణప్రణయాశచీ
సహచరవరుస్తాలీసోమస్సపంజసమీహతే॥ ౨౫.

రా॥ సౌజ్ఞమపస్యశ్చ॥ భగవత్కుశికనందనఅగ్రవాదయే॥ విశ్వా॥ సన్నేహబహు
మానమాలింగ్య - వశ్యరఘునంపన ఇతఃసీవ॥

ప॥ ప్రకృష్టకత్తి - భిప్రాయక్రియాభావతోవిధీక
ప్రయూజానాప్రయూగీరపఃపాల్యామహేహయం॥ ౨౬.

రా|| శిరసాప్రతిగృహీతమాచార్యవచనం || విశ్వా || సమరధూళిధూసరితా
 స్వకపోలమున్నజలయత - నత్స యత్ సత్యవధునా న క్తవరచక్ర వ్యతికరణ ప్రయసు
 హృదాసీరధ్వజేనతవ్యమానే వైతానే కనుకణి కంపితమివమేహృదయం || రా || సగౌర
 వం - భగవత్ కవీషసీరధ్వజోనాను - యమద్యతేతిభువన దులభోయం ప్రయసుహృచ్చ
 బ్రహ్మయోగః కమపిమహిమానమాదోపయతి || విశ్వా || వశ్యశృణోషి విదేహేషుమిథిలాం
 నామనగరీం || రామః || యత్రపవిత్రమాశ్చర్యద్వయంజనాః కథయంతి - సకలరాజకదుభా
 షకమైందుశేఖరం ధనుర్లాంగలముఖోల్లిఖిత విశ్వంభరాప్రసూతిరగర్భ సంభవాచ మాను
 షీ || విశ్వా || విహస్య - అధకిం || రా || సకాతుకం తతః కింతస్యాం ||

విశ్వా || ప || అసౌసీరధ్వజోరాజాయోదేవాద్భ్యుపణేగపి

అదై ధీష్ణ యాజ్ఞవల్క్యస్య ముఖేనబ్రహ్మసంహితాం || రా ||

తస్యచస్యస్త శస్త్రస్య పురాణరాజషేకజనకనంశజన్మనో దీక్షావిలోపశంకాప
 ర్యాకులయతిమాం - తదేనమాయుష్కంతౌ విధిశేషమస్మదీయంసమాప్యసహస్రై వమిథిలాం
 ప్రతిష్ఠామకే || రా || సహషకమపవార్య-నత్సలక్ష్మణ - మమాపి తరుణరోహిణీరమణచూ
 డావణిపాణిప్రణయినిగాణాసనే కాతుకమస్తి || ల || సపరిహాసం - ఆర్యాయామయోనిజ
 న్మనికన్యాయాంచ || రా || సరోషస్థితం - కథమన్యదేవ కిమపిప్రహసనంసూత్రయతిభవాత్ |
 మునింప్రతి - భగవన్నిత్వాకుకులగురో యదభిరుచితభవతే ||

ఇతి పరిక్రమ్యనిష్కాంతాస్సర్వే - ద్వితీయోంకః.

శ్రీ రస్తు.

భట్టమురారిప్రణీతే- అనర్ఘురాఘవే- తృతీయోంకః.

తతః ప్రవిశతికంచుకీ || ౧ || జరావైక్లబ్యవిసంస్థులానికతిచిత్పదానిగత్వా అహ్లానం
 ప్రతి సఖేదోపాలంభం ||

ప || గాత్రైగిరాచవికలశ్చటుమీశ్వరాణాం
 కుర్వన్నహంప్రసహనస్యనటఃకృతోస్తి
 తస్మాంపునఃపలితవణకభాజమేనం
 నాశ్యేనకేననటయివ్యతి దీఘకమాయుః || ౧ ||

పురోవలోక్య || అయేనీతాపాదనూలోపజీవినీకలహంసేకా || ప్రవిశ్యకలహంసేకా ||
 ౨ || అంలపణమామి || ఛా || ఆర్యప్రణమామి || కంచుకీ || వత్సేకల్యాణీభూయాః || కల ||
 అంలచిరేణకుదోతుపే || ఛా || ఆర్యచిరేణకుతోయూయం || కంచుకీ || విమృశ్య - కిన్నక
 ధ్యతే - వత్సేవిదితమేవైతద్భవత్వా - తత్తావృగద్భుతం దారకద్వయమాదాయభగవాన్కాకా
 శికోయజమానం ఘహరాజం సీరధ్వజముపశ్రిత ఇతి || కల || అహ || ఛా || అధకిం || అంలతా

ని పహవ హేమహే అతి సునిదుతింధి మేకోదూహశే || ఛా|| ఆర్యతయోఃప్రభావం నా
మధ్యేయంచ శ్రోతుమ స్తిమేకోదూహలం || కంచు ||

వత్సేకథయామి || ప || త్రయస్త్రింశత్కోటిప్రదశమయమాతేశ్వర వత

స్సహస్రాంశోర్వంశేజయతిజగదీశోదశరభః

యదస్త్రైరస్త్రిన్ధైరసురయవతిశ్వాసపవన

ప్రకోపేన్ద్వైస్సృశతిశతకోటిశతమఖః || ౨ ||

ప || ఇమాతస్యవిశాంపయ్యరాత్మజౌరామలయ్యశౌ

యయోర్భరతశత్రుఘ్నావనుజౌద్వంద్వారాశౌ || ౩ ||

కల || జహా అహ్మణి ఘరే భంటదారిక నీతి ఉంమిళా మడనీసుదకింతిలః ఛా|| య
ధాస్సాకంగృహే భర్తృదారికానీతా ఉంమిళా మాండవీశ్రుతకీతశ్చ || విచింత్యహ
మం నిరూపయంతీ - కహమహాఉశంపసూదాఖివదేకునూళా || ఛా|| కథంమహాకులప్రసూ
తాఃఖల్వేతేకుమారాః || ముహూతమివస్థిత్యా దీఘముష్ణంనిశ్వస్య - కుదోఅహ్మణి ఈ
రి సే ఛాలహేతి || ఛా|| కుతోస్మాక మీదృశంభాగధేయం || కంచు || భవతి నూపిషిద - స
ర్వంభద్రంభవివ్యతి దేవబ్రాహ్మణప్రసాదాత్ || కల || తతో || ౨ || తతస్తతిః || కంచు || త
తశ్చవృద్ధాతపురాణామభ్యధానాయాతౌ వికతకనకుల కుమారౌదృష్ట్వా నివతమా
నః పురోధసాగౌతమే నాహూయరాజపుత్రీణాం సౌభాగ్యదేవతారాధనాయ ప్రహితో
స్త్రి || కల || సహవం - అంత సంవజణ మణీసిదణూణితంత భవనోసదాణిదంస వలణి
ఛా || ఆర్యసర్వజనమనీషితం నూనంతత్రభవత శ్శతానందస్యవచనం || కంచు || వత్సే
ఏవమేతత్ - నఖ్యగంభీరాంగిరమాంగిరసోబ్రవీతి || కల || తాలంతకిమదేసి - సకరసరాస
కారోవణం వవసాఇణోరావసిణోజణఅంసవడింతా సాహసణింపహేది రాహవో || ఛా||
తస్మాదార్యకింమంత్రయసే - శంకరశరాసనారోపణవ్యవసాయి నోరాజసేజకనకస్య
ప్రతిజ్ఞాసాహసానిర్వహతిరాఘవః || కంచు || వత్సేఅస్మానప్యయవితర్కస్తరళీకరోతి ||

తథాహి || ప || పూణేకపికమణిహతేవ్యపి గాత్రసేషు

విజ్ఞాయమైథిలసుతామపివీర్యశుక్లాం

బాలంపితుఃప్రియతమం రఘురాజపుత్ర

మేతావశీంభువమృషిఃకథమానినాయ || ౪ ||

కల || స్మరణమభినీయసవిషాదం - అంతపక్షంతివిసేసలాహేణమంకాయ నూణి
అంతాణి పచాళితకేళింవావారేణవిణోదతి దిభంటదారికపేంఖితపడిణివంటయిదు అంత
దావంతంస దసణేణమవిపసువరిస - ఇమిణాఉణరంభసణామంగహణేణసుమరాపి దిప్తి ||
ఛా|| ఆర్యప్రవృత్తివిశేషలాభేన దుర్మనాయమానమాత్మానం పాంచాలికాకేళి వ్యాపారేణ

విద్యోదయంశీం భర్తృదారి కాంప్రేక్ష్య ప్రతినివతకాయితనూగతయా ఆర్యస్యదర్శనేకమ
 గూఢావిష్కృతం- అనేకపురా రాక్షసనామప్రహరేకస్మరితాస్మి కంచు! సవిదాహం-కీదృశీ
 సాప్రవృత్తిః - యాతవ భర్తృదారి నామపి దుర్మనాయయతి || కళ || జహాకిళ సీతాదే
 వీ ప భి పివస-గీతపురోహీతో ఆతిదోంతి || ఛా || యథాకిలసీతాదేవీ ప్రప్లుం దశగ్రీవపు
 రోహీతః ఆతిదంతి || కంచు! తత్రావచ్ఛానాటయక సహవకస్త్రితం- కథమేతావనపి కార్యం
 వత్సానానకీదానాతి యదనేనోదంతేనమమ-సిఘాయతే - గూఢమిదానీమస్యాః కృతావ
 తారమంగళానిలంగాని యావనస్యపంధానమీక్షంతే || కళ || విహస్య! అంతరింపదే || ఛా ||
 ఆర్యవచమేతత్ || అంతరిసిదిశీకిదశంజావ మవీ సేపదేవంవలబుధూద కివిణిపేదేమి || ఛా ||
 ఆర్యవచశిచిక్వతలజ్జయామయాసాంప్రతమేవ మనుభూతంకిమపి నివేదయామి ||

సంస్కృతమాశ్రిత్య || ప || అనాకూతై రేవప్రియసహచరీణాంశిశుతయా
 వచోభిః పాంచాలీమిథుం మఘనా సంఘటయితుం
 ఉపాదతైవోవాకిరనుతనవా కేలమినుం
 కపోతౌకల్యాణీపుళకమకుశైదకంతురయతి || ౫ ||

కంచు! విహస్య- సహవకం- దిష్ట్యాచిరస్య జీవద్భిరస్మాభిర్యావనవతీసత్సా వై
 దేశీక్రష్టవ్యా- సస్త్రితం- తతస్తతః || కళ || తవోపురోహితాహి ఇంధిఅహణింబుంధిం బ
 నూనా శంజను విశంజేది || ఛా || తతఃపురపితాభి స్త్రీభిర్నిర్బధ్యమానాల్బిరుమపి జ
 తే || కంచు || విహస్య- సకౌతుకం- వత్సేసంకీణేకభిర్వయింసయసేవతకతే ||

అత్రహి || ప || మనోవిశంకమానాభిర్బలాభిరుపదీవ్యతే
 అమడక్షీణమాడ్మణ్య మంత్రీమకిరకేతనః || ౬ ||

కళ || అంతరిహానిమదేసిసంచస విఅబుభవసేవాదిణీదేనాతి || ఛా || ఆర్యోభా
 నుమంత్రయసే సర్వస్యాపిఅనుభవసంవాదినీతే వాక్ ||

కంచు! వత్సే! ప || తదాత్వప్రోన్మీలస్మృదిమరమణీయాత్కరితతాం
 విచింత్యప్రత్యంగాదివతరుణభావేనఘటితౌ
 స్తనౌ సంచిభ్రాణాః కుణవినయవై యాత్యమస్యణ
 స్మరోన్మేహాః కేషా ముపరిసర సానాయువతయః || ౭ ||

కళ || హూదుతాణ కివియే మ్మేహిసుదమవివిణకివికహిదే || ఛా || భవతతస్మాన్న
 కిమపియస్మాభిశ్శృతంమయాపినకిమపికధితం || కంచుకి || వత్సేనతావదభోకయమద్య
 పిరాజగోచరీభవతి- యదిచస్యాశ్కమేతావదాపర్యవస్య || కళ || హూదానోరావడోదేవీ
 శరీణంసది || ఛా || హతానోరావడోదేవీంపరిశేష్యతి || కంచు ||

విహస్య! ప || హస్తేకరిష్యతిజగత్త్రయజత్వరోపి
 కస్తాదృశీందుహితరంజన కేశ్వరస్య

ప్రతాపాధిక విసలతానూభృతానుపీదం

శ్రైశ్చ్యులకంకిమపి కాముక కమంతరాయః॥ ౮.

నాపిదశకంధరానురోధేన స్వయంప్రతిజ్ఞా మన్యథాకరిష్యతి మహాత్మత్రయో వివే
హగాజః - తన్నకించిదేతత్॥ కళ॥ నిశ్వస్య - ఏవంహూయ - అంతసేపదకిహిదేరామః
ఖణా॥ చా॥ ఏవంభవతు. ఆర్యసాంప్రతంకుత్రనారామలక్ష్మణౌ॥ కంచు॥ సన్వేతావేవచ
వతాగారవేదికాయాం॥

ప॥ మునీకాకాశిక వైదేహగౌతమానభిరాభ్యతః

ధౌకితౌజ్ఞానకమకాభ్యాంమోక్షస్వగాకవివస్వయం॥ ౯.

తదేహికియచ్చిరమస్మాకమాగతానాం- కన్యాంతఃపురమేవగచ్ఛావః॥ ... *

ఇతిస్మార్గంతా - మిత్రవిష్కంభః.

శతః ప్రవిశతీజనకో విశ్వామిత్రశ్శిశానందో రామలక్ష్మణౌచ॥ జనకః॥ సహపాకం
భగవత్పశ్వామిత్ర॥ ప॥ లుంపన్నదృష్టజామాతృసంపదాంపదమద్యః॥

త్వదాగమనజన్మాయమానందస్సదినాను॥ ౧౦.

అపిచ॥ ప॥ అద్యత్రాపిణిభావలయంకృతాను రశ్మాతిమే జనపదేషుపదలక్ష్మణాని

త్వత్తేజసేస్ఫురతశాంకికపౌష్టికేషు సాన్వించస్రచం॥ శిలమంగరిసో బిభృతిక॥

విశ్వా॥ సఖేసీరభ్యజవిరస్యశాంతః పుష్కశ్చైవాయంసనపదః॥

ప॥ యత్రత్వం బ్రహ్మమీమాంసా త్కృష్ణోదః షడ్ధారకః॥

పురోధాశ్చైవ మస్మాదు బలగిరఃప్రపేతామహా॥ ౧౧.

సస్త్రితం - జామాతురదశకానభిన్నా తవానుంశోకః పునరన్తర ముపి కమియతుమవ

శిష్యతే॥ కించ॥ శోకహషాకతునామలోకయాశ్రైశ్చభవతః॥

తథాహి॥ ప॥ యజాంషితైత్రియూణిమూతాకాని సమశిష్కయః॥

సయోగీయాజ్ఞ వల్క్యస్తాంపేదాంకానధ్యజగవత్॥ ౧౨.

ల॥ జనాంతికం- ఆర్యతయంసరాజావై దేహః - పవిత్రమపరిమేగంనూశ్చర్యద్వయం

యస్యాపదానముచాభ్యాంనూపనుశ్రయతే॥ రా॥ వత్ససపవాయురతే మధాభాకాటిపురు

పః- ప్రణాయ్యాంతేహసేనేయస్త్రి భగవాన్యాజ్ఞ వల్క్యః- తుక్త్వానియబాంషిప్రోహ

చ- మహూతకంసోన్వోయక॥

ప॥ సిజాయతస్త్రిగురపేయదీనాం శైత్రాయచిత్రాణిశగోసహస్రం

తంగోసహస్రంభవతే॥ పశవ్యమువాశ్శ హేమైధిమూలధయం॥ ౧౩.

జనకః॥ సప్రత్రయం - భగవత్ యదన్యకృంకదభద్రాని - తత్రప్రభిక్ష్మకృతా

నేర - తత్రభవతేషు సహస్రం గుణభూతహసనో యోగీశ్వరద్భగవతో యోజ్ఞావ

ల్కాదధ్యసౌ ములపవిత్రాభ్యుదయసత్కం ముకేవేవతాక॥ విశ్వ॥ విమాన్య॥

భోమహయోగిణి॥ ప॥ కింయాజ్ఞానలోక్యజనకః కిమేవంశవః స్వరూపం కవయోదివిద్యుః
ప్రవాహనిత్యానధిక్యత్యయుష్మాన్ సహస్రనాభాశ్చ తయః ప్రభుతే॥ ౧౫.

శతానందః॥ భగవన్నేవమీదృశాః ఖల్వమీత్రిభువనమహసీయమహిమానో మనీషి
ణః॥ జనకః॥ సవై రత్నస్థితంభగవత్॥

ప॥ నిరూపయ కామకాణమృచామఘమషణీనా
మనస్సజకనీజకాగదఘాని తవాద్యవాచః
శ్రోతుంచిర ప్రణయకౌతుకమస్తిచేతో
దుఃఖాకరోతిపునరేషమమాధకవాచః॥ ౧౬.

తద్విరమేతిరస్యంజలిం ఘటయతి॥ విశ్వా॥ సస్థితం- అస్యంజలిముద్ఘాటయన్ స
ఖేసీరధ్వజసంహ్రియతామంజలిః అమీతూష్ణేంధూతాఃస్థః- కాత్యాయనీ కాముక కాముకా
కారోషణప్రవీణేన దుహితుః పత్యాసంప్రత్యపర్యుషితప్రతిజ్ఞోభూయాః॥ ౧౭॥ అపవార్య-
అగ్యచరిస్తరమేషాం పౌరుషోత్కృషక్ ప్రశంసారమణీయః పావనోయమృషీణాంశమవా
యః॥ రామః॥

వస్మయథాత్మ॥ ప స్మరంతిలోకాథక్ మమీకిలశ్రుతీ రితి ప్రలిస్తామధిగంతమీశ్వరహే
పరయదేహంపునర స్తైవైభవం తదేతవ్వవ్యుజ్జద్రతేయది॥ ౧౮.

జనకః॥ సహషణం- పరమనుగృహీతోస్తి॥

ప॥ సమస్యావాసాన్నాంబహిరబహిరంహః పరిమృజా
మృచాంవాసంవాదఃకిమపియజుషాంవాపరిపణః
త్వదాశీర్వాదోయంబహువిషయసాక్షాత్కృతఫలో
నగంమేవత్సయాఃకథయతిపురోవతికానమిద॥ ౧౯.

విశ్వా॥ సామాతం - సఖేసీరధ్వజవవమేతత్॥

ప॥ దవేయస్యోహారాదపగమిహగాముత్రచతుచాం
త్రివేదీవాక్యానామననిపిరభగ్నానవభిలాః
క్రూరిగ్రాహ్యబ్యోఃకిమపిహింసంకాళిహింసో
మృణాయావజ్ఞానఃకృన్విపరియంతిద్విజగిరః॥ ౨౦.

శతా॥ స్వ॥ గూసంరామభద్రమేవ జామాతరమభిసంధాయ భగవానయంవశ్రో
క్తిభిః పుకంపునస్సీరధ్వజంపామోహయతే - భవత్వహమస్యప్రరోచనాథక్ మసంవిదాన
భవపృచ్ఛామి॥ ప్ర॥ మునిప్రతి॥ కస్యేదంశకుంతరాజకేతోరివ కొస్తుభ శ్రీవత్సోగన్నద్య
యం॥ విశ్వా॥ విహస్య- స్వ- సానువత్సశతానంద - యదేతత్ కృతంసిధకం వివక్షితస్య
వస్తునస్సుఖావతారాయ- ప్ర - వత్స గౌతమకకుత్స్థకుల కుమారావేతౌ॥

శతా॥ సప్రత్యభిజ్ఞమివ॥ ప॥ పుత్రాథే-జగదేకజాంఘికయయాద్దామభ్యమత్కి
తికనా చాతర్హోత్రపీఠికావిశ్వవసుధా చక్రేణచక్రేనుఖిః

యేవతకంఠేతవః హృదయే సుష్టు సంబంధయోగ్యా

స్తేనానానామయశ్చనరసాదారుః శుల్క సేతుః॥ ౨౫.

రామలక్ష్మణౌ॥ సవిమళకం - కథమస్మదీయాః కథాః ప్రస్తూయంతే॥ విశ్వా॥ సవిః
శకస్త్రితం - రాజవేదాయదిశుల్క సంస్తౌ వకేవలమంతరాయః - తన్నకించితేత॥ జనకః

సమేవమశకం ఆపవార్య-భగవన్నాంగరస॥

ప॥ యద్విదన్నపివిదేహనందవీపాణిపీడనవిధేమకహాఘృతాం

వీరమాహమునిరేషకౌశికస్తేనముహ్యతిచిరాయమేమసః॥ ౨౬.

ప॥ తదేవస్థాణవీయంచాథనుస్సౌదీదమీద్యశం

ఏతదారోపణంనామ పణోవామమజరుభకారః॥ ౨౭.

శతా॥ శాంతంపాదం॥ ౨.

ప॥ మఃకంఠమిశ్వరశరాసనమప్రమోచ్యశుల్కగ్రహస్తవమపిసర్వమిదంతేభృ

కింత్వస్యరాఘవశిశోస్సహజానుభావగః భృభీషణమతిస్ఫుటమేవవృత్తం॥

జనకః॥ మునిప్రతి - భగవత్ కౌశిక చిరమపివికల్పయత్ నభవద్దిరామభీభృ
మద్యాపిసిశ్చేనామి॥ విశ్వా॥ విహస్యతమపదశకాయకామకమైదుశేఖరం - రామభ
వీరవ్యాకరోతు॥ రా॥ సహవకం - కథమశికవికల్పైరాత్మానం వినోదయామి - న
యమమైవకౌతుకం పూరయితుమైశ్వరం ధనురభ్యధకాయతే - జనకంచదృష్ట్వా - సః
శకం - ఆహవా॥

ప॥ చాలేనసంభావ్యమిదంచకమకబ్రవీతిచప్రత్యయినోమహషికః

ఇతిధ్రువంమంత్రయతేవృషోయందశ్లేకిమత్రోత్తరమాకులోస్తి॥ ౨౮.

జనకః॥ ముహూతకమిషస్థిత్వాదీఘకముష్ణంనిశ్వస్య - భగవత్ కవితాదృశం ధ
దేయమస్తాకం - యేనభగవతావిశ్వామిత్రాణసాధవంతోవయమేతస్మైరఘుకులకుమా
యసీతాంప్రతిపాద్యచిరాయచరితాత్మాభవామః - రామోలజ్జతే॥ జనకః॥

భగవత్॥ ప॥ యశ్కోదండసమర్పితత్రిభువనచ్ఛిద్రాపిధానవ్రతం

జాతంరోహితమేవకేవలమపజ్ఞాబంధమైంద్రంధనుః

తేపిప్రేక్ష్యపురాశరాసనమిదం మౌర్వీకిణశ్యామికా

కస్తూరీసురభీకృతానవిభరుర్వ్యధకంఠుజాకభూభుజః॥ ౩౦.

విశ్వా॥ సఖేసీరస్వజ కసంపుణ్యరాశిమాత్తానమవమన్యసే॥

ప॥ త్వద్భాగధేయవిపితాదృశమత్సవానా సేతాదృశాంచయమపిప్రసమీక్షిత

సంకేదవిర్విఘననాభయదానశౌండాః క్షోణిభుజః పరమమీనకురామభ

లఃస్త్రకథయపాథ్యాయేనైవాభిహితం - యదస్త్రివక్తుకామః॥ జనకః॥ సత్యమచిం

తాదృశమంత్రోపధీనామిదంపరాడికానామనుభావః - పరమేతన్యగ్రహిని॥

ప॥ ఏకేనాన్యార్థాన్విజగదస్తేతిదిపదా

మహాదాయశ్చోతిస్సరసేనానాన్మయదస్సజతే

హృషీకోకోయస్త్రిన్నిచురజనిమార్వీఫణిపతిః

పురస్త్రిప్రలోక్యంధనురితికిమప్యచ్ఛతమివం ॥ 32 ॥

శతా॥ ఆః - కిచనయా పినాకప్రశస్తిప్రపంచికయా - తదేతత్కృత్తకమేవ ప్రమా
యంతోబహుమన్యామహే - అపికిచుశక్యంరామభద్రస్య॥

ప॥ ఉత్పాదయకమపిరాక్షసకోటిహూమం

శ్శేషోహుతాశనసమింధనసామిధేనీం

యస్తాటకామకృతబాలసఖైఃపుషత్కై

రీషజ్జయస్ఫుటమనేనదశాననోపి॥ 33 ॥

నేపథ్యాధికప్రసిద్ధిఃపురుషః॥౨॥ దేవ దశాననపురోహిత శ్శౌష్కలోనామనుహ
గజందిబృహతే॥ శతా॥ సోద్యేగం - ఆః - ఆగచ్ఛతు - పురుషోనిష్కాగ్రతః॥రా॥ సంభం
హంతికం - వత్సలత్కుణకథమంతరిశోయమనేన దురాత్మనారాక్షసగాజేన కామూకాయు
కధిరర్యామహూత్సవః॥ ౧॥ నశేవలమిత్యసోకాక్షేనాస॥ రామః॥ సప్రణయరోషస్త్రి
ంతమపాంగేవపశ్యతి - ప్రవిశ్యశౌష్కలః॥ ప్రవ్యకమనహోక్య॥ స్వ॥ కథమత్రైవజనక
తానందాభ్యాంపురస్కృతోవిశ్వేషామస్తాకమస్యమిత్రోనిశ్వామిత్రః - విచింత్య - విష్ణుమ
కోయం - దక్షిణేన దృష్ట్వా - అయేకావేతాక్షుత్రియబ్రహ్మచారికా॥

ప॥ పుణ్యలక్ష్మీకయోస్సోయమనయోః ప్రతిభాసతే

మాంజ్యోదివ్యంజన్తైశ్శాంతోవీరోషఃరణంరసః॥ 34 ॥

నిసగోదగ్రమిదంచ దారకద్వయం

ప॥ పాశ్వత్రయాణామేతేషాన్మృక్సానుయజామివ

ఉభాభ్యాంవిధిమంత్రాభ్యామథ గ్వేవప్రదీప్యతే॥ 35 ॥

విమృశ్య - నూనంలక్ష్మణద్వితీయోరామమాతః - కాశిఃమనుష్షవమానో నిధిలా
పస్థితః - సక్రోధశోకం - హవత్ససుకేతుకులవందిని తాటతే కథమీదృశాన్మనుష్యచింభా
తాదృశోదైవమర్విపాకస్తేసంవృత్తః - కష్టమనరణ్యంశజన్మనః షుత్రియవటో రహత్య
దితా॥

ప॥ సుందాసురేంద్రసుతశోణితకీధుసానా దున్తత్రమాగణనిరగళావీరగర్వః

ద్రోహంచకారదశకంతుకుటుంబకేసిసోయంవటుఃకుశికనందనయజ్ఞబంధుః॥

భవతుద్రక్ష్యమ్యస్యభుజశౌండీర్యం - ఉపస్మత్య॥ ప్ర॥ అపిసుభివోయూయంజనకవి
గాః॥ జనకః॥ స్వాగతంచాలస్యపురోహితస్య - ఇతాస్యతాం॥ శౌష్కలః॥ తభాక
లో॥ జనకః॥ కచ్చిత్కుశలంతేరాజ్ఞోరానణస్యః

అథవా॥ ప॥ విపదాంప్రతికర్తారోయస్యోపాద్వైరభిర్వభిః

త్వాన్మృశాస్సంపింశస్య కల్యాణమనుయజ్యతే॥ 36 ॥

శా. వివాహం. మహాప్రాయశ్చిత్తము ప్రత్యక్షిస్తామైః పయం - యదిస్వభవమం
 యదైశ్వర్యమయితోషణీకప్రాసాద సస్థిత చతురశ్చభవన విజయలక్ష్మీ మహాతః
 వివాహం తోషణీక ప్రకారమభవన్తుమ్

ప యచ్చేష్టాస్యచురక సేవసిరిత్రస్తవః. రాంచన్నపి
ప్రతిఃసేవయతేహహప్రణయినఃశ్చష్టాశ్చవైరిషేభిః
చక్రవర్తకాచనాగి. లోకచయసిరియోత్రామివప్రస్తుక
యఃత్వయానయదన్యకేభ్యశ్చమవాదానంతస్యాపదాం. 3౮.

॥ శామకం- జనంతికం- ఆర్యభద్రశా సహ ప్రభుజానుకూల వాలిధ్యామానీ
శ్రీరామ్ శామ్ దురాత్మాచారణః ప్రస్తుతముతః రామః పద్మమామైవం మహేంతోసీతా
శ్రీరామ్ ॥

అం. ౪ స్వాతంత్ర్యామకపిండ్రహోయపతీతస్యవగాధాంతర
 స్థేషువాదకరంభరస్యజహన్స్కం ధప్రతిష్ఠాప్రసః
 గచ్ఛః పాటితకరతేకసకశాతీణాకంయదంసస్థిం
 స్వేగేనామకవల్లతేరముదితః ప్రాస్థోటయద్దూజకటిః ॥ ౩౫ ॥

అక్షిన్ చ. మహావస్త్రస్థుంకులికమలసీక్యత్య సమరే
భూత్తిప్రాజ్ఞ త్రిభువనభటాయం వశముఖః
ప్రయోగో నాస్థానభ్రమణరమణీయాంచపలతా
నివాద్ధిద్వైష్ణవిభుజివనేవాసయతియః॥ ౪౦.

శారా శౌచ-బంధన- బ్రహ్మచర్యమయమీద్యోరాక్షసరాజః॥ శౌ॥

రాజ్యే = మ. సమస్తే స్వరాంతురామపిరిపాకః డూలదోర్మంశలి
 క్రోహాకృతపునిః ప్రరూఢశిరసోవీరస్యలిపోన్విర్వరం
 యాచ్ఛాదైశ్యపరాంచీయస్యకలహాయంలేమిదస్త్ర్యంవృణా
 త్త్వేవృష్టేఽగ్నితోమఘానిసదకగ్రీవఃకథంకథ్యతే॥ ౪౧.

సోమ ౪॥ కన్యామయోనిజన్తానందవరీతుంప్రజిగ్మయమాం
పురోధనాగౌతమేనగుప్తస్యభవతోగృహం॥ ౪౨.

అంతః సర్వోదయః - పంచ. ౨॥ పినాక సుందర్య హృల్లూకా విసంసురః చిత్రవృత్తివ
అంతః సర్వోదయః - పంచ. ౨॥

శ్రీకృష్ణః పు. మౌతదేవభాగవన్నభిధియేపునస్తరాం
 పౌతదేవభాగవన్నభిధియేపునస్తరాం ॥ ౪౩.

కౌః భోసరభ్యుదకమిదమస్మాకమాకాశవచనం- ఉతిమమ్మరిచ్చేర ఏవాయమభ్యుదకః
మమతరమపిసప్రపవ్యసే॥ పశ్య॥

ಪ. ದಾತೃಯವು ಮುಕ್ತವಾದುದು.

ఘోర్ణీలామస్మశకృతత్రభువనోలంకాపతిర్యాచతే

తత్త్రింశాధ్యక్షేన సేనానాథాగోష్ఠీచుశంసంతిన

స్తవ్యవృత్తానిపరోరజాంసీమనయః ప్రాచ్యామరీచ్యాదయః॥ ౪౪.

తా|| ఓరాయదత్తమేవోత్తరమస్మాభిః॥ శౌ॥ హంతరాజపుత్రీసమగ్నబూదన్యతత్॥

తా|| ప॥ శాంభవంచాపమారోప్యయోస్మానానందయివ్యతి

పూర్ణాపాద్రుంధురతపైశ్రమైశీలీకల్పయన్యత॥ ౪౫.

౪౬|| శాంతంపాపం॥ ౨॥ అహహయస్మాకమప్యమూన్యత్తరాణి॥

౧॥ తేనాంగులీశతనిఘ్నన్మమభేరజైలకంతోక్తజ్ఞోఃకులిశకందళవిక్రమేణ

మూహేష్విరేణమహరాదశకంభరేణకర్ణదమిదృశమనాగ్యమపిక్రియేత॥

విహస్య॥ ప॥ బ్రహ్మన్నయంతుత్రయగోత్రజన్మాదృఢప్రతిజ్ఞోజనకాధిరాజః

నచాపమారోపయితాదశాస్యస్తవమేవజానాసియమత్తకంసః॥ ౪౭.

౪౮|| ప॥ అంగిరాశ్చపులస్త్యశ్చప్రభవౌపరమేష్ఠివః

పౌలస్త్యేష్టాభిమోక్షయంతత్త్రిమూంగిరసస్యతే॥ ౪౯.

౫౦|| ప॥ మాహేశ్వరోదశగ్రంథఃకుద్రాశ్చాస్యేమహీధుజః

పినాకారోవణంకుల్కంహాసీతేకేంభవిష్యసి॥ ౫౧.

౫౨|| సరోషచ్యుతం - బ్రహ్మస్నేహమనేనధనుహతిమపవినయాధికారికమధ్యాప్య

ప్రపకంచూహేశ్వరస్తేరావణోపిసంవృతః॥

శంభోరాధాగమనలముఖేస్సమృజకౌతుకే

మాహేశ్వరోధనుఃక్రమ్మమహాతేదశకంధరః॥ ౫౩.

౫౪|| వజ్రమస్త్యస్త్రయంతే॥ శతా॥ సరోషావహిత్థం - రామభద్ర॥ ౨.

తదేలదారోపయచాపమిశ్రప్రకోష్ఠభస్మప్రతిరూపితజ్యం

శాస్త్రోష్మభాజాంభజతాంముఖానిస్వదాహుమాగ్నీరేణకాళిప్తైవ॥ ౫౪.

॥ సక్రోధం - ఆశ్చతానందకింభ్రాంతోసియదేవమస్మదగ్రేమహారాజంపౌల

పసి॥ కంభంతమాణిక్యపరిహారేణగైరికపరిగ్రహః - యదేవదశగ్రీవమవమన్య

నుష్కలౌలేనురాగిః - యదినా - భగవంతంగౌతమమపహాయదులిచక్షుసి సహ

తోనూకురపికథమహావ్యాయాః॥ శతా॥ సరోషహాసం - కిమాశ్చరేతస్మదగ్రజతి॥

పశయిరోషమిత - వత్సగౌతమవిరమశుష్కకలహాత్ - అలిదిరయమస్మాకముపా

శకంభరస్య - వృధమాకౌరామలక్ష్మణౌదృష్ట్వాచిహస్య - వత్సరామధనుగ

కాణమనుజానాతి జనకాన్వయపురోధాః॥ రామః॥

౧॥ శంతికురనశ్రిసవినయః॥ జ్ఞాకౌతుకంపరిక్రచ్చుత్కృణేనసహనిష్కృతః

౧॥ రాజమేకసేరభ్యుదయోసే - పురాఖిలుపరమేశ్వరపరిచర్యాపదాసేనకృతైషున

సం

ప॥ వసంతావృత్కర్ణాద్భుత సదృశముల్పేత్రిత్యుకిమపి
ప్రహృహద్వైలత్యంపురవిజయినోయేనదదృశే
తమన్మృణ్మణంయేన త్రిభువనమపిప్రాధికాతిమిదం
తదేవత్యయ్యతీకభవతిదశమంరావణశిరః॥ ౫౨.

శతా॥ ఉత్థాయ వేపన్యావలోకిత కేన సహమాదద్భుతం- పశ్యంతుభవంతః॥

ప॥ యస్మిన్నేకధనుష్కతోభగవతఃఖట్వాంగపాణేగసా
వాక్యప్రోగుణతాంగతోవ్యహిపతిఃకణావతంసాయతే
ఉన్ముక్తశ్చపురైవభూషణపదంయాలిప్రకోమాంతరే

జనకః॥ దౌత్సుర్యంనాటయతి॥

శ॥ కాకుత్స్థేనతదేవభాగవానరోః కోదండమాకృష్యతే॥ ౫౩.

ప॥ కలకలః- సర్వేసాతంకంపశ్యంతి॥

మనశ్చేపథ్యే॥ ప॥ రుంధన్నష్టవిధేష్కృతీర్ముఖరయన్నష్టాదికః క్రోడయ

న్ముతీకరక్షమహేశ్వరస్యదళయన్నష్టాకులత్తాభృతః

తాన్యత్త్వాబధిరాణిపన్నగకులాన్యష్టావసంపాదయ

న్నున్తీలత్యయమార్యదోర్బలదళతోదండకోలాహలః॥ ౫౪.

జనకః॥ సహమావిమాదాద్భుతం- కథంభగ్నమపి॥

శతా॥ ప॥ నైదేహికరబంధమంగళయజస్సుక్తంద్వికానాంచుభే

నారీణాంచకపోలకందళతలేశ్రేయానులూలుధ్వనిః

పేష్టుంచద్విషతాముపశ్రుతిశతంమధ్యేనభోజ్యంభతే

రామశుణ్ణమహూతులాంఛనధనుదకంభోజిజ్ఞానరవః॥ ౫౫.

శా॥ సవిమాదాద్భుతమాత్మగతం- అహూతుత్రయస్ఫులింగస్య దురాత్మనః సగర్వక
మీణముచ్చయితం॥ జనకః॥ సహమాంపాదయోర్ని పత్య భగవత్ గాధినందన॥

ప॥ ఇయమాత్మగుణేనైవక్రీతారామేణమైథిలీ

స్వగృహవ్యవహారేణలక్ష్మణాయోమికళాస్తునః॥ ౫౬.

విశ్వా॥ సస్తితం- సఖేసీరధ్వజయదభిరుచితంభవతే॥ శతా॥ జనకస్యకణావవమి
తి కథయిత్వా - భగవత్కాశిక - మమాపిచంద్రశేఖర శరాసనారోపణ ప్రథమప్రియవా
దినోద్యపారితోషికంధారయసి॥ విశ్వా॥ విహస్య - వత్సదీయతేకిమభిప్రేక్షి॥ శతా॥ భగ
వత్కుశధ్వజమహితృభ్యాం మాండవీశ్రుతకీతికభ్యాం భరతశత్రుఘ్న వభ్యభవయే॥ వి
శ్వా॥ శతానందంహస్తైగృహీత్వాసస్తితం- సర్వమస్తాభిరేవనిధాతవ్యమాగమయస్వతావ
ష్టేకరథం॥ జనకః॥ తహిప్రహీయతాం భగవానాంగిరసః ప్రియసుహృద ముత్తరకోసశే
శ్వరమాదేతుం॥ విశ్వా॥ ఏవమస్తు॥ శతా॥ ఉత్థాయ - కిమన్యదస్తివాచికంభగవత్॥ వి
శ్వా॥ వత్సనిస్పృష్టాభోకానిగమ్యతాం॥ శతానందోనిష్కాగ్రింతః॥

విశ్వా॥ మామకాంనాటయన్నాత్మగతమ్!

ప॥ దోలీలాదళితే. ముదేభుంధునావ్యభాతవిక్రమాంతినా

కాకుత్స్థేనకృతావిదేహనృపతి స్తీణకప్రతజ్ఞాభరః

పశ్యామశ్చసుహృద్భవహన్నవనవోన్మోద్భివాహూత్సవా

నై త్వోకేషుచమైశతేషుచఫల్యస్తామద్యాశివః॥ ౫౭.

శా॥ వై లక్ష్మణోమాధ్యం స్మయనూనః - భోనీరధ్వఃపురుష ప్రకమాకథానేవిదా
వృద్ధసంయోగాద్యహిరంగానివయాంసి - యదనయా ప్రహేణలబ్ధకన్యయా యావనసం
బంధోపస్థితః పులస్త్యకుల ముపేతనూనో వక్షికయానపి కోమలప్రజ్ఞాసే - మునిప్రక
మున్నేకాశిక నాద్యాపికించిదతిక్రామతి - తవాపిలంకాపతౌ తాటకావధాపరాధమపమా
ష్టుకమయమేవశ్రేయానవసరః॥ జనకః॥ తత్రావజ్ఞాంనాటయిక - భగవన్నేహిస్వయము
పేత్యరామభద్రునదనచంద్రచంద్రికాప్రవాహే నిర్వాపయామి తావదశీకథనుధారప్రా
థ్యకమానమైథిలీ కదధికతమాత్మానం - నహిమిహిరమరీచిపరిచయ పచేళిమస్య హిమకర
చింబ సంపాతాదవరోపిశ్చిదగదంకారః కైరవాకరస్యైత్యుత్థాయ పరిక్రామతః॥ శా॥
శభేదమాకాశేహతపస్విఃసీతనూలాసి పౌలస్త్యప్రాధికతాపివిచార్యసే॥

ప॥ త్రిభువనవిజయత్రిమస్సపత్నీంజనయతికోభవతీమనాత్మతంత్రాం

స్వజనమపినతేనురూపయామఃకిమపివిపాట్యభువంవినిగతాయాః॥ ౫౮.

శరోమం॥ జనకంప్రతి॥ ప॥ పౌరాణీభిరనేకవిక్రమకథాగాధాభిరధాకపితా

స్తేవీరస్యజయతిరాక్షసపతేదోకాస్తంభదంభోళయః

యానుప్యేత్రిత్యవిశోషయస్కదమయంమైశేయమైరావణో

ఘామాస్త్రిభిరఘాదమత్యేకమధుపశ్రేణీషసాధారణః॥ ౫౯.

తేమసత్సు॥ ప॥ వృధాసజ్జనసంబంధసత్కారణానీవంచితః

పౌలస్త్యహస్తవతికన్యాసీతయాతుభవిష్యతే॥ ౬౦.

సాక్షేపంనేపథ్యాభిముఖమవలోక్య॥

ప॥ సమంతాదుత్తాలైస్సురసహచరీచామరనురు

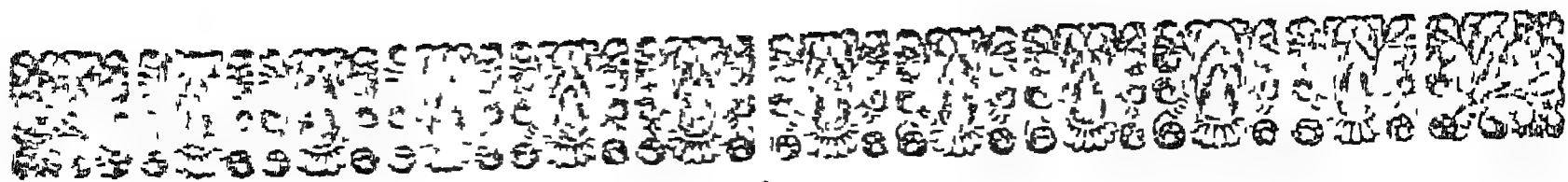
తరంశైరున్మోద్భుజపరిఘసారభృతుదినా

స్వయంపౌలస్త్యేనత్రిభువనభుజాచేతసిక్యతా

మరేరామత్వమాజనకన్యపపుశ్రీముపయధాః॥ ౬౧.

సవిమళకమాత్మగతం - అహూగంధేరమిదముపస్థితంవస్తు - తన్నంత్రణంమూల్యం
తం పురస్కృత్యలంకేర్వరస్యసివేదయామి॥

ఇతినిష్కాగ్రింతాస్సర్వే - ఇత్యనఘకరాఘవే - తృతీయోంకః.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీ హయగ్రీవానమః.

భట్టచూరారిప్రణీతే- అనర్ఘరాఘవే- చతుర్థాంకః.

వతఃప్రవీరమూర్తాక ॥ ౨ ॥ జ్వంభమాశ్చక్షుషేప్రశుభ్య - ఆయేవిభాతప్రా
యైవిభానరే - శధాహి.

ప॥ స్తోమోన్మీద్రసివాఘవీధితియహ స్తంద్రాఽలుచంద్రాతపా
స్తాయంతేకకభోరథాంగగృహిణేగాహకస్థ్యగహకభిదః
అద్యాపిస్వకులాయశాఖిరస్మిన్ద్విగృహవంతోముహు
స్తాశ్చ ప్రత్యభివాసతేవిభుహోభితాస్సవ్యయాధ్యస్వరాక ॥ ౧.

అపిచ॥ ప॥ ప్రాచీనవాసకగజ్జికామపగజేభానాదిశాంవల్లభే
వశ్యైతారుచయఃపతంగదృవచామాగ్నేయనాథిధమాః
లోకస్యక్షణవారికంకురకసాగంభోగనిద్రాగమో
లోకస్తామసుమద్వతేవిసయోన్మితే సమాతన్వతే ॥ ౨.

భక్తలోనియాశ్చనమాపకం- హంతనమంతాదామోదమాన పారసంభోగమయీ
శ్చియం వశగ్రీవస్యభుజాగళకరసాలితారాజధానీ.

ప॥ ఇతఃపారస్త్రాయాంకకుభిషన్మహోతిక్రమదళ
త్రమిద్రామచూకాణంకిరంకలికామంబరమణిః
ఇతోఽమ్మామంతినవరతిగురోః ప్రోఽభతివధూ
స్సృకస్తూరీపత్రాంకురమకరికామద్రితమరః ॥ ౩.

అపిచ॥ ప॥ ఆయంమృదుమృణాలినీవనవిలాసవైహాసిక
స్త్రీషాంవితపతేపతిస్సపదిదృశ్యమానానిచాః
స్తనౌపుళకయంతిచోత్పలదృశాంప్రియోరఃస్థతే
విపర్యసితదృత్తయోఘుస్సృణపంకపత్రాంకురాః ॥ ౪.

ఇతశ్చ॥ ప॥ బ్రయవసతేరాయాంత్యోమిధఃకరచితకరాంబుజన్తానః
కరజవ్రణవిరళస్తనపుళకమమాంకిమపివచంతే ॥ ౫.

అన్యతశ్చ॥ ప॥ ప్రభాతేస్పృశ్యంతీరమరహసిన్వత్తంసహచరీ
ర్నవోదానప్రదామనుళితముఖీయంసఖయతి
లిఖంతీనాంపత్రాంకురమతులమస్యాస్తుకుచయో
శ్చేచరాఽరోగూఢకరపదహసాంకథయతి ॥ ౬.

హహాతాకమనుభూయ ఆహూయతిప్రస్థాః వై సహింసంబాంయ ప్రహితేన

ప్రకోధసాకథ్యమానం కకుత్స్థకుః కమారశ్య తాదృశం మానుష్యకాశికయ మశ్వణచం-
తః ప్రభృతి కన్తాదశామనుభవామి ।

తద్ధాసి॥ ప॥ తత్తాద్యకంఠము - సుకృతం కే తేనోద్భవం, సుఖి సంధి నతావదేతత్

తా న్యేవ చా న్యచ రిచా నిద శా నన న్య ధిక్చి-తయార జనిర త్తయ నః ప్ర హతిః ౮.

కించ॥ ౪॥ శ్రుత్వా మఃశ్రేణం శుభ్రం గణానిశ్చరావృత్తాంతమంతః సత

చైంతాపహ్నవసావహిత్రవదనస్తద్విగ్విభాణస్త్రీతః

హేలాక్యుల సురావరోధర మెన్సిస్సుల సంతానక

ప్రగ్నాస్థోజ్జ్వలపాణిరప్యపశుశూచతోనలంకేష్వరః॥ ౮.

నిమృశ్య॥ ఆ కాండే- వివాస్యహంత వారుణే యువస్తాకంచిర బీవిశా॥

ప॥ ప్రీతిని గాత్రపురా పరిధూయను ద్వాక్ష్మిచక్రేఽన్యశోయదభయం సభవానహంయః॥

తత్సర్వశిష్టశ్చైవమామతిమాత్రమద్యహంనత్సనాంతమభవాదశకంభవోప!

సవిమశేకం॥ అహోమైత్రిలస్యచ సతేర కార్యజ్ఞతా॥

ప॥ విశ్వామిత్రవశీకృతేహృదిపయఃసూక్తామసంబంధినః

స్వేచ్ఛానకం ప్రరాణమనయో మానఃపులస్తానయః

జామాతాపినుమే ప్రసాదచలభీషర్యంగరత్నాంకుర

జ్యోత్సనృపుష్టనభేంసుదీధితరయంనావేక్షితోదావణః॥ ౧౦.

పురోవలోక్యః - కథం మిథిలా వృత్తాంతము పఠ్యం ప్రహితా చిరాయతివత్సానగాన్తి

అథా- ప్రవిశ్యశూర్పణాథా || ౨ || అహో సోమసుందరీ విఆనాతే వందనః శ్చనించురియోకితి

10 భారాజ రహుడు శకునాల్లాని ముహుర్తదీప్తిపేక్షించి జడ శుద్ధిని సూరిమాణునీ భూ

అంకితదంభీకిపిష్క- అహూతారిసిగుణాణిపడిది- జిహ్వభ్రూహృదపడిదావి సుహపేది ॥ ధా॥

హా సామ్యసుదరీ వివాహనేపథ్యలక్ష్మీనిచ్చురీతికాంతి ప్రా గ్భారాణి గంధుకులకుమానా

కౌం ముఖ్యుండలి కాణక పశ్యంతీజగి ప్సితనా ప మాయామానుషభావేన కృతాథేక కృతా

శ్రీమద్భగవద్గీతా ప్రకరణం - యద్వివక్షసా స్తపతిలాపి సఖయసి॥ మాయావాక్॥

[illegible]

సంగ్రహము

అంతరిదకరిణకంజుపల్లవారో శ్లోచిత్రగృహోనియది సప్తకజ్జిటపూసామహానాథమ్ || పంచ || శ్లో ||

॥ వాట్టూరి శిఖరవలిఁ గ్రగ్గిపే మేకనిష్ఠమాతామహః ॥ అహోమధిష్ఠా తామహానాథః ॥

కాం యదిదానీంప్రజాగర్హణాత్తలోచనః ప్రతిక్షిణ్యంభి కా ప్రసారిత వంభిగువాద స్మృత్యై

పృథ్వీస్థితకఠినకార్యప్రాగ్భరః కోస్యస్యజవదృశ్యతే కనిష్ఠమూతామహః ॥ ఆహూతాని ॥

పండ్ల విగురులన్ని మత ధావో॥ ఛా॥ అథవా సామాన్యోపి గురుః భటు ముఖ్యుః॥ ౩౩

మొదటి ప్రశ్నకు

[illegible]

అంతయును జూచి యానందమున నున్నప్పుడు
యెందులకును దేవుని పరమార్థమును గ్రహించినట్లు
పండితులు చెప్పినట్లుగానే అర్థమగుచున్నది. ఇట్లు
దేవుని సత్యమును గ్రహించినట్లుగానే అర్థమగుచున్నది.
ఇట్లు దేవుని సత్యమును గ్రహించినట్లుగానే అర్థమగుచున్నది.

౧. అంతఃపంచమిక - సోమహిమిష్ణుణో వసంతమహానాథో సమీపే వింశతి
 ౨. అంతఃపంచమిక - సోమహిమిష్ణుణో వసంతమహానాథో సమీపే వింశతి
 ౩. అంతఃపంచమిక - సోమహిమిష్ణుణో వసంతమహానాథో సమీపే వింశతి
 ౪. అంతఃపంచమిక - సోమహిమిష్ణుణో వసంతమహానాథో సమీపే వింశతి
 ౫. అంతఃపంచమిక - సోమహిమిష్ణుణో వసంతమహానాథో సమీపే వింశతి
 ౬. అంతఃపంచమిక - సోమహిమిష్ణుణో వసంతమహానాథో సమీపే వింశతి
 ౭. అంతఃపంచమిక - సోమహిమిష్ణుణో వసంతమహానాథో సమీపే వింశతి
 ౮. అంతఃపంచమిక - సోమహిమిష్ణుణో వసంతమహానాథో సమీపే వింశతి
 ౯. అంతఃపంచమిక - సోమహిమిష్ణుణో వసంతమహానాథో సమీపే వింశతి
 ౧౦. అంతఃపంచమిక - సోమహిమిష్ణుణో వసంతమహానాథో సమీపే వింశతి

తెక్క- : ౧॥ ౩॥ శ్రీ సమస్తానాం శరణ్యభవన్నపి
శ్రీకృష్ణాయ నమః | శ్రీకృష్ణాయ నమః | శ్రీకృష్ణాయ నమః |
శ్రీకృష్ణాయ నమః | శ్రీకృష్ణాయ నమః | శ్రీకృష్ణాయ నమః |

భూమి విమతి క్రాంతోపవణం నేర కథమిదానీంస్వయంగృహీతుము త్త్యమానో
 నోః ప్రత్యక్షకవ్యుచ్చాత్ ॥ హే ॥ అంతఃఖిలలామోడికి పరిహరితతంసతి
 క్రింది భూమి అర్చనలుబలాత్కారంపరిహృత్యతస్యాస్యడపాయ సర్వవేదే ॥
 క్రింది భూమి ప్రమాణోహితావ్యవేషభవంబిజయినా కరప్రచారేన పరిగృహీ
 తుం భూమి ప్రసవ్యపహరః ॥

స. బోః సంభవ్యమదర్శకంబరమితి స్పష్టం నవిస్పష్టం తే
 ॥ ౧౬ ॥ ॥ రంభసూచనమితి ప్రస్తావనప్రయో
 ॥ ౧౭ ॥ ॥ పృథ్వీతైర్గుణభిరాదిష్టనయేన తుణా

దా త్తం సజ్జత మూచితంచ సహ సాభగ్నంచ తాదృగ్గతుః॥ ౧౩.

కథమస్మిన్ సమగ్రాచర నాథమాతతాయిన మనుజాసీమః॥ శూ॥ నిత్యస్థ - జహా కి
 రూపదీక్షణిం రమాదామహేణ - అహో - కాశం సమాహుషి॥ ఛా॥ యథానిరూపితం ని
 త్యమాతామహేన అహో - కాలస్యమాహత్మ్యం॥ పిదాణి లహుపణళంభిలీలాపివత రేణ
 హారాల రావణేవి ఎంవే మదిఅది॥ ఛా॥ యదిహానీ త్రిగుణైశ్చ లీలాబందీకారే మహా
 రావరానణిపి ఏవం మంత్యతే॥

నూ॥ వత్సే॥ ప॥ మునిరపి గురుదిక వ్యాస్తాః తాంబూవదివాకస్తా
 మజగవధుర్భుగేతావాన హో - సమ హో - శ్చవః॥
 గఘుపతిగుణక్రీతామేతామజేహి - గల్పయీం
 నిపరణమతేచో దికన్యంతుప్రభుత్వపదేనసః॥ ౧౪.

శూ॥ కోసదేహో - తంసి వివాహమహో - సంపే సంపమం పంచ నిరసే॥ గా॥
 కస్యందేహః - తస్మిన్ వివాహమహో - త్సపే సర్వమయా ప్రత్యక్షిక్యతే॥ శూ॥ తదేవ
 మేకలోష్టవధుస్సృత్ - తథాహి - మిథిలాంధ్రవిద్య బలాదాకృత్యమాణేకళప్రేకథం
 తిక్షతేరాజప్రతః - తంచోత్తిష్టమానం జ్ఞానజానపదాః ప్రకృతయోగ్యమాత్తిష్టేగణ - కి
 పురంగసంబంధినోబాంధవాః - యథోక్తం - ఆరణ్యగ్నిరివ దుస్సహ దుఃఖామపకాజం
 శేషోపక్రమఇతి - మండలస్యచానుగ్రహోభవతి॥ శూ॥ దీక్షుకముష్టం నిశ్వస్య - అం
 అకిదాణిజుతే॥ ఛా॥ ఆర్యకిమిదానీయం క్తం॥ మా॥ శృణువత్సేకార్యజ్ఞాని - అస్తివనా
 కసాం మంత్రీ జాంబవాన్నాను - సమతంగా శ్రమవాన్త్యముపస్థితమింద్రానామ సిద్ధ
 శబరీమభ్యధికతవాక్ - యథాస్యవాలినో మైరాశ్యేణ యేషాం పసిరితాః ప్రకృతయః
 కిష్కింధాయాం కుమా - ప్రసన్నాః సమాణా స్సామనాయక మైశ్వర్యం రామభద్ర
 మవేతుంతే॥ శూ॥ సాతంకం - కశోభంతి ఆహోదో వాలినిగ హేసహజసమిహితాది॥ ఛా॥ క
 థంతు త్రియపోతో వాలినిగ హేసహాయస్సమీహ్యతే॥ తదో॥ ౨॥ తత స్తతః॥ మా॥ తతశ్చ
 యోధ్యాతః కైరేయ్యా భరతవార్తాహరణాయ ప్రేషితా మంథరా నామవృద్ధ దాసీకరోర
 తర తనణితావహ్వగావలిధివితా మిథిలాప్రాంతే నివసతి నిదామితి తంతవా సేనాధ్యక్ష
 మృషిం యోజ్ఞావల్క్యముపస్థాయ స ప్రత్యేష నిమేషమాత్రాన్వివృత్తహనూమాకాకభయ
 తి - అత స్తస్య మస్మదనురోధేన హనూమదవేషితస్వశరీరా సరభృప్రవేశవద్యయా మంథ
 రాశరీరమధితిష్ఠంతీ మిథిలాముపేత్య ప్రత్యాయుధా సంపదానమివం దశరథగోచరీకరోర -
 త్తతః ఛా॥ వినా గురునిదేశ చర్యాప్రసంగేన పంకపామాణపిషమకంట్టకవ్యాభిదహుళం దండ
 కారణ్యానీ మనుప్రవిష్టస్సర్వదా వైదేశకోరాఢపుత్రః - స్వకార్యగౌరవాన్నియత మేషవాలి
 వధిపూర్వకేణ ప్రకీర్తారాభిసంగినా సుగ్రీవ ముపగృహ్నియాదీతి॥ శూ॥ సకౌతుకం - దేవ

శాంతిః శాంతిః ఛా కింపున స్రుత్సన్నిధానం॥ మా॥ కణ-ఏవమివకథయతి॥ శూ॥ హాసం॥
 ఛా మో॥ భవతభవతామంసకునశదాచ- తపో॥ ఛా॥ అహో॥ స్థవిరభల్లుకస్యకుశ
 లతాచ- తిం స్థు॥ మా॥ తతచ్ఛసాశబరయోగినీ సుగ్రీవకుణానురాగేణ సర్వంత ధ్యేయ
 క్తిం శ్రుతదైవవిద్యాధిముఖీ ప్రస్థితేతి మేజనస్థాననివాసీర్నిశాచరైరాగత్యనివేదితం॥ అము
 ఛా॥ వివత్స యోగేనబలవతా విరాధప్రభృతిధైర్యేష్టితేషు విధ్యుః పహ్వరేషు విహర
 తిస్సకరంకళత్రాపహరణం-అస్మదీయా సుమాయా స్సురాసురప్రథనప్రభుపరేఖా యోధ
 క్తిం పుష్కలకలకలకలమాయామహామఃత్ర ధావోదశరథస్యసన్నిధౌనప్రభవంతిపా॥ శూ॥
 ఛా॥ విత్స॥ అంబుజవణదంస కహంవంకరితని॥ ఛా॥ ఆర్యఉపనతస్యకథమేవంక్రియతే॥
 మా॥ చామరస్సృష్టద్ధనంవాదినీతేవృష్టిః- యదాహుః- యోభ్యుపనతస్యపుత్రదారానవమ
 క్యతే తస్మాద్విష్ణుం మండలమథావామో త్రిష్మతశ్చి కింఘనరసస్సం- నైమసిసగ్గతేవస్త్వి
 య- త్రయవృత్తనాచిత్తతే॥ శూ॥ హే॥ అంగిభణామి అవివంవకరింసదిరామభందో॥ ఛా॥
 హుం॥ అన్యత్థణామి అప్యేనం రిష్యతిరావభద్రః॥ మా॥ కస్సంశయః॥ లోకోత్తరంకిమ
 ప్తమావముక్తిరయంతోజగతిరాజ్యోపభోగేభ్యోపిజగుప్సంతేమహామథావాః॥ శూ॥ అం
 శ్చ క్షేత్రణంధిరతి ధతవడివమిదితంకేమి॥ ఛా॥ అన్యత్క్రిమప్యనర్థాంతరం తత్రాపతితమితి
 తర్కయామి॥ మా॥ కీవృశంతత్॥ శూ॥ మఏజణఅణఅరాదోణింగదావసుడ-జహభండిఅసిరి
 తతలదాధాన దాసరహితౌ మంచరేణ సతశంభుతీఅకిడదో పరసురామో ఆఅదో॥ ఛా॥
 ఛా॥ మయావనకనగరాన్నిగతయాశ్రుతం- యధాఖండితశ్రీకంఠశరాససస్యదాగరశ్చే
 స్తస్మైచేణ సకలక్షత్రయకృతాంతః పరశురామఆగతశ్చి॥ మా॥ సర్వంపపద్యతే॥

ప॥ భుజాగళితనర్మదామకరచక్రదంష్ట్రాంకుర
 ప్రణప్రకరః రక్తశంకిమపిబిభ్రదుగ్రంపపుః॥
 సయేన పరశ్చాహుతోన్యపటరటానఃకౌతుకా
 డసౌకధమువేక్షతేగురుధనుర్వ్యళీకంముసిః॥ ౧౫॥

ప॥ మనేనాపి సకలనూధాభిషిక్తకంధరారుధిరావసేకపతిలకురాగేణదరభిభ
 వోదాశిరః॥ శూ॥ సాభ్యసూయం - అహో॥ మంధముపేతంభితిఅవటువ ఏవే స
 జవేదికణింరమాదామహో॥ ఛా॥ అహో॥ మగ్ధముఖే తస్మైకక్షత్రయవటౌ ఏవంసం
 బావయతికనిష్ఠమాతామహాః॥ మా॥ విహస్య- వత్సేనైతావజ్ఞానాసి॥

ప॥ సర్వదాజకమథావకంసర్వదేవమయంధమః॥
 భుజతారామభప్రేణ విజగ్యేభువనత్రయం॥ ౧౬॥
 తదాశింతు॥ ప॥ రాజన్యయధిరాభోధకృతత్రిషణణామునిః॥
 ద్రాప్తపరశురామోనానవిద్యుఃకింభవిష్యతి॥ ౧౭॥

౧. భక్త్యాంకురేణి కళికలహేకుమారమప్యక్షిపన్పరువరోవమదాంధచేతాః।

శ్లో. భక్తియోగ్యతమిదోమాశ్చితంశివాభ్యాతచ్ఛాపభంగమపిహ మస్మణః స్మరణోమి॥ ౨౪

పద్యము - ఆహూమాచరణ్యవాసేనముపసృజ్య దురాత్మనా రఘుకులకుటుంబకే, మానసి స్మరితం - కించిదువై॥

౨. తేనాకుత్స్యాంకభంవన్మృగేషమయమయనాగమద్భాగకాపీయో

యస్మామంతాపచారప్రచితపితృవధామపకానిస్తారబంధుః।

బాదానానన్నమిశాన్వికసేత విషమక్షత్రజాతిప్రరోహః

ప్రవామతత్త్వత్తగచ్ఛామిషరుధిరవసావిస్రగంధీకుదారః॥ ౨౫

రామవిశ్వానరహమకబహుమానం

౩. తేనారందకకంధరస్యభస్మాద్దోశ్శ్రేణినిశ్శ్రేణికా

మల్యరూఢసమస్తలోకవిజయశ్రీపూర్యమాశోరసం।

యస్సుఖ్యేవిజఘానహేమాయపతింశత్రోముకఖండృష్టవాక్

యః పృష్టంపదతోవిషడ్ముఖజయేసోయంకృతీభాగకావః॥ ౨౬

తణుంపరివృజ్యకానస్థితం - ఆహూనంకీర్యమాణానేక రసానుభూవ గచ్ఛీరమః, కోయ మన్యాభోగః - తథాహ॥

౪. జటాంధత్రేమూఢాకచరమధనుషీచాహుశిఖరం

ప్రకోష్టరాద్రాక్షంవలయమిషుదందానపికరః।

ప్రమాథప్రాధాన్యప్రణవికటరాద్రాద్భుతమిదం

ప్రకాంతామైవేయూంత్వచమపిచవక్షఃకలయతి॥ ౨౭

పద్యము - జటాంధత్రే, జా. విలోక్య - కథమసాక్రూయమాణ గుణానుమాప రిల్పితాకా, సంవాదీనాకరణః - రామరేరాజన్యపోత, సాక్షు॥

౫. నః కథమపసరక సమూలకాషంకషితన్యపాన్వయమాద్యమాంధిసోషి।

హరిమివకరికుంభకూటకోటిప్రకటకతోరనఖాంకుగంకురంగః॥ ౨౮

రామస్మరితం - భగవత్కథాగవ - గురుగర్భరూపయోరేతావ దేవాంతరం॥

౬. అదేష్టభగవాన్భృగుజకననయోరాత్పత్తికద్రాహ్మయో

దేవాభూజకటిరస్త్రకర్మణిగురుర్వీర్యంతుదూరేగిరాం।

సప్తవీపవతీందదద్భువమభిప్రేషిద్విజాకశ్యప

ప్రాయానప్రణమప్రభావభవతేకపై గుచిదస్మైనమః॥ ౨౯

జా. ఆకేత్రయిథిభ తవానేనసత్యసౌజన్యయోరుత్కషేణాణ కిమప్యంతరాపా యితోన్యై - విత్తుః

ప॥ నారాచైఃకృతనీర్యనందనవఘాబాష్పప్రియంభాష్టకై
రుత్పాద్యక్షతజోదమణావనుభస్యప్తంపితృభ్యఃపయః॥
సంప్రత్యస్యసమస్తబాహుజఘజక్రోధస్యనిర్వాస్యతః
శ్శున్దానోధనుర్మంతుశేఖరమహాజాతోభవానింధనం॥ ౩౦.

రామః॥ స్త్రీత్వా - భగవత్॥

ప॥ యోగస్వభావసుఖేనకురూహలేనకృష్టంధనుర్భగవతోవృషభభ్యజస్య॥
తత్రానుమంగికమమంగిశమేస్యశంతుసంన్యత్రమత్రనమయాగణితస్త్రవహాసే॥ ౩౧.
జా॥ అః - తుప్రియణింభ ప్రమథనాథప్రభమాంతేవాసినంపరశురామమపి భవా
న్నాజీగణితే॥

ప॥ మహాసేనోయస్యప్రమదయమదంస్త్రాసహచరై
శ్శరైర్ముక్తాదీవకద్విరివశరజచ్ఛాసమభవత్॥
ఇమాంచక్షత్రాణాంఘజవనమహాదుగకవిషమా
సునుంగీరోచారానజయమపవింశాస్వసుమతీం॥ ౩౨.

రామః॥ శాంతం - ౨ - ప్రసదభగవత్ - అవిమృశ్యకారితయానగణితోసి - నపున
రనలేపాత్॥

ప॥ స్త్రీచుప్రవరజననీజననీతవై నదేవీస్వయంభగవతీగిజాపియస్తైః॥
త్వద్దోర్వశీకృతవిశాఖముఖావలోకప్రళావిదీణకహృదయాస్పృహయాం
చకార॥ ౩౩॥

జా॥ నిహస్య॥ శేరాజ్యపోత, ప॥ అనుభవపునరుక్తామంగనఃస్త్రీత్రచర్యా
ముపనమయతదేతత్ప్రకారోవస్థాచుస్త్రం॥
క్షీపశనఖలుకాలంవీరగోష్ఠీచినోద
ప్రియపరశురయంమేబాహురుద్యచ్ఛమానః॥ ౩౪.

రామః॥ స్వ॥ అయే భగవంతంవిశ్వామిత్రమపిస్పృశతి - భవత్వేవంతావత్॥ ప్ర॥

నైశ్చయస్మితి॥

ప॥ ఘోషాశ్రంఘచేతదణగావమితం తత్సాధితంహాకృతే
యద్విరేణభవాద్యశేనవదతాత్రిస్సప్తకృత్వోజయః॥
డిభోయంనవబాహురీద్యశమిదంఘోరంచనీరవ్రతం
తస్మాద్భాద్విరమప్రసేదభగవత్జాత్రైవపూజ్యోసిః॥ ౩౫.

జా॥ సక్రోధం॥ స్వ॥ అహోదురాత్మనోరాజస్యపోతస్య మహావీరప్రహతాయాః
వృద్ధతేరస్థులితముక్తిప్రత్యవైదగ్యం॥ ప్ర॥ అః పాపజాత్రైవకేవలమహంపూజనీయఃప
రశురామః - కథమద్యాపినిరాయుధోసి॥

ప॥ వినయనిచుళితైర్భవద్వచోభేదిమపెనవంవివృణద్విరక్రమంసః॥
అయమజ్జికరఃకృతాంతదంస్త్రాక్షికచక్రోరూతారక్షర్షీక్ష్యః॥ ౩౬.

భట్ట ము ర్రి ప్రణీతే.

శ్లో. ౧౧ - అమోఘభుజాః - ౧.

శ్లో. ౧౨ - కృతాణశ్చాండస్సరసజవసతేర్యః ప్రభూతో భూభాగ్యాం
సప్తరసామవణాః కులిశకతివయోర్యస్యదోష్టోర్విలీనః |
స్వాభావద్వలకాలానలకబళభయధ్రాంతదేవాసురాణి
స్వాతత్వాతోఽగంతిద్వలతిమసరయంపార్వతీధమకపుత్రః || ౩౭.

శ్లో. ౧౩ - భూభూతాగణావ - ౨.

శ్లో. ౧౪ - త్రివిషయంతితస్వతః క్షత్రశబ్దమియమేవమేదినీ |
సక్షిణా అపహవయద్వనోమంచసంప్రతివిశుష్కమాయుధం || ౩౮.

శ్లో. ౧౫ - ప్రకాశతగంధీరస్వరః కవీషః - జనకేనభవతన్యం - తనభిముఖమవత

శ్లో. ౧౬ - అమోఘభుజా భగవతస్సృజ్యకృత్యా త్పురాణవాజసనేయినో యాజ్ఞవల్క్యే
శ్లో. ౧౭ - తోష్టోహితవాక్యవీవాసి - కింతునాయమవసరశ్చిష్టానురూధస్య ||

శ్లో. ౧౮ - అమోఘభుజాకలింకానభ్యవస్కంద్యవారా
శ్లో. ౧౯ - భక్తభక్తతకేభ్యస్సంప్రదాయద్విజేభ్యః |
శ్లో. ౨౦ - కమతకమతీయద్వంద్వయద్ధాత్కథంమే
శ్లో. ౨౧ - విజిన్యపతిహత్యాశ్చవ్త్వసారః కురారః || ౩౯.

శ్లో. ౨౨ - ముఖ్యగుతిలకనమస్తేమంచవైరుత్యమేత
శ్లో. ౨౩ - శ్మశ్మకమణిమిదానీమానసంమానశ్శాంత
శ్లో. ౨౪ - వహంతిపతిమస్త్రంపుత్రధాండేపిరామే
శ్లో. ౨౫ - ద్రివిధభయదానస్థూలలక్ష్మోభుజస్తే || ౪౦.

శ్లో. ౨౬ - రామప్రతి అశేషకర్మశస్వరః కవీషః || రామః || సప్రశ్రయః భగవన్
శ్లో. ౨౭ - నారాయణవర్తిః జా సవ్యభం - ధిస్సర్వతః క్షత్రకంటకోద్భేదః - నేపథ్యాభిముఖ
శ్లో. ౨౮ - రామకవీకథ - అస్మన్నామధేయమాత్రమిత్రేణసూనునా మానాన్వ్యోసి - కింపున
శ్లో. ౨౯ - భాగ్యవీరభూతహరస్య |

శ్లో. ౩౦ - అమోఘభుజాః ప్రమదానోత్తప్రదహదహర్మిశమస్త్రీప్రవర్తిః |
శ్లో. ౩౧ - విజనకకుటుంబబాష్పపూరైః శరమిహశాంతి ముశంశితస్త్ర
శ్లో. ౩౨ - ౪౦.

శ్లో. ౩౩ - శ్లో. ౩౪ - అమోఘభుజా - కిమేవమతిప్రసక్తః సస్యస్తుశస్త్రానపిహిభావ
శ్లో. ౩౫ - సమోషం - అరేవిదేహప్రసవపాసన ||

శ్లో. ౩౬ - అయమధిపతిర్భానామేకాంతోభవతోగురుః
శ్లో. ౩౭ - త్విమతేతపనేత్వంవషికాయానితిస్మతితిత్యసే |
శ్లో. ౩౮ - కవమసేభమన్నామగ్రాహీతదేషగమాప్యతే
శ్లో. ౩౯ - మమహీనకలక్షత్రాలంభక్రతోరమృతంభవాత్ || ౪౧.

నేపథ్యే! థాగకవ! ౨॥ చ్యవనాదివృద్ధవాక్య నిగృహీతసంప్రహార క్రియాసమభి
హరస్యభగవతః పరేన్ద్రాగ్ని వితకమానస్య శ్రునరుపష్టవంతే బుద్ధయః - తద్విరమకియ
చ్చిరచుపరమివభవంతంఽటుష్యత్యాయుధపిశాచికా॥ జా॥ విహస్య - అహాయాభ్య
కులన్నేహ శ్శతానంద మాకులయతి భవతు సాంత్యయామి తావదేనం - తదభిముఖ -
ఆంగిరస॥

ప॥ నృపస్తే పాలోయం మమ పశు పురోడాశరసికః
శృధిన్యాచన్యాశోద్భటభుజభృత స్సంతిరఘవః॥
అమీషా ముక్తి క్తం కిమపి కులముత్ప్రత్య లవశో .
విధాతా తత్సర్వం యదభిరుచితం తే భృగుపతిః॥ ౪౩.

నేపథ్యే॥ ఆః పాప త్కరియస్త్ర త్కరియభూగ్రహల్యాచహపాతకిన్ నిసగన్ ని
ష్పాగ్రిణంహి హ్రహరణమిత్వాహూణాం గ్రాహ్యణం॥ తై ర్యాదృశస్తాదృశోవాసోధవ్యోసి-
కథమేవమతిక్రామన్న సస్థికమపిప్రహ్నవర్చసాన్న బిభేషి ॥ జా॥ సరోవహాసం - అరేద్ర
హ్మబంధో బాధకినేయ శౌతమగోత్రపాంసన॥

ప॥ కుర్యశ్చ స్త్రకధామమీయదిమనోర్వంశేన నుష్యాంకురాః
స్యాచ్చేష్టహ్మగణోయమాకృతిగణ స్తత్రేప్యతదేద్భవాన్॥
సమ్రాజాం సమిధాంవ సాధకతమంధ త్రేభిచాకారణం
ధిజ్ఞాగ్నీకుశకవణోల్బణకిణగ్రంధిర్మమాయంకరః॥ ౪౪.

నేప॥ థాగకవ॥ ప॥ త్వంవేదవానసి వసేష్మగురోస్సనాభి
స్సాన్విమం సువస్సుభగవాన్ ప్రభవోగురుస్తే॥
తేనాతిమాత్రమస్మ్యుపహృదయంమదీయ
మద్యాపి న త్రుటతిశాన్యచ తేకుద్యష్టిః॥ ౪౫.

జామ॥ ఉచ్చైచహాసం కిమాత్థగేదశరథ-నాద్యాపిహృదయంత్రుటతీతి - కథంవా
త్రుట్యతుయదేవనవ్యాప్రియతేపరతుః॥ నేప॥ ఆః- జామదగ్న్యగురూనధిక్షిపసి॥

ప॥ పురోఽన్మానాద్యప్రభృతి మమరామస్సన్వియమహం
న్ద్రాగ్నిహోవారఘుకులఘవారంచక్షితఘజం॥
అధీరంధీరంనాకలయతుజనోనూమయమయం
మయాబన్ధోమప్తద్విజదమనదీక్షాపరికరః॥ ౪౬.

జామ॥ సావజ్ఞం రామంప్రతి- అరే, కిమయం లక్ష్మణో భవంతంశ్చపురోఽన్మానం ॥
పదిశతి॥ రామః॥ సవైలక్ష్మస్త్రితం- ప్రసీదభగవన్- సవీవాయం యశావనాదర్వాదీసేసి
రపరాధ మధురవయసి నతకమానో యాసిశానిదిదక్షరాణిప్రపతి॥ జామ॥ సస్త్రితం-క
థమేతావత్యపి మామమృష్యమాణంశంకసే- త్వదనువతిక ఖల్వయం త్వా మేవాస్తమయ
నూనమన్వస్తమయిష్యతే - నిర్వాంతంహిసవితారం తరణిమణిరప్యనునిర్వాణి - నేపథ్యం
ప్రతి- సాగురేలక్ష్మణసాధు॥ కశిష్ఠతరోవిషరంభవాన్ సపునరయం- వృథాజ్యేష్ఠస్తే॥

పా ప్రాశస్త్యైర్నసంక్షుకప్రశఖరైః క్రొంచాద్రవంతావశం
 ధిత్యాహంసమయాని మాక్తికభాన్యకీర్త్యపర్యాపితాం
 నైఃసీంవృత్తిమధిష్ఠితేపి హిమయితాశ్రేణకల్పేనతే
 విష్ణుకౌతూహలభిగామికమసిత్యంకోపిసిరాంకరః॥ ౪౭.

శేష : భాగవత- ౨- దుర్విజ్ఞానమివమర్వాకృలనిష్పత్రేరాభిగామికం సాం
 కృతే రామః సరోపం- శేషధ్యాభిముఖ- ఆఃకోయం పశ్య అద్యతనస్తే దుర్వినం
 బోహః- యక్షమానపితృకరోషి సేవః ఆర్యతూష్ణిమస్మి- యమస్వజామిదగ్న్య- ని
 త్రోహమాప్యేన జామః విహస్య- ఆరేచామకథంవాచమేవ సూన్యతామస్మదభియే
 ప్రవహసిః సమరకాయసే- కనచదరఃఖల్వశి- శస్త్రైరేవప్రతిక్రియంతాంశస్త్రాణి- కించ

పా రాజశ్శేభ్యోజన్మనై వస్వతేభ్యశ్చక్రే చాపాచార్యకంకాశికశ్చ
 తాన్-చద్యామేవమన్యంతతస్త్రేగోత్రాక్షేపీవజ్రలేపఃకశంకః॥ ౪౮.
 రామః సగర్వస్థితంభగవత్సత్యమేతత్.

౪ చాతస్సహంధినకరకులక్షత్రయిన్రోత్రియేభ్యో
 విశ్వామిత్రాదపిభగవతోదృష్టదివ్యాస్త్రపారః
 ఆస్తి చ్యుంకేకథయతుఃసోమర్యోవాయగోహ
 విశ్రే శస్త్రగ్రహణగురణస్సాహసిక్యాద్భిభేషి॥ ౪౯.

జా సక్రోధమ్, ఆః పాప, దుర్ముఖ, వసిష్ఠఇవ విశ్వామిత్రఇవ గ్వస్త్రివాచని
 ప్రాశస్త్యైర్నసంక్షుక- ధిక్కృష్టం - ఏనమచ్చాపచావాచః త్రియూచ్ఛ్చ్రయం
 ప్రాధాతీకయంతామయత్- ఆయమహంభోః॥

పా సహజవరభమవ్యోత్కృత్యతైర్నైర్భృతుర్భిర్జనకకులకబంధస్కంధగర్భశ్వగీభిః
 సమమధికసతూభిః క్లృప్తలీలాపతాకాం రణభువమతిరాద్రీం రుద్రశిష్యః కరోమి
 రామః సరోపం- ఆః - జామదగ్న్య - కేయంవాగ్విభిషికా - దూరమతిత్రా
 త ప్రథంగే కనాదివిత్వాకవోపి దుర్మనాయంతే ॥ జా ॥ సభుకుటిభంగం- తతః ౭
 రామః సాచక్షుంభం- తతశ్చ॥

పా తైస్త్రిసుప్రభిరేవ రాజవిజయైర్యత్రేనుజస్తంభయోః
 కృత్వా తోరణమాలికాం పునరముం ద్వావింశమాలిప్పతే
 ద్రక్ష్యేమి త్వయి వతఃమానమధునా తచ్చాపవిద్యామృతం
 శుభోస్తస్యహి కేవలేన భనుమాకృష్టేన తుష్టిర్నమే॥ ౫౦.

జామః ససంరంభం- కిమూత్తరే-ద్రక్ష్యేమిత్వయివతఃమానమితిత్రివిధాత్వా- సద
 తా అమోగర్వత స్సవిజ్యమానదారుణ రోషహతవేదసో ర్విదేహ దిగ్విమోః కుల
 రామ కరిభావిర్యంత్యాహుతయః॥ ఉచ్చైః॥ భో-౨-సప్రవీపకులపర్వతదరికానో రాజ
 వంశేషమహ్యం కేతయధ్యం॥

ప॥ యేనస్వాంవినిహత్యమాతరమపితృతాత్రసమధ్వానవ
స్వాదాభిజ్ఞ సరశ్వధేనవిదధేనిఃక్షత్రియామేదసి
యద్బాణవ్రణవత్సనాః పురీషాః క్రౌంచస్యహంసచ్ఛలా
దద్యాన్యస్థీకణాః పతంతి సపునః క్రుద్ధోమునిర్భాగవః॥ ౫౨॥
రామః॥ సహసం॥ ప॥ సృపానప్రత్యక్షాన్క్రిమపివదసేనన్దయమహం
శిశుక్రీడాభగ్నప్రప్రహరథన్వాతవపునః॥
అహం కారక్రూరాః కానభుజవనీప్రశ్చనకలా
నిస్సన్ద్భాహాహుః కథయకతరస్తేప్రహరతు॥ ౫౩॥

జా॥ ౫౩ పాపవికతకానకులశంకః, పునస్తరాంతదేవ పార్వతీదయితకోదః, ఉకళన
ముద్భావయసి - అహహాక్షత్రియోపి భాగవతస్య కాతకావీర్యవిజయినం భుజదండమన్వ
వ్యతి - అహోగిరీచూన్కా-లః - యదశ్రుతచరమపితృతావయతి యదదృష్ట చరమపిదశే
యతి - అపిచ - రేరేరాజన్యకీట॥

ప॥ జానాస్యేవయథాపితుః పరిభవత్ హూచూషకనీమజ్జానో
మతోద్దండమనేకరాజక వధస్వాధ్యాయమధ్యాపితత్॥
తేనైవాస్తుభుపిత్సుయద్యపిమమక్రోధోయమాత్సగిక
స్తస్యప్రత్యుపసజకానంగురధనుర్భాగా ఒయంహేతుమా॥ ౫౪॥

రామః॥ జామదగ్న్య - పటచ్ఛరీభూతా ఖల్వియం పురాతనీకీతికపతాకా - నన్వి
దానీషేవ ద్రష్టవ్యం - నేపధ్యాభిముఖం వత్సలత్కుణ - ధనుధకానుః - ౨॥ జామ॥ అరేళనా
త్కృష్ణక్షత్రియవటా॥

ప॥ తచ్చాపమీశకరపీడనవీతసారంప్రాగభ్యభజ్యతభవాంస్తుమిత్రమాత్రం॥

రాజన్యకప్రథన సాధనమగ్ననీయమాకవకాకార్ముకవిదంగురదధ్వజస్య॥ ౫౫॥

అకృష్టేనపునరముదైష ధనుషాకిలాస్మానభియోత్యనే - త్తత్రవధనత్రేదీక్షితానాం
చిరస్యహాతాపరతురస్మౌకమస్త్యేవ - ఇతిరామస్యహస్తే ధనురర్పయతి॥ రామః॥ గృహీ
త్వా - భాగవతసమంతాదుష్టాతినీభూమిరియం - తదేహివిమదకాత్మమప్రదేహిమవతరావః॥
జామ॥ సరోవంపరిక్రామత్ - భో - ౨ - తావ్రణవ్రాప్సేణచతేజసావికతమానాః॥

ప॥ భవతుశరణదోవాశస్త్రసర్వాభిసారః
ప్రతివిదధతుహస్తిన్నాశిషోవైజయిక్యః
అడశకథమరామం నిర్విదేహేంద్రముర్వీ
వలయమిహవిధత్రైకోషణోరైణుకేయః॥ ౫౬॥

ఇతినిష్క్రంతౌ॥ నేపథ్యే॥ భో - ౨ - పౌరజానపదాః - ప్రవత్యకతాంమాంగళిక •
మాత్రోద్యం - ప్రసజ్యతామయంపై దేహివిహహాత్సవోజామదగ్న్యవిజయోత్సవేన॥
ప॥ కన్యాకాచిదిహాపికమకాణిపణస్సోద్యదిత్యసూయావల॥
తీతాపాంగమయూఖమాంసశముఖిన్యోత్సాన్నివలిప్తాందివం॥

కుర్వాణేనరకూర్వాద్యహేనచకృనేనారాయణీయంభసు
స్సంధాయాథశరశ్చభాగవతగత్యేదాదమోఘీకృతః॥ ౫౭.

తతః ప్రవిశతః రామజామదగ్న్యో రామః॥ భగవత్భాగవత్ ౨॥

ప॥ పరై రాహుతానాంవిహితమపిశస్త్రంభవతునః
ప్రకృత్యా విప్రేభ్యఃపునరకృతశిల్పారఘభువః॥
చిరాదాండ్రితేనత్వయితదపిరామో- ౧.౧.౧.౧.
తపోవిద్యావీరవ్రతమయమపిక్షౌమ్యతుభవత్ ॥ ౫౮.

జామ॥ కథమపరాద్ధమస్మసువత్సేన॥

ప॥ యదథామస్మభిరపిప్రకోపితస్తదద్యవృష్ట్యాతవధామవైష్ణవం॥
వికీణాసర్వామయమస్మదంతరంచిరస్యకించిల్లఘిమానమశ్నుతే॥ ౫౯.

రామః॥ ఇతోఇతో భగవత్॥ జామ॥ చుబుకమున్నమయ్య- అప్రశస్తఃఖిల్వా
కానాంజనపదేషుచిరప్రచారః- తత్కృపునరస్మన్నేష్యసి॥ రామః॥ భగవత్-య
వల్క్యముపేత్యావలోకయితుం- తస్యావసధేకృతాతిధేయసంవిధానాతాతజనకాభ-
మచిపాలయతః॥

ప॥ ఏహివిష్టరపాద్యామ్యుమభుపరైర్కరుపస్థితాత్॥
ఇత్వోకూంశ్చవిదేహంశ్చలసీహభగవన్నమూత్॥ ౬౦.

జామ॥ వత్స- అపరిహార్యమాతిథ్యంరాజన్యత్రోత్రియాణాం- కింతు - పునరేవ
ఖానసోదితా వైచారస్థలిత విలక్షోనశక్నోమి భర్తాచార్యం యాజ్ఞవల్క్యముపేత
లోకయితుం- ఆచారస్తు దూరాదేవ కృతోపి కృతస్సృత్- కించిదుచ్చైః - నేపథ
మఖిల॥

ప॥ యస్య స్మృతిం ప్రణీతుంతే చతుర్వగేకమనీషిణః॥
నమో భగవతే తస్మై యాజ్ఞవల్క్యాయ యోగినే॥ ౬౧.

నేప॥ ప॥ గాయత్రీ త్రిపదాదేవీ పాప్కానమపహంతుతే॥
పునంతు పావమాన్యస్తావమృగ్నోతు బ్రహ్మతేపరం॥ ౬౨.

జామ॥ అపత్రపమాణోనభగవంతం ద్రష్టుముత్సహే॥ తదనుమన్యస్వమామ
గమనాయ॥

నేప॥ ప॥ శివాస్తైపంధానో వ్రజనిజగృహేభ్యోనిజగృహాత్
కిమన్యత్సర్వేషాంగుణమయశిరోమాన్యమసినః॥
త్రిలోకీనిర్మాణస్థితివిలయబంధోర్మధుభిదో
భరాన్ముఖిష్వప్తీభృగుకులమధిస్తాయరమతే॥ ౬౩.

జామ॥ ఏతస్మై రామభద్ర॥ రా॥ అజ్ఞాపయభగవత్॥ జా॥ నివతకస్వ-నూనః
శ్రీ-కృతకౌతుకమం॥ లోపపారిః శ్వశురలోకస్తావప్రతీక్షతే॥ ఇతిపద్రమ్యనిశ్చ

త.॥ రామః॥ సోద్యేగం- కథంగతోభగవాన్ తదహమపితాతసమీపమేవగచ్ఛామీతి పరి
క్రమణపురోవలోక్య- కథంతాతశ్చ జనకశ్చ ఇత ఏవాభివతే-తే-ఇత్యపసర్పతి- తతిః
ప్రవిశతోజనకదశరథౌ- రాజానావన్యోన్యంపరివ్వజ్య॥

జనకః॥ ప॥ సుచరితమిదమైతిహాసీ కానాంనహృదినిరంస్యతియ త్తవైషవత్సః॥

భృగుసుతపరశూదిరాద్విరాజత్సహజవిజిత్వరమావకషణతేజః॥ ౬౪.

దశ॥ పురోవలోక్య-కథమాగతఏవ వత్సోరామభద్రః॥ జన॥ సఖేదశరథపశ్య-౨॥

ప॥ చిరాగ్రాంతేజస్త్రిజగదుపజీవ్యంజనయితా

విధాతాసర్వేషాముపరిసవితారంకులభృతాం॥

వినేతావణానాంభృగుపతిభుజాదర్పనికషో

మహావీరశ్శ్రీమానయమమృతమక్షోర్వికిరతి॥ ౬౫.

దశ॥ నిర్వన్త్యసన్నహం-సఖేసీరధ్వజ, రఘురాజధర్మాధికారసర్వధురీణ శ్శిరసీస
ర్వేషాంవత్సోయం - తదస్త్రిజరసా ఉర్వహంవర్ణాశ్రమధార నూరోప్య క్వాపితిపోవ నే
దిప్తిపకులోచితేనవిధినా నేషమాయురుపభోక్త్యామహే॥ జన॥ సఖే దశరథసాధుతేహ్య
దయం- క్రనూదేవమనుష్టాతవ్యం॥ రామః- ఉపసృత్యాభివాదయతే ॥ జన॥ ఏహ్యోహివ
త్సేతిసహషణమాలింగతి॥ దశ॥ రామమాలింగ్య - సఖేజనక,రామభద్రమభిషేక్తుం జామ
దగ్న్యవిజయప్రీతిరేవశ్రేయానవసరః - కాలక్షేపేపునఃకోపేతుః - ప్రవిశ్యలక్ష్మణః॥ ఇ
యమార్యాయా మంధరోపసీతా మధ్యమాంబాయాఃపత్రికా- రాజానావన్యోన్యం సపత
ర్కంపశ్యతః॥ రామః ॥ సహషణం - వత్సలక్ష్మణ - అపిసపరివారాయాః కుశలమంబా
యాః కథయత్యార్యా మంధరా॥ ౧॥ అథకిం॥ రామః॥ నూనమస్మత్ప్రవాస దౌమణ
స్యనుంబాం వీడయివ్యతి॥ జనకః॥ లక్ష్మణహస్తాత్పత్రికాంగృహీత్వా వాచయతి - స్వస్తి
మహారాజ- దశరథంకై కేయూ విజ్ఞాపయతి-

ప॥ తస్మై వరద్వితయమాశ్రుతపూర్వమేవ

యాచేదిభతుకభరతస్తవరాజ్యలక్ష్మీం॥

వషాణితివృతుచతుదశదండకాయాం

సౌమిత్రిమైథిలసుతాసహితశ్చరామః॥ ౬౬.

ఇతిరాజానామూర్ఛతః॥ రా॥ పటాంశేన వీజయతి-శిరసీపత్రికాంగృహీత్వావత్సల
క్ష్మణ- అయోనిజామస్తదారాధనసహధ్యాయినీం ప్రజావతీమాదాయపురస్తాద్గచ్ఛ - లక్ష్మ
ణోనిష్క్రాంతః॥ రామః॥ తాతౌసమాశ్వసితం- ౨॥ జన॥ సమాశ్వస్య॥ అహహ॥

ప॥ పాణిగృహీతోరఘుపుంగవేన దేవఃపురాణశ్శ్వశురోవివస్వాక ।

పితాస్వయంకేకయచక్రవర్తిక కర్తృదమేతాదృశనూఃకిమేతత్ ॥ ౬౭.

ఇతిమూర్ఛతి॥ రా॥ తదై వపటాంతేనవీజయః॥ దశ॥ ఆశ్వస్య॥

ప॥ కోవ్యేవ వాఙ్మనసయోరతివృత్తవర్తనా

భావోహుతాశసమయశ్చతమోమయశ్చ॥

భోక్తృత్వనూత్రమిహమేఘనరీదృశంమాం

హవత్సరామకథమత్సహసేవిధాతుః॥ ౬౮॥

విమృశ్య - హోవత్సజానకి నిశాచరాణామాతిధేయూభవితుః దశరథగృహం ప్రవిష్టాసి- ఇతిమూర్ఛతి- రా॥ తాతౌ సమాశ్వసితం- ౨॥ జన॥ ఆశ్వస్య- ఆకాశేలక్ష్యంబధ్వా సాధుసఖిక్తై కేయిసాధు - యదస్యావిశ్వంభరాదుహితుర్మే వత్సయాః పత్యసున్మత్తిరే వప్రసాదీకృతా- విమృశ్యసవ్యధం॥

ప॥ ధనుష్కంతౌ వత్సౌ దశముఖిభుజై రూష్మశతమాః

ప్రదేశాన్తే వత్సా శిశురశివవృత్తావనభువః॥

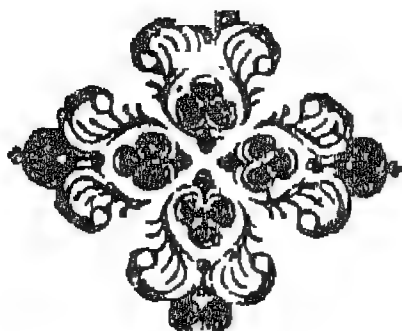
ప్రియైరాజాముక్తైరసుభిరపమార్జి స్వమయశ

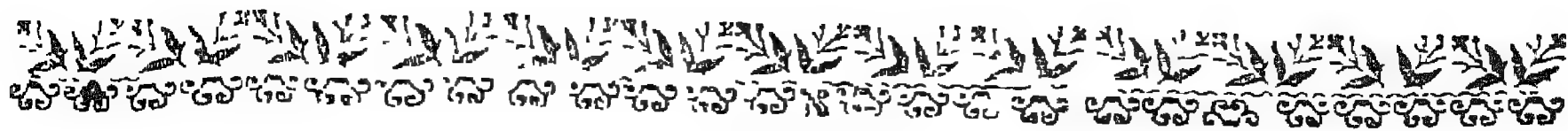
శ్చరిత్రవ్యత్యాసస్సఖికథమయం కేకయకులే॥ ౬౯॥

కష్టంచ- వయమపి కథమనేనజనపదేషు బహుశీభవివ్యతా భరతయావరాజ్య లక్ష్మీకణ- పూరతమాలపల్లవేన కైకేయీదుర్యశనా మూర్ధాన మున్నమయ్యలోకస్య ముఖంద్రత్వామః॥ రా॥ ఉత్థాయ- తాతజనకయధాస్వస్థౌ తాతంశృణోమితి- నిష్క్రాంతః॥ దశ॥ ఆశ్వస్యోత్థాయచ - వత్స రామభద్ర ప్రతిపాలయమామితి జనకేన ధార్యమాణో నిష్క్రాంతః॥ *

ఇత్యనఘా రాఘవే - చతుర్థాంకః.

—లేఖ్య—

శ్రీ రస్తు.

శ్రీ హయగ్రీవాయనమః.

భట్టమురారిప్రణీతే - అనర్ఘ రాఘవే,

పంచమోంకః.

తతఃప్రవిశతః శ్రమణాజాంబవంతాః జాంబ! తతస్తతః శ్రమణాః తతశ్చమిథిలా
యానిష్క్రమ్య మధరాక శేఖరమవకీర్యమారుతిప్రత్యక్షేషితం శ్వశరీరమధిష్ఠాయ గంగా
యాంశ్యంగిశేరంనామపుర మాగత్యభూతాన్తి జాంబ! తతః- ౨॥ శ్రమ! తతశ్చానుపద
మేవతస్మిన్నిమా రామలక్ష్మణౌ ఇయంసీతేతి సర్వతః శబ్దో మహానభూత్ జాంబ! సహ
షణ్- తతః- ౩॥ శ్రమ! తతశ్చకావేతా రామలక్ష్మణావతికణఽధారాధిపతినా గుహా
నాహమనుయక్తానివేదితవత్||

ప॥ పుత్రీయతాదశరధేనమునిప్రసాదా

త్వాప్రాపురాణపురుషస్యకలాశ్చతస్రః|

తాసామయం గుణమయః ప్రథమఃకుమారో

ధీరోద్ధతఃపునరసావపర స్తృతీయః॥ ౧.

జాంబ! శ్రమణే- సాధూక్తం- తతః- ౨॥ శ్రమ! తతశ్చోదకాంతనివతితానుయా
త్రికబంధువగణః ససంభ్రమోపస తేనగుహేనోఽనీతానావమధిరహ్య!

ప॥ తీర్త్వాభూతేశమాళిప్రజమమరఘనీమాత్మనాసౌతృతీయ

స్తస్మైసౌమిత్వైమిత్రమయముపకృతవానాతరన్నావికాయ |

వ్యామగ్రాహ్యస్తనీభిశ్శబరయువతిభిః కాతుకోదంచదత్తం

కృచ్ఛాగ్రిదస్వీయమానః తుణమచలమసౌచిత్రకూటంప్రతష్ఠే॥ ౩॥

జాంబ॥ హంతసకరుణం॥ శ్రమ॥ ఆర్య కరుణభయాదేవ తస్మిన్నింగుదీతరుమూ
లదేశేకుమారయోజకటాగ్రధనవృత్తాంతమంతరితవత్యస్మి॥ జాంబ! శ్రమణే, సర్వమేతత్క
ల్యణోదర్కంభవివ్యతి- తతః- ౪॥ శ్రమ! అహంతు నిషాదపతిప్రీతయేతతై గ్రివాతిష్ఠం-
లతీతేచ గణరాత్రేసప్రకృతిపారజానపదః పితృస్వగాఽధిరోహణవాత్తాభిధాయా దాశ
రథి ద్వితీయో రామభద్రమయోధ్యామానేతుం తేనై వపథాచిత్రకూటముపాగతః॥ జాంబ! •
సాశఽకం- తతః- ౫॥ శ్రమ! తతశ్చతస్మిన్నార్యలోకేషు కేకయానామ కీతిః స్తంభమా
కల్పస్నిఖనతా కేనాపిఞ్చలితఃతాలః - ప్రతిగృహాణరఘూణాంధురమితి పునఃపునరనుబంధీ
రామేణ స్వశరీరస్పృష్టికయాప్రత్యాదిప్తః కృతచటాపరిగ్రహా భరత శ్శరభంగ ముని

ప్రేషితా మస్య పాదుకాం భద్రాసన మారోప్య ప్రజానా మాభ్యుదయికిం ఘరమ
మాణస్తదైవ నందిగ్రామంగతః || జాం || సహపకం- హంతఫలితమస్మద్వ్యవసార
మకాపదితమకాపకశ్రమాభ్యాం- తతః- ౨ || శ్ర || తతశ్చనావమాశౌచ నూస్థితస్య
యస్యప్రతిషిద్ధమస్త్రప్రహఃమితి చిద్రాన్వేషిభిజకనస్థానవాస్తవ్యైః ఖరదూషణప్ర
తిస్తతపిరాధోనామరాక్షసస్త్రీక్ష్యః ప్రహితః||జాం|| విహస్య- ధిజ్మూఖాః - అతి
శేకార్యే రాజ్ఞానద్యోపిశుద్ధిః- తతః- ౨ || శ్ర || తతశ్చవిరాధవధక్షణాక్షప్రహృ
దుస్సహశోకదీక్షాపీషీ మాధ్వకదైహికిం పితుఃక్రియామతివాహ్యాభగవతాచతు
ప్రముష్టింధయేన వింధ్యాచలచాపలారంభవిస్రంభఘాతినా వాతాపిదానవ దీక్షాః
మంగళకలశేన కలశయోనినా సనాధామరణ్యవీధింప్రవిష్టనూత్రేదాశరథౌ పసిధా
రోనామవాయస స్సహస్రైతాం వై దేహీముపాద్రవత్ || జాం || స్వ || ఇదంతావదపశ
నామ || ప్ర || తతః- ౨ || శ్ర || తతశ్చ ||

ప || రక్షోభిచారచరుణాండమివ స్తనయో దేవ్యావిదేహదుహితుర్విదదార కాకః |
బహిరమస్త్రమభిమంత్యైతదాతమత్త్వా కాశీచకార చతురోరఘురాజసునుః ||
జాం || తతః- ౨ || శ్ర || తతశ్చ ||

ప || క్రమేణైవసుతీక్ష్ణాదీనుపస్థాయమహామునీ ||
అగస్త్యశాసనాదాస్తేపంచవట్యూరఘూర్వహః || ౪ ||

జాం || సహపకం- తహిహస్తస్థనవాస్కం- కియదంతరమృశ్యమూకజన
యోః || శ్ర || ఆర్యపఖ్యద్యాపి శ్రోతవ్యంశృణోషి || జా || అవహితోస్మి || శ్ర || త
కామకీరామమనుప్రవిశ్యరసందాస్యామీతిసంకల్పితవతీ ద్రోహపాతకినీ శూర్పణఖా
ణరోషమూతఘజి కణకానాసోష్టమయూభిస్తిస్యభిరాహుతిభిః ప్రాయశ్చేతయోం
జాం || అహహమహాననధకంధస్సంప్రతః - అథభగిన్యాస్తావృశం విడబనమూలా
రాదిభిఃకింప్రతిపన్నం || శ్ర || విహస్య- తత్ప్రతిపన్నం- యద్రామభద్రేధృతధనుషప్ర
తే || జాం || సహపకం- తత్కింతేపివాలిసాహా క్యకోపస్థాయినో విరాధయూత్రా
మధ్వినమనుప్రపన్నాః || శ్రమ || అథకిం || జాం || శ్రమణేప్రరూఢమిదాని రావ
ణయోర్వైరం || శ్ర || హసుతీ- ఆర్యమస్యే ఖరప్రభృతీనా మభిభవాభిధానేన
శ్చైకయిష్యతివాచం ఆత్మనః - పునరనక్షరం శూర్పణఖాముఖమావేవయిష్యతి దశ
శ్మజాం || సహపకం- శ్రమణే,లఘూత్థానమనధకముత్ప్రేక్తిప్రముగ్ధోస్మి ||

ప విత్వోకేణపురాపికాశికమఖాదాదభ్యలంకేశ్వరో
త్రైకాశ్వతికంవిరోధమధునాప్యేతహతాచాంధనాః |
ఉత్సాహప్రభుమంత్రశక్తిభి రలంఘాష్టశ్చైజ్ఞోపతీ
దృప్తశూర్పణఖావికారమపరందృష్ట్యాకథంమృష్యతే || ౫ ||

శనైశ్చనైరనయోర్విరోధ సంధుక్షణేన తుల్యచ్యుతసస్థో దాశరథిరసహాయః |

ఘానునా సాంధానుమీపత్నిర సస్యితః॥ శ్రోత్యర్థకిమిదానీషసుక్తేయః మమ హి నివ్యః
ప్రత్యో నిసాదచక్రవర్తిక గుహా లక్ష్మణమిత్రః॥ ఆనన్దే వసోపాసేన సుఖాధిరోహణ ర
ఘుపతిర స్యాకం॥ జాం॥ సహామకస్థితం- శ్రమణే, సత్యమసి సుగ్రీవపక్షపాతినీ- చిద్ధృ సత్వ
రముపస్థాపయ నిమాదగామితి॥ శ్రమణానిష్కాగ్రతా॥

జా॥ సర్వతోనియాప్య అయో, పురాణప్రియసహృదస్యాకం దక్షిణస్యానిశి పరాకృతకా
జటాయురిచదృశ్యతే తదేనమసుపాలయామితావత్ - దూరః క్లిష్టహి గృధ్రాః- కదాచి
దేష లంకాద్వీపవృత్తాంతముపలభేత్॥

ప్రవిశ్య,

జటాయుః॥ ప్రాప్తైవేయమస్మిధీః పంచపటి - యదమగోకదాపరీతిరతరంగ
సేకమాంసశపరిసరా రఃశ్యచాలిన్యో బసస్థానసీమానః- అపిచ॥

ప॥ దృశ్యంతే మధుసత్తకోకిలవధూనిధూకతచూతాంకుర

ప్రాగ్భారప్రసరత్పరాగనికతాదుగాకస్తటిభూమయః॥

యాః కృచ్ఛాద్దపిలంభ్యు లబ్ధభయూత్తరేన శేషాత్కరై

ధాకరావాహిభి రాస్తలుప్తపదవినిశ్చింకపేక్షీకులం॥ ౬॥

జాం॥ కించిదుపసృశ్య- కుతఃఘోరయతాపేగేన వయస్యః జటాయుః॥

జటాయుః॥ దృష్ట్వా-కథంజాంబవాక- సఖే, తమస్వ-ససభాజయివ్యామి కావశ్య
వంతం- మయా హి మయా-చలకులాయా దార్యసంపాతిపాదానభేనాద్య సేవకా మూచ
న మారీచ సహచరస్సంచరిన్నిమామరణ్యానీ మధిలది ఘోరాక్షురజః- తతోపేషమమా
శంకమానం మాంచత్సగామిభావస్మేహస్తవరయతి॥

జాం॥ స్వ॥ వయమ- స ప్రతిపద్యామహే॥ ప్రాసఖే, త్వరస్వేతిసిన్యాగ్రితే॥

జటాయుః॥ పరిక్రమ్యవలోక్యచయమగ్రే పంచపటి- సదీతక్రం॥

ప॥ నీతోచూరంకనకహరిణచ్ఛిద్యనా రామభద్రః

పశ్యాదేనం ప్రతిమనుసరే- ఎత్సః కనష్ఠః॥

బిభృద్భిశ్చగృహితి తతః పంకశాలాం చ భేష

ధికగ్నిఃకృష్టం ప్రభయతి స - శూళం లాంకాదయ॥ ౭॥

అహహ॥ ప॥ ఆర్మప్రతాగ్యప్రతాగ్ ప్రందలలింకరించెన;

శథమూహ్యై వై రహా మేష సాహు క్వి గచ్ఛా॥ ౮॥

సాత్రోపంచరిత్రామక- శేగేరానణ॥ ౯॥

ప॥ వఘూటమర్చ్యకోన్నదకరతలస్పృశ్యచి॥ ౧౦॥

మిమాం కుర్వాణస్య స్ఫోరి మృది శ్చైవ శరణా

కులే దేహిం బాత స్త్యచప గణితాస్తేన సుగ్రీవ

స్త-కప్త బ్రహ్మణః కథమిని ప్రతిగ్రహ్యైశ్చయః॥ ౧౧॥

౫౮ భట్ట ము రారీ ప్రణీతే,

పునరాకాశే - అతి కాట్టకశధాచుసూసరితవక్త్రవత్కైక, రేరేరాక్ష
 కిమాత్త కిమాత్త^థ

ప. ఒగద్విహోభిసీతాబ్జమామిపం హరతో మమ।

అయం కిల జగద్భక్తః కదాచాచ్ఛిప్య నేష్యతి॥ ౧౦.

అః పాన, కిశమేవమభేదధానీ- త్య- ౨॥

ప. భుజింపయదేనవ్యర్థమ- భుజింపయద్విగపదరసి చోరం కార ముక్తుశ్చేషా

త్వమకసి విదధాతు నావమవస్కారకేళి కుటిలకరచకోటిద్రూంకి ర్మృజట

ఇతనివ్యాగ్రంతః-శుభవిష్కంభం.

తనః ప్రవిశ్యంత్యశః - అహోహర్నివార వారుణక్రోధశోకలహాగి హానోయం
 విచితకః యస్మిన్నితకతకవతావిధానమస్మకమనాపాయికం- తిధాహి॥

ప. తత్తాద్యశకంతవం చనరుచా ధూమాయమానో గిరం

నాన్తోక్షిప్రవిరసవణకవిగురామార్య గృహాప్నోతిమే।

చాపే తాతజలాయుజీతకధావ్యంతధూనూయిత

ద్రోహోత్పడనిపీతశోక జడ్డిసూ దృష్టిస్తు విశ్రామ్యతి॥ ౧౧.

నేనధ్యాశేషః ॥ ఇతః- తః- ఆశ్య మా రీ వచుభన, దృశ్యంతా మమూరవా
 కుభమభేవతకనూనా వింశ్యవచీకయః॥ ప్రవిశ్యరామః॥ ఆకాశేచత్యంబధావ్॥

ప. కులేవా శౌర్యే నా భుజసముదయే వా తససివా

విభూవర్మః ప్రాంతస్త్యమివ భవితాలో న చరమే।

అహో ధీహస్తేహస్తై కభమతిచిరాదేష న ఖలు

ప్రసీరాణాం పంధా చకవదన యేనాసి చలితః॥ ౧౨.

విశ్వశ్యేభేష్కతం- అహోపాలస్త్య॥

ప. సిద్ధత్రోత్రపరంపరాపరితై రేభిః ప్రపౌత్రస్య తే

వృత్తైర్యృపుస్త్యదజకమభితః స్మేరేషు దేవషికాషు।

విష్వగ్వృత్తిరసంగతా నమయితం దుర్వారజ్జాభర

హ్నావక్రీస్తు చతుర్ముఖ భగవతో ధాతుః కథం వతకాతే॥ ౧౩.

క్షణమనుభూయక- హా ప్రిమే విదేహరాజప్రతీసంవగణంనాటయతి॥

౨. ఉపన్యత్య- తిర్య, కోయనశేషంగో నామ భవాదృశాన ప్యాస్త్యదీకరీతి॥

ప. పతితి వ్యసనే దైవా ద్దూయణా ద్దూయణాత్కని।

సంరగ్భయతి వద్రేః దైర్యేణ మహాచాం మనః॥ ౧౪.

రామః॥ దీక్షుకం నిష్వస్య- వత్స॥

ప. సహజదైర్యవశంపదవృత్తయో హృది రుపశ్చ శుచశ్చ సయంత్రాణః॥

సహతుశ్చ కరవై యదపత్రనా కిమపి సూనువ శ్చ విశ్వంభుతే॥ ౧౫.

ల॥ పునోవహోక్య- ఆర్య, అయమగ్రే తాతజటాయుషో నీరహోకపాథనశ్చిక్షేత్ర
సన్నివేశః- పశ్య॥ ౨॥

ప॥ భగ్నోయం కథమత్ర రావణరథస్తాతేన వహ్రాఃకుర

క్రూరాపస్కీరమాణభంకరశఖత్రోచిత్రబస్మంభవః

రా॥ సకరుణాన్రం॥ హ సీరధ్వజరాజత్రుతి స తదా దృష్టస్తయా కన్యయా
పక్షింద్రో దశకంఠకుంజరశిరస్సంచారిపంచాననః॥ ౧౧॥

ఇతిలక్ష్మణమవష్టభ్య ద్యాసం నాటయతి॥

ల॥ స్వ॥ అహోమహాదోషఃఖల్వయం- అతిప్రసవ్యమాహో మాచన గృహాద్యో వి
తదన్యతః ప్రసారయామి॥ ప్ర॥ ఆర్యపశ్య॥ ౨

ప॥ వింధ్యగిరిరాజకన్యాంతఃపురమేతాన్తర- గమనిత్యః

వేతస్వతీభిరద్భిస్తార్యత్రికగుణనికాం దధతే॥ ౧౨॥

రామః॥ ఉన్మీల్య చక్షుషీ దీఘకమష్టంచ నిశ్చిన్య- వత్, దర్శనీయమేతత్

ప॥ కుముదవనవిశాయజాగ్రదంభోరహకృతయామికవిభజితా- రమణో

మదకలకరిరర్జతాశనృత్యస్కవిరమయూరమహారమా ప్రజిచ్ఛతి॥ ౧౩॥

ఇతిపరిక్రామతః॥ ల॥ ఆర్య, అయమిహోగిరిర్ద్యౌవాణా

ప॥ ఇహ మహిమవిమాణవ్యస్తపామాణవీర

స్థులరసులభరోహిద్యద్భిశ్చోహ్రాఃసహత్యాః

కుహరవిహరమాణః ప్రౌఢభల్లూకహిక్మా

భయచకితకిరాతస్రస్తశస్త్రా వనాంరా॥ ౧౪॥

రా॥ చిరం దృష్ట్వా సకరుణాన్రం॥

ప॥ ప్రతిపరిసరం భూయాఃఘృణశ్శిఖింజభృతాం యథా

మిశ్రితమశిభి స్సంఘవ్యంతే కదంబిభూరయః

అగ్రచఘగచ్ఛాం- స్కః ప్రవషణతి మూల్యవా

న్వికభరవఘోర్భాదానప్రియంకరశిరదః॥ ౧౫॥

ఇత్సలక్ష్మణ, ధారయమాం॥ సకలౌచి ప్రభయిత మాత్మారం॥

ప॥ ఇయమవిరళశ్వాసా శుష్యశ్శుభే ధికురస్వరా

తనురవయస్తా శ్శాంతిప్రస్తేషుజైతి విష్ణుతాం

స్ఫురతి జడతా ధామ్నాయేతేష్టౌ శరణి స్ఫుటి

ర్మయి రసతయా శోకో ధావస్మిలేణ విపశ్యతే॥ ౧౬॥

లక్ష్మణేనధార్యమాహో నిమిలితాత్మవః, మస్త్రయే దండకామవ్యవహరసప్రహ్వచా
రిణీతిపునస్సంవృణుతే॥ ల॥ సఖేదం - ఇత్యగతం - కేవలపునలేష రసోరసాంతిలేణ తిర
స్కీరియతే॥ నేప॥ అః పాప కబంధహతక, అయం న భవసి॥ రా॥ అకర్ణ్యరసంభవమహి

వక్త్రాదురాత్మనాదనుబంధేన కలహాయమానో వయస్యస్తే గుహా ఇవ శూన్యతే. బహు
చ్ఛలాని రక్షాంసి. తత్త్వరితతకమస్యపపద్యస్తేఽ॥ ౮॥ తథేతి నిష్కాంతః॥

రా॥ పాశ్వతాలోవలోక్య సకమితాశ్రం. దేవ వాచిత సేరధ్వజనందిని. ఇయం తే
విశ్వవిద్యుధానిమదాపేదీనీ నియతనికు పరేభా. ఎకా హి॥

ప॥ వస్త్రపే నఖకలక్య స్తే. క్షత్వా భవత్వా
క్షతమితి చతురాశాం దగ్ధం ప్యే సనీపాం
పరిరహా మయా శే వ్రీష నాయకస్య రాని
స్యకపరిమముద్రా సంగ సర్వ సంగ గా॥ ౨౩.

ఇతి భనుకవష్టభ్య లక్షణవృత్తా లేవ తే పేతాః తస్యై వాస్తే-
తతః ప్రకతలక్షణో గుహశ్చ ॥ ౨౪ ॥ ౨౪వేదం॥

ప॥ విదేతా దృష్టానామయమభయమగతం దీపషదాం
కన్యః కాకుత్స్థా జయత జగి దాశ్చర్యచరితః।
యదస్త్రైః పాష్కానం రజసివరః స్తద్గ్రహస్యం
విపక్వసావ్కలో కాసవికలము పాతిష్ఠ త దనుః॥ ౨౫.

రా॥ సామ్యతం శివా స్తస్య దేవయానాః పంధానః. వత్స గుహ, నియతివతకామా
నః కశ్చిదచలదనలక్షితః. ఎనుసాతేనై నయోజనబాహునా ప్రహరణీకృతః॥

గు॥ ప॥ ఎంపభిం నామదై త్యేంద్రం నిష్పి పేషహరీశ్వరః।
తస్యకం కాశకూటోయంకుమా గేణః పోతిః॥ ౨౬.

తతః తన్నిమి త్తజన్తాపున ర్వానినోమహానభియోగి స్సంభావ్యతే॥ లక్షణః॥ తతఃకిం॥
రా॥ వత్సమామైనం - మాననీయః భిల్వసౌ పురాణనీరో మహేంద్రసూనుః- గుహాం ప్రతి-
కుతఃపునరాగచ్ఛతో వత్సస్య యోజనబాహురంతరాయస్సంవృత్తః॥ గు॥ దేవ, వ్యోమ,
యానేన సత్వరమతిక్రామతిరావణేసీతాదేవ్యాః॥ రా॥ సాశంకం- కింస్యాత్॥ గుహాః॥య
దుత్తరీయంపతదుత్సృత్య హనుమానగ్రహీత్ - తదేతదేవ రణానురాగిణా కుమారసుగ్రీవే
ణ సభాజయితుముఽస్థితవతో మమహస్తే దేవస్య ప్రాభృతీకృత మితి రామస్యార్చయతి॥

రామః॥ గృహీత్వా హృదయేనిధాయసాస్రం హాదేవివిదేహానందిని, కథము త్తరీయ
శేషాద్యశ్యసే- ఇతినిమిలితాక్షో లక్షణమవలంబితే॥ ౮ ॥ నిశ్వస్య సభేనియదరాజ అపికుశ
లం సుగ్రీవస్య॥ గు॥ అద్యప్త్యయి చార్తామనుయుంజానే॥ రా॥ స్వ॥

ప॥ జానస్తే వదశాసనోపహరతేనః ప్రేయసీమస్తువా
చంద్రాపీఠశుపాసయంసహింసా నాచావ్యయి కృత్తవాకా
దండోన్యోదకకంధరస్యసపుంకంఠాటపిఠతకానా
ద్ధిగ్బజై నుకామచంద్రహాసహతికషణ్ణోయమధ్వా వృతః॥ ౨౭.

౮॥ అర్యకథమస్మాసు వనాకసోపసౌదన్యమనురుంధతే॥ రా॥ కిముచ్యతేసుగ్రీవ
స్సనాభిరస్మాకం - అస్య హి ప్రభవో భగవాన్దైక్ష్యోకస్య రాజసికావంశస్య ప్రసవితా

సహస్రదీధితిః - హృదయస్థయైర్తేనం చ దృష్ట్యా - వత్సగుహ, స్పృహయామి సుగ్రీవ
మానుచ్యోదకాయనాయ - తదృశ్యమూక గామినం సూగక మాదర్శయః

గు. సహమకం ఆత్మగతం కథమచిరాదేవ ఫలవతీ జాంబవతో మంత్రశక్తిః॥
ప్ర॥ ఇతః త్రైమతంగాశ్రమవత్కేకనా దేవ ఇతిసర్వేపరిక్రమంతి॥ గు. దేవ, పశ్య॥ ౨॥

ప॥ విదధతి ముదః పుష్పా రూపతనానూపనీప

ప్రహసనసహచర్యైత్యవృత్త్యన్యాయారాః॥

ఫలపుశకితజంబూకుంజరూజత్కపోత

ప్రియంబులపుకంఠ్రబంధవో వింధ్యరేఖాః॥ ౨౩॥

రా॥ సర్వతో నిరూప్య సఖేదం॥

ప॥ సమంతాదుస్త్రిలద్బహుళహరీలంఘనకలా

బహుప్రేంభత్పంపాసులవిదళ దేలాసురభయః॥

అవిద్యావై దేహీశతలిపికరీణాం మమధియా

మమిహస్తాలంబం విసినవినివేశా విదధతే॥ ౨౪॥

ల॥ ఆర్య, ఇతస్తావత్॥

ప॥ భయభ్రష్ట ప్రేయోవిరహానిహంకారహరిణీ

ముఖాలోకోన్మిలద్దురుకరుణరుగ్ణాం సహచరీం॥

విలోక్య మ్లేచ్ఛంతీ మలమలమితి ప్రాక్పృణిహితా

శ్శరవ్యాల్లుప్థానాం హృదయమపరాద్ధం న తు కరాః॥ ౨౫॥

రా॥ సాస్రం, హదేవి॥

ప॥ హారీచమృగయావ్యక్తే మయి ప్రాప్తే చ కావణే॥

అసామివ సుగంధిణం తవోత్పశ్యామి చక్షుషీ॥ ౩౦॥

ల॥ స్వ॥ కః పునరుపాయో యేన విరోధ్యేత హృదయమోగ్యస్య॥ నేప॥ భో భో
వనాకసః కథయతు భవంతః॥ కేనాస్మస్మీతికామినీ చంక్రషణశ్శేపర్వతో వివతికా
తో జనుజకంకాశకూటః॥ గు॥ దృష్ట్యాసభయసంభ్రమం- దేవపశ్య-౨॥ కనకమయసహ
స్రపత్రవైశ్యప్రథా మంజులేన మిందుభేకంకాశవ్యతికరజన్తనారోషరాగేణవ స్వభావే
న త్రిగుణపిశంగితాంతనుమాదధానః స్థవగరాజోయ మితఏవాభివతకతే॥

ప॥ పౌలస్త్యావయవౌఘసంకటభుజామూలక్షణోన్మూలిత

ద్వైరాజ్యామమరావతీం కృతవతే వీరాయయన్మైహరిః॥

నిత్యాలోకన కౌతకవ్యససిని శ్శంకేసహస్రంధృశః

పిండికృష్ణదళచ్ఛలేనకన కాంభోజస్రజంద త్రవాః॥ ౩౧॥

క్షణంచ దేవస్య మహావీరసంవాదోష్టియ మృశ్యమూకయాత్రామంతరయతి- తేద
హమగ్రతోగత్వాదిష్ట్యేవధకాయామిసూర్యతినయం॥

రా॥ ఏవషస్తు॥ గు॥ వాచికంప్రసరెతావత్కుమారసుగ్రీవస్యయన్మిత్రపర్యాయా

తరితం దేవస్య దాస్యమిచ్ఛామితి॥ రా॥ అపవార్య- వత్సలత్కుణ ఏవమాహ వయస్యస్తేగ
హః - కించ - మంత్రోత్సాహశక్తి సంపన్నానామపి ప్రభుశక్తిమపేక్షంతేనీధ్యయః - త
హం వాలిసఃస్థానే సుగ్రీవమవస్థాప్యతతోశ్శదంచాభ్యాం సమగ్రశక్తిరైవ పాంగులత
మిచ్ఛామి॥

ల॥ సస్త్రితం- యద్యేవముపయుజ్యమాన మింద్రసూను ముపేక్ష్య సుగ్రీవేనోపయే
త్యమాణేన సీద్ధిరితివక్రఃఖల్వయంపంథాః॥ రా॥ సస్త్రితం-వత్ససాధ్యేవంబ్రసీషి- కింతు॥

ప॥ దృప్యత్పౌలస్త్యకంఢూభిదురభుజభయోన్మాయనూణఃకపీంద్రో
నాయంనస్సంసీధీతక్వచిదపిదపిచౌనైష సాహాయ్యకామః॥
సోహం సుగ్రీవమేతద్దమనదృఢతరంమిత్రమిచ్ఛామిపశ్చ
త్పారస్త్రైశ్చేయచుత్రవ్యయశిధిలశుచంశక్రసూరాధయామః॥ ౩౨.

ల॥ సాక్షుదర్శినీబుద్ధిరాగ్నిస్త్రై - కించ - విధూతశాపేనాపిదనునాదేవధూయాంగ
ముపలంభితేనసందిష్టమార్యస్య యథాస్య సమాదాధిపతేర్వచసేదేవేనస్థాతివ్యమితి॥

రా॥తద్గుహూపి ప్రతిదౌత్యమహావి॥

ల॥ గుహంప్రతి- ఏవమస్తద్ధిరాసుగ్రీవోవక్తవ్యః॥

ప॥ పితాయంరేతోధాస్తవతరణిరస్మత్కులగురు
ర్మనుర్వైమాత్రేయస్తదపి సహజంమిత్రమసీసః॥
అథాపిజ్ఞాతేయం శిధిలయతికాపేయతరళః
శరాస్తస్తే వాలిక్షతజ రసలోలాః ప్రతిఘవః॥ ౩౩.

రా॥ విహస్య- వత్సగుహ, ఏవఖలు పౌలస్త్యగతేనామగ్నేః ధూమాయసూనో
యాకయాచిద్వాచాసౌమిత్రిరభిదధాతునామ॥ ల॥ సలతసమిఖ్యమాన జానకీ విరహా
త్వానరేణదామచేతసాపువరగ్నిసా - మేవ సుగ్రీవోమిత్రతాముపింగులం॥

గు॥ సహప.౬౦-పరమమగృహీతోదేవేనవికతనతనయః - సుంసంసృజితం॥

ప॥ సుగ్రీవేయదిపక్షపాతబహుళందేవత్వదీయంగునః
కింనస్తేనవిదాంకరోతుభగవానంభోజనీవల్లభః॥
సవ్యేనాత్మజరాజ్యలాభరభసోద్భూతేనయస్తేజసా
ప్రకాశ్యతేదధికేనదుస్సహతరోలోకేషువతివ్యతే॥ ౩౪.

ల॥ విహస్య-కథంతపనతనయస్యరాజ్యమంగీకారితావయంవయస్యేన॥ రా॥ స
తం- వత్సగుహనతాసత్ప్రకాశమేవం ప్రతిశుశ్రూషతిమేహృదంబం॥

గు॥ సప్రశ్రయస్త్రితం- స్వామిన్నియమేవమహతాంజ్ఞానీ॥

ప॥ సంతోమనసికృతైవప్రవృత్తాఃకృత్యవస్తుని
కస్యప్రతిశ్రుణోతిప్రకమతేభ్యశ్చియంరవిః॥ ౩౫.

శేష॥ భో సన్నిహితావనాకసఃకథయంతుభవంతః- దుందుభికంకాశనిత్యేపసం

వ్యూహాన గంభీరావష్టంభనిర్భరేణ కేనాస్మాకమియం చిరస్య భుజికాండకంచూతి రుచే
మృతే॥ గుహ - స్వగతమ్॥

ప॥ మన్యే దర్పామయావిచ్ఛాం నిత్యం శోభాన్యమమకాణః॥

జాంబవత్ప్రేరణాద్విప్రః ప్రాప్తాయం ప్రవశేన్విరః॥ ౩౬.

తదహమపి వీరయాత్రాదర్శనసఖి మహానాతకమపహహమి-

ప్రచిత్తమ్.

చాళీ॥ పునోవలోక్యచ-అయే, ప్రసన్నోన్మీలాకృ - కాశేత - విద సమాచ్ఛాతే వ
కంకాళోత్తే పనిమి త్రేన భవితస్య - స్మృతిమధ్యేయ సచిరక - ఆ, స: స్వపాన్యాను
ప్రియనుహృదా లంకేశ్వర:॥ యథా॥

ప॥ ప్రక్లప్తకాంతారకుమారభుక్తిర్హార్యానేయో విశేష ముత్త:

మనుష్యసామంతసుతో నివర్తే సచానుష్ఠిత్యం మహాకాయాం ౩౭.

తౌ చాస్తాకం తత్ర విహక్తిషు నిశాచరేషు పాపచ్చరే: శ్చ త్తి మన్యేషాశా ఛ
వన్ధి: ప్రతికతకవ్యా:తి-తత: కిమయమయం చ తా స్మరా: చా నత్సత్సనాశ్చయ-
కిమయం ప్రవీతి మహాచర:॥ ౪౧ కింవిషుషన్మత్ప్ర - కతంవా మితోభవాత్, చాళీ భోక్తి
కావేతౌ యువాం ౪౨ మహాధాన్య రాఘవా క్షత్రియూపాపాం చాచి త్తియన్మదాకా
ర విశేష ఏ చావగమయతి జాతివిశేషం-తద్విశేషం మ్రూహే॥

ల॥ ననూ క్రమేవరాఘవాచావామితి॥

చాళీ॥ సాంస్కృతాయం- ౪౩

ప॥ వత్సరపి విద్యతోతి తాత్ర మంతర్హిరేషం

రఘుషు యవభేభత్సే రాఘవావిచ్ఛేద్యం॥

పరికలంతు మిష్టం చాచ సాంస్కృతికం వా

మహానా కథ మనత్ప్రత్యయా స్మృతికామి ౪౪.

ల॥ సదైశ్యసంరంభం-భోక్తి- అచాం తౌ రాఘవాన్మితౌ

చాళీ॥ సపిమన్మనూత్స్యగతం- కథం తౌ కతి సన్మనానపదేన ప్రస్థా విశ్వాహ-త
త్కిమనయో: కతరం వివాకస్యచిహ్నో విచారి: చా- సాచి రాఘవాన్మితౌ శ్చవత్సేవం
తావత్॥ ప్ర॥ విహస్య॥

ప॥ ఏనో పేషపరిగ్రహ: సరిర సానాకాణి కమకాణా

నూక్యత్యోమకాఘరత్విమేష మ్మరం తత్రైవ సంభరతా

తంప్రప్టుం చిరముచ్చుకొస్తే కతరం వాం చామధత్ర: ప్ర॥

సర్వత్రతవధవ్రతీ భృగుపతిశ్చేవాపవేదకృత: ౪౫.

ల॥ సకనయమిచార్యసంక్రంపననందన- లక్ష్మణస్తానదహం॥

చాళీ॥ వత్సరయమప్యచహా దాశరథి: కారికాంతేవాస్తే వామ: ౪౬ అభరంజి

చాళీ॥ సహస్రోల్లాసం- కింవిషుత్సే: భోక్తి- ౪౭ రాఘవాన్మితౌ

ప. ఏష తై వర్ణ్యమాత్రవ్యవసితజగతో ఛాగి. ౬-వ స్యాస్త్రైగి రాభి
దాక్ష్మ్యైత్రజాతి స్వపసి పథి గిరా మద్య న స్మప్రభాతం।
కక్షోష్ణస్వేదసవ్యశ్శమితదశముఖాస్ఫోట-కఽఽసూచికాగో
వీరశ్రాగ్ధో భుజస్త్యాం పరిచరతు చిరం చక్షుషి నందతాం చ॥ ౪౦॥

రా॥ దృష్ట్యా సహావృత్తం స ఏష మహాపాపం స్సంక్రందనసూనుః॥

ప॥ యేన వీరేణ గుప్తాయాం కిష్కింధాయా మియం మహే॥

రావణాభ్యుపక్యాంతా శశ్వదుచ్ఛ్వాస ముష్మతే॥ ౪౧.

ఇతిపరిక్రమతి॥ ల॥ మహాభాగ, ఆయ మూర్త్యః ఇత్యో భవే॥

వారీ॥ ఉపసృత్యై- రామభద్ర॥

ప॥ సురాసురాణామసుభివీకవ్యతాం సభికో మునిః॥

అద్య మే నారదస్త్వస్య యేనాసి భుజగోచరః॥ ౪౨.

రా॥ మహావీర, కిముచ్చతే- నూధాభిషిక్తాస్మి న మః శ్వాహానాం॥

ప॥ దేవ స్మ త్వా మసూత ద్విషద పశ్యదిత స్వర్వధూనేతిబంధ

ప్రజ్ఞాధారాశ్చైరప్రస్థమరసమర్థోద్దామరాజ్ఞా విదోజ్ఞాః॥

యో ఋదోక్తాత దాణవ్రణనివహనిభం నిగ్ధరాభంగురభ్రా)

భీమం భృచ్చిచ్ఛిరఁగై రుదవహత రుహ రజ్యదక్షాం సహస్రం రకం

అపిచ॥ ప॥ బందీకృత్య జగ ద్విజిత్వోభుజ స్తంభోభుడుస్సంచరం

రక్షో రాజమహి త్వయా విదధతా సంధ్యాసమాభివ్రతః॥

ప్రత్యక్షీకృతకాత-వీర్యచరితా ముక్త్యై రేవాం సమం

సర్వాభి ర్మహిషీభి రంబునిధయో విశ్వేషి విస్కాపితాః॥ ౪౪॥

కాలి॥ విహస్య॥ ప॥ చిరాయ రాత్రించరపీఠచక్రమూలాంకవైజ్ఞానిక పర్యేతస్తవం॥

సుధాసథమాకాణమిమాం చ వాచం నశ్యోష్వి స్త్రవ్యైతి మానసం ఘో॥ రక్ష॥

కింతు॥ ప॥ యేనాచ్యుతః సమస్తపాథివగణప్రాణాధిపః కామూకం

రామ స్మరణతి లంఘితో భృగుభువామిత్యగి = సిద్ధా , సుచిం ।

ద్రష్టుం వీర చిరస్య ధామ భవతి సదృశ్యవ సునిష్ఠాయా

హృన్మనుకావ్రణరోపణోపధమిమా బేవనా - గూర్తామృతః | ౧౬.

రా॥ సస్త్రితం॥ ప॥ సస్త్రితచధిమాప్రీకం యద్ధ సస్త్రితచధిమాప్రీకం॥

[illegible]

తన హాగోప శిస్తు మాడతా ॥

వాల్మీ॥ విహస్య- సాంధ్యభోమహాక్షత్రియసాంధ్య- అంతర్ముఖ- ముఖేష భాగ్య- శ్రవణమ్

పల్లెయో హి సాంగ్రామిక పుష్కరములు తాండవించుచున్నవి.

అయఃకుశీభిః కపయో న శక్త్రీణామరాని మష్టిచ - భూత్వే సుఖం పః || కరః

౧॥ ఆర్యసాధూక్తం మహాభాగేన - సత్యపనున విద్యానైరేతరశబ్దబహుళం

రామః॥ విహస్య ఛనురాన్ధ్యలయః - అహహ॥

ప॥ సర్వాఘప్రసరేణ రావణీకసౌ యద్భర్తావాసం
చక్రే గౌతమశాస యంత్రితఘజ స్తేమానమాభండలం
కక్షాగతకకుళీరతాం గమయతానీర త్వయా రావణం
తత్సంమృష్టమహావిశల్యకరణీజాగతికానత్పుత్రతా॥ ౪౯.

సౌపిత్యమస్తాకమధునాదైవేనశరవ్యంకృతోసి॥ వాటి॥ సరోమం॥ అః, కాకుత్స్థః॥

ప॥ ఆస్మద్దోష్కులకూలంకషసిషమచజగ్రంధిచంగప్రసంగ
క్రోశల్లంకేశదత్తత్రిఘవనవిజయభ్యాతిరర్హస్వయాచః॥
యఃకశ్చిద్విక్రమోయం సఖలు ఖలచురీతత్రసాధాకణత్వా
దంతర్కంహయమానో విజితభృగుపతిం త్వామజిత్వాఘనోలి॥ ౫౦.

తదేహి॥ విమదకానతనూం గూమిమవతరావ పతిరిహ్యస్మింతా॥ గుహా॥ దిష్టాత్త
మస్మాకంమనోరధేన॥ ల॥ నేపథ్యాభిమ॥ బసునలోక్య॥ ఇదమవ్యతోవాసకష్టయః॥ అగ్రస్య
పాష్టికాగ్రామామివసంభ్రమావసువతకాతే - తదహమవిధమహారోషయామి॥

గుహా॥ దృష్ట్వాసహస్వం-కుమార-త్కణాలమలమానేగేన- వన్వయంసంప్రహోరామదే
వగుణానురాగేణ వాలిమత్సరేణచ ద్విగుణీకృతోత్సాహః॥ కమరసీనూనమావతతి॥

ల॥ ఏషనైకతకానిః-అధాపఃకః॥ గు॥ అయమితి॥ స్మింధేర్వరస్కంధాకాతైః
రోభగవతః॥ ప్రభంజనస్య పారస్త్రేజేయః॥ పుత్రోహమమాకా॥

ల॥ సహషకం-కథమయమసాచాం॥ నేమః॥ అయః॥

ప॥ బ్రహ్మకాపకరామృష్టస్వనిర్మజ్జానయంత్రితః॥
అన్యైరపిఘవం సిరైః కీర్యమాణామజేక్షతే॥ ౫౧.

నియతమనేనాస్తాకం హృదయశల్య మద్ధరిస్సత్॥ కంఠోపకణమావజేక మహా
ద్యూతమార్యస్య- జయలక్ష్మీపరిగ్రహయాతకేయకః॥ వయమయం వాగప్రహరణైఃకంఠా
ధికారిణః॥ గు॥ ససంధ్యమం- కుమారపశ్య- ౨॥

ప॥ సప్తసాలానయంభిత్యావాలిప్రహరణీకృరాకా॥
హత్వాచవాలినంబాణో రామమాణీమసాగతః॥ ౫౨.

అమాహ॥ ప॥ ప్రాణైస్సమం కనకపుష్కరం॥ మా॥
సూత్రేణ దాకరభయో విహితాంధ్రేయః॥
దిక్కులముద్వహయశస్సరిదాదిశైల
శ్చేతేనఖీరశయనేకపిచక్రవర్తికా॥ ౫౩.

ల॥ సఖేదం॥ హదేనసంక్రందన- కృపువరీష్టనంకురసికప్రకాండమాశ్లేషం॥ సహ
స్రేణాపిలోచనైరవలోకయిష్యసి॥ నేప॥ జంకుచేర్హరికి॥ మంగళకీర్తిశ్చ॥ గుహా॥ సహ
వకంకథమయమార్యచాంబవదాదిధీరధిమూత్రైశ్చాతమంభకలనైః॥ నీలి॥ కుమార సుప్రేవ
మభిషించతి - స్వయంచాస్యదేవోదాశరధిః॥ కాతకస్వరపుండరీకమాలయా కంఠమలం
కరోతి॥ ల॥ ప్రియ-౨॥ పునర్వేష॥ భో - ౩॥ వాసరాశ్చక్షుః॥ గోలాశూల యయాది॥

యః- సర్వానేషవో మహారాజస్సుగ్రీవ ఆజ్ఞాపయతి సజ్జయంతుభవంతః సర్వాణి యావ
 గ జ్యోపకరణాని- ఆయమహం సీతాదేవ్యాః ప్రవృత్తిమస్తేష్టుం ప్రహిత్యహనూమంతమా
 ధ్వజమహాహూతికకే లగ్నే కుమారమంగదమభిషేష్యేమి॥

ల॥ప॥ ఉత్సవస్సోయమస్సౌకం సర్వదామృదయంగమః॥

కింతు వాలీపీలీనోయం వ్యధయివ్యతివాసవం॥ ౫౪॥

అంతరిక్షేఘృన్మష్టిః- అనంతరం జయజయజగత్పతేగామభద్ర॥

ప॥ లక్ష్యేవానిబిష్ణుప్రకమితదైవరాజ్యవైరాగ్యయా॥

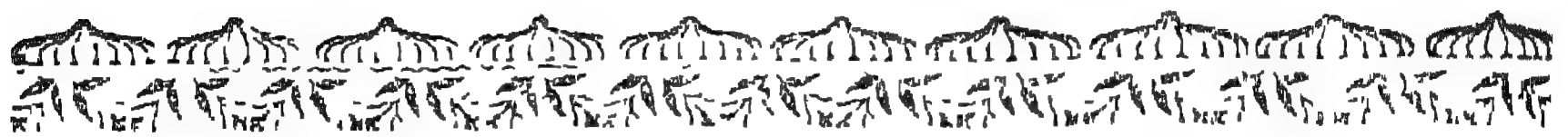
కిష్కింధాయతనైః దైవతమయంతారాపతిదీకప్యతే॥

సప్తాంశుచరసమంగదమపిశ్రుత్వాతిహమాకదభూ

దాస్రాంభఃపృషతౌఘమాక్తికమయోద్ధుంభస్సహస్రేక్షణః॥ ౫౫॥

ల॥ ప్రియాత్ప్రియతరంసః - వయస్యతదేహ్యోవామపిష హోత్సవభాగినౌ భవావ
 ఇతి నిష్కాగ్రింతాస్సశ్య॥ *

ఇత్యేవమకథాఘవే - పంచమోంకః॥

శ్రీ హయగ్రీవాయనమః॥

భట్ట ము రారీ ప్రణీతే,

అనర్ఘురాఘవే - షష్ఠోంకః॥

తతః ప్రవిశతి మాల్యవాః- ౨॥ సర్వతోవలోక్య- సఖేవం- అహం- ౨॥

ప॥ దగ్ధాఃప్రదీప్తపావకపరిచయపిండస్థమేమపేక్షానః॥

క్షణమత్పుష్పయమానేహనుమతిలంకాపురో- ౩॥ ౧॥

అపిచ॥ ప॥ నిజకరశౌఘప్రముషితసిమ్నోన్నతరూపసమకభేదేషు॥

మణిభవనేషకృశానుబ్బాలాఃఫలతోనుమేయంతే॥ ౨॥

విమృశ్య- అపహర్యైవారణాభవితవ్యతాయాః॥

ప॥ హస్తోనోహవశందద ప్రభువనక్రిగర్వసర్వకమః

క్షైలాస్తోద్ధరణప్రదండచరితోవీరఃకుజేరానుబః॥

యత్రాయంస్వయమస్త్రీసేయమమరావత్యాపిత్యుల్లాసః॥

సీతామగ్గుటశ్చేన కామపిదశాలకైశ్చైవమచగ్యకం॥ ౩॥

తన్నకించి దేతద్రావణస్యదర్శయేన - పునస్సఖేదం - ఆత్మగతం - ఆకాశే ఆః
పాలస్త్యం॥

ప॥ విద్యాశ్చోక్తుర్దశచతుర్షశ్చాననేమసంవాధదుస్థితవత్తరవలోక్యవేదాః

తాభ్యోపరాణీనియతందశతేముఖానిస్వస్వక్రమస్తురకరాత్మకభజనోః॥ ౬॥

తణుచాభ్యాత్వా-కథమేవంవిశీల్యతేనంకురం॥

ప॥ ఖరాదీననధీద్రామో వత్సమక్షచమాపతిః॥

స్వయంనిష్కామయామాస దశాస్యశ్చవిధేపణం॥ ౭॥

అలంబాదుర్విధిసీతమసీతముపాలభ్య - సింహోపవీచితతే నివేతస్కందానాశోదా
శరధిః - కిమారభౌతఇతి కథంప్రతీయః - పురోద్వష్టు - కథంరాఘవదంతాః చరితుం ప్రహ
తయోశ్చకసారిణామోస్సారణః॥

(ప్రవిశ్య) సారణః॥ జయతుజయతుకనిష్ఠమాతామహః - మాల్యవానధేచుష్మనమివ
ముపవేశ్యచ వత్ససారణకచ్ఛిదమునైవపదేన సుగ్రీవకటకాదాగతోనః॥ సారణః॥ అథ
కిం॥ మాల్యవాన్॥ తద్యధానుభవమభేధీయతాం॥ సా॥ నక్షత్రనాకాచుష్మశ్చక్షేత్రై
వశతశః ప్రతీతం మాతామహేన-అథునాతు నేచగ్రహచాయ మిశేషేషునైసికేషు వాసర
మూతికథరోప్యహం మహారాజః॥ సేషతేనే త్యధోకైకభయం - రచ్చిరసంవాసేనరామ
రాజధానీప్రవాదోమామనుబధ్నాతి॥ మా॥ సామాతంకిమభేషి క్తఃకనిష్ఠవత్స రాఘవేణ
సా॥ అథకిం॥ మా॥ సబ్ధఇవక్షణస్థితావ-నిశ్చ్యవత్స నిశ్చయమభేషీయతా॥ సా॥ మమారవిభీ
షణేనజ్ఞాత్వా సంయమ్యచాహంరామస్యపిత్రితః॥ మా॥ పాశంకం - తలః - ౨॥ సా॥ తత
శ్చరాఘవేణనిజసచివరిప్వశేషముప్రహృత్యపురస్కృత్యచప్రహతోశ్చి॥

మా॥ సహషణం - కిమచ్యతే - యావద్ద్రవ్యభావోహిగుహోఽజగమాణాముదాత్త
తా - విశేషేణపునరయంరామభద్రః॥

ప॥ అభేదేనోపాస్తేకుముదముదరేవాసితవతో

వివక్షాదంభోజాదుపగతవతోవామగులిహః॥

అపర్యాప్తఃకోపిస్వపరపరివర్యాపరిచయ

ప్రబంధస్సాహనామయమనభిసంభాసమచురః॥ ౮॥

అథశుకఃకిమాసీత్॥ సా॥ ఆహమపినజానామి॥ మా॥ విశ్మయ-వత్సః॥ కిం గన్యరా
మోపజ్ఞేషేణస్వకులవ్యసనమితిస ప్రతిమగ్ధోస్తి॥ సా॥ ఆర్యతథాధమకాన్దష్టిదార్యసంతా
నశ్చకుమారః - కథంజ్యాయాంసంభ్రాతరమవహాయప్రదపక్షశ్చత్రిన్ద్రత్తః॥ మా॥ వ
త్సదశగ్రీవంపుచ్చ-నిశ్చ్య-అథవాదైవంపుచ్చ॥

సా॥ ఆర్యయదిశ్రవణార్హోస్థితదావేదయ॥ మా॥ వత్సకేనకళత్రసంభవేనప్రభం
జనసునునా విలుంరితామశోకవంకామవలోక్యరాజాతవాయుకిభీగమవోచత - వత్సత
శ్యమనుష్యపోతద్వయావష్టభేదదురాత్మనా వికీర్ణేనవిజ్ఞాతమిత॥ సా॥ తతః-౨॥

మా॥ తతోవిభేషః ప్రణయ్యజ్జుః॥

ప॥ జాతిఁనూనయమానుషమభిమఖేదః స్వయాహ్లాదాః
స్వత్వావాలిభుజౌనసాంప్రతమవజ్ఞాతుంచతవానరాః !
తత్పాలస్యమహాహ్లాదాః త్రిణమహంత్యామేవమభ్యుభయే
సీతామర్పయ ముంచచ క్రతుఃకుః కారాగృహస్వీకృతాః॥ ౭.

సా॥ సుహృదామానమాశ్చర్యం - అహమావాలి సుహృదప్రవతామాతామహాన స్సా
నితోస్తి - ఆర్యః॥

ప॥ కిమాచక్షే సేతుఃకథరకశ్చ శ్రిశిశపజ్జః
ప్రకోష్ఠేనీరోన్మఃకపిభటకుజ స్త-భగివహాః॥
సుమేరోర్వాశ్చర్యాదనతిచిరసంహృగృహభి
శ్శిరోభిర్విఃస్యాయద్భరమపినసోఘంః రిద్యుః॥ ౮.

సా॥ శంకం-తతః-౨॥ మా, తతశ్చర్యమాంధరామిన్తే మజ్జతారాత్సరాజేన తథా
చేష్టితం యథావిషయమస్యాశ్రియంకుమారః॥

సా॥ సభేవం-ఆకాశే-హదేవపుల స్త్యుదన, కన్యంభవన్తేన వై భగ్యుదృష్టాంతేనా
సూమానతోమూలచ్ఛేదనిమిత్తాత్కర్మణోనచలకచ్యుతేలోః-నాభ్యుభయం॥

ప॥ ఆరిషద్వర్గ ఏవాయమస్యస్తానిపదానివత్॥
తేమామేకమపిచిందకభంజయభ్రమరీంశ్రియం॥ ౯.

మంత్రణ-ప్రతి - ఆర్యసత్వంరాషేణవ్యాధాం వానరవరూఢినీ ముఖ్యే గ్రీవ్యశంకే
విశేషణ ఏవాయమస్తాకంకులతంతరవశిష్యః॥ మా॥ నిశ్వస్య- వస్త్రియోగపికటకయోస్త
త్వజ్ఞోఽతికిమిదానీమచితం॥ సా॥ ఆర్యచన్ద్రవంబ్రవీమి- రాశిప్రలో, గదోసూతాలోనవయ
ద్ధిః- ఆరమివపాత్రలయద్యదాధేయతేత తదాచూషతి॥ మా॥ తలఃపం॥

సా॥ తతశ్చపిత్వచై రిణౌరామసుగ్రీవౌవ్యాపాద్యకేష్యంధాయాం ననంతమభిషిచ్య
వాలిసౌహృదస్యాన్యన్యసూత్రనఇచ్చాకీంప గూఢప్రసంఘమఖేన దశకంధరాదేశ మభిధా
యసుగ్రీవశిబిరాదపవాహ్యః- తస్మిన్నపక్రాంతేన స్వగృహమహాభయోపహాపబర్ష్య రమషే
చ చూషో వానరపతిః శిశిలితరామప్రయంబనసస్యతే॥ మా॥ సస్మితం - వత్ససాధుసహ
భవాయసే- కేలవస్వజనగతోగర్భరూపోయమభిః వోజ్జ్వలయోవరాజ్యసుఖోసలాలితో
మగవగాహసవ - యేచాస్యమాతాపితృబాధవాస్తేవసుగ్రీవప్రైవసంబంధినః- కథమేవ
ముత్రిష్వమానమసుహానియం॥

సా॥ యథాదృష్టమార్యణ॥ కించ॥ కాలాపేక్షీదండనీః ప్రయోగః- తథామహి
త్వాహ్లాః కపిభిన్నేతుకమకణిప్రవృత్తం - యదైతావతాకాలేన సంత్రణకమహాణకావోర
మస్సపేదనైలోపయకామధ్యాస్తే॥ మా॥ సమంస్కృతం॥ అహమా॥

ప॥ ఆహ్లాదమనుగృహప్రేమభిర్యోగోయనిసాగరః॥
ప్రతాభోనశకరస్య భువన్తైః పిలంఘితః॥ ౧౦.

సఖేదంచ॥ ప॥ పౌలస్త్యస్యసురాసురేంద్రశిరసాం నిర్నాల్మ్యమంఘ్రివ్యయం
కుర్వాణేనరఘూర్ధ్వహేనఘటితేనేతౌనిధావంభసాః॥

అద్యోన్నిద్రయతి స్వహస్తవిద్యుతంరాజీవమద్ధోరః॥

ప్రత్యాపత్తిగసస్యచామృతభుజామింశోస్పృదంతేకలాః॥ ౧౧౦

విమృశ్య॥ వత్ససారణ, వాలివధవికుద్ధపాక్ష్యేకారనేకవానరానీకచాయజేనచాత్మాచ
పకృతేనసఖ్యాసుగ్రీవేణమహాపక్షస్య హనుమదుచ్చారితాస్పృదీయప్రకృత్తి రయమేవ సుఖితి
తసకలాభియాస్యత్కమకాణః తస్యాభియోగసమయః॥

సా॥ ఆర్య॥ ఆయమేవఆత్మద్రవ్యప్రకృతినంపన్నో నయచ్ఛాన్తిహారం విజేషురేతి త
త్రప్రథమోదాహరణం దాశరథిః॥ మా॥ స్తంభంనాటయిత్వా॥

ప॥ యత్తస్తిన్నిహతేపివాలినివయం తస్మాద్రాక్షజైవాన్మహే

తద్వ్యక్తంభుజయోర్భలాదపిబలం కుగళస్యపర్శ్విహేళ

మత్యేకానాపి జగద్విలక్షణగుణ గ్రామేణరామేణచ

ద్వేగవ్యూతితతేహినామకియదేన్ద్రాయమన్ద్రానిధిః॥ ౧౧౧

దీఘకాముష్ణంచ నిశ్వస్య - ఆకాశే॥

ప॥ తర్హతికవ్యతీలేహిహనరసనాకమ్యైశ్చైవైవ్యధిః

క్రందంతీమకఃపపాదశముఖేవత్సస్యమహాస్తా

వత్సే కైకసే విశ్వవీరజననీ సేమంతిమక్తామణి

సాంతాదృగ్భవతీకథగుణవతం పుత్రస్య విద్రువీ ॥ ౧౧౨

సా॥ సాతంకం- శాతంపాపం- త ప్రతిపాతనం- ౧౧౩- ౧౧౪- ఆనర్ఘకళాతీసిబల
ధుమ్నాదయానిభవంతి- కింద॥

ప॥ భుజనివహఃపాంగికావలంబీ నిబిడగుణౌఘమ్ తోషివాన్యకారః॥

స్వయమపి దశకంఠరే ధురీణే స్థలతియవిస్థరితంతిదాన్వయాపః॥ ౧౧౫

మా॥ ఆశ్రూణీ స్తంభయక వత్స॥

ప॥ విద్వాంసపావృత్తమివ స్వదాగ్ధ్యం నతావదాత్మావమహంద్రపిమ్

మహామనోర్విశ్రవసస్తపోర్జైర్నివాపవీజయవిఃఖలేశ్చాత్మ ॥ ౧౧౬

ప్రవిశ్యపటాక్షేపేణ సంభ్రాంతిత్సకః॥ ౧౧౭

ప॥ ప్రహస్తఘాత్రాక్షమహూదరాదీక వ్యావాద్యనేనావిపశిరమాత్మాకః

సవీషలంకా ముపసద్యరామః శాఖామృగై కాణానమాతకోతి॥ ౧౧౮

మా॥ సవిషాదం- పురస్తాదేవ దృష్టచస్మాధేంద్రః॥

సా॥ దేశకాలవ్యవహితస్యాపి ప్రమేయత్రామస్య యథావిమృశేన మాదగ్నతలం
స్థిరబుద్ధి ॥ మా॥ విమృశ్యాకాశే - సాఘరామభద్రసాఘ - విజగేషురదీఘక సూత్రతా
కార్యసిద్ధిరవశ్యంభావః॥

సా॥ సఖేమకవిధానోయాక్షుభానేశ్వర, మనః, సఖేః స్థితం- సఖేః తస్యసంవిధానం॥

ప॥ శ్రుత్వాదాశరథిం సువేల కటకే సాటోపమశ్లేధను
 వృంకారైః పరిపూరయంతి కకుభఃప్రోంఛంతికాక్షేయకాః॥
 అభ్యస్యంతితదైవచిత్రఖలకేలంకాపతేస్తత్పున
 ర్ద్వదేహీకుచకుంభపత్రరచనా చాతుర్యమర్థేకరాః॥ ౧౭.

మా॥ నిశ్వస్య- హావత్ససారణ- కథమద్యాపి నై వహృదయ పరిస్పందముద్రా-శుకం
 ప్రతి- వత్సగోపురశౌల్కికబలాధ్యక్షేణ వత్సనరాంతకేనకింప్రతిపన్నం॥ శు॥ నిశ్వస్యఆర్య
 కృత్తైవకుమారేణ ద్వారమర్యాదా- పరమంగదేనసోపి త్యథోక్తే సాస్రమధోమఖస్తీష్ణ
 తి॥ మా॥ హావత్స దశగ్రీవనంబన, కథమిదం ద్రష్టుమేతావంతం కాలమస్మాకమాయుః॥

నేప॥ భో- ౨॥ మహాపార్శ్వప్రభృతయనై నినికాః॥

ప॥ వ్యావర్తధ్వముపాధ్వముద్ధతశరజ్వాలాముఖీంమాతరం
 దేవీమస్త్రమయీంష్లవంగపశవః పశ్యంతిపృష్ఠానివః॥
 చేతశ్శక్రజితోపిలక్ష్మణవధేబద్ధోత్సవంమధ్యమః
 పౌలస్త్యస్త్వయమాయుధంచభృతవానద్యాపి గామాద్భయం॥ ౧౮.

సా॥ శ్రుత్వాసహషణం- ఆర్య జాతమస్మాద్బలానామవలంబనంబలం- యదయం
 ప్రతిబుద్ధఃకుమారః కుంభకణోక్తమేఘనాదం పురస్కృత్యాభ్యమిత్రీణ స్సంప్రతః॥ మా॥
 నిశ్వస్య- స్వస్తిరిజయేతాంరామలక్ష్మణౌ కుంభకణోక్తమేఘనాదౌ॥ శు॥ సవిషాదం- ఆత్మ
 గతం- కథమవిశిష్టకృతృకమభావముభయప్రదీప్యవచనం ప్రయుక్తమార్యేణ॥ మా॥ స
 ఖేదం- వత్సోశుకసారణావద్యఖివ్యయం రాక్షసలక్ష్మీః సర్వధాకుంభకణోక్తమవష్టభ్యవ
 తకతే- ఇదంతునవిద్యుః॥

ప॥ అగ్రజంవాదశగ్రీవమనుజంవా విభీషణం॥

అన్వయవ్యతిరేకాధ్యాంవీరఃకమభిషేక్యతి॥ ౧౯.

నేప॥ ప॥ మాభైష్టంకమతేంద్రపన్నగపతీకశ్చిన్నవై శేషికో
 భూమేరద్య భరః పణః పలభుజా మాజ్ఞాపయత్యేషవాం॥
 శు॥ సహషణం- నూనమస్మదీయైర్విశేషేణకిమపివిక్రాంతం॥ మా॥ అవధస్తే॥ పున
 ర్నేపధ్యే॥ డోశ్చైతౌహరతాపుథకృథగధామూర్ధానముత్తి ప్నునా
 రామేణాపిలఖూకృతంపతతియత్తత్కౌంభకణోక్తంవపుః॥ ౨౦.

మా॥ హావత్యేతిమూర్చితఃపతతి- శుకసారణౌసాస్రం- ఆర్య సమాశ్వాసేహి- ౨॥ మా॥
 సమాశ్వస్య- వత్సజీవనోరామస్య మైత్రీలీహరణా దేతదస్మాభిరాంతరేణ చక్షుసా షష్ఠ
 య్యాతమేవ- కిమిదానీమాశ్వసేతవ్యమస్తి॥

సా॥ ధిక్కష్టంకౌంభకర్ణంవపుఃపతతిత్యేతదపిదేవేనాన్ధాపితమేవ॥ మా॥ నేయంరా
 మాజ్ఞా- నూనమన్యోన్యేషాం వై హాసికాః కపయోదశకంతముల్లురయంతి॥

సా॥ అః, యద్రాః॥

ప॥ యద్యస్తోర్యవాస్త్యేనకమైవకథయిష్యతి॥

మేఘనాదమజితైవధిక్రహాసవిభీషికాః ౨౧.

నేప॥ భో భో యూధపతయః - విలుంపంతుభవంతో లంకాపురగోపురప్రసాకార
తోరణాని॥

ప॥ సన్నద్ధేంద్రాయుధమవిరళారంభగీర్వాణవాణి

శ్రేణీవషణంతదవజగృహేయేనదుష్టగ్రహేణ!

మా॥ సోద్యేగం - కిమనేనత్రావితవ్యోస్థీతికణాకపిదధాతి? ప్రవక్ష్యేకస్తే॥

ఇస్త్వాకాంచితృహరణమయీం వీరయజ్ఞావమిష్టిం

దిష్ట్యాసోయంసముపశమితఃశక్రజిల్లత్కృతేన॥ ౨౨.

మాల్య॥ సత్యోయమతిదుఃఖోనిదుఃఖ ఇతిలోకప్రవాదః - యస్తేనాస్తిన్నఃసమా
లఘూతంనిఘ్నతిదైవవృత్తికరేతదైవాశ్వసిమః॥ శుకః - ఊర్జ్వలమవలోక్యయదానమతా
దమూరంబరచరవిమానవీధయః కకుభాంముఖాని పర్యవృష్త్వస్తై - తథాః - కే - దు
ర్వారదారుణక్రోధపడదానల పీయమానశోకసముద్రో దాశరథిఃసయామసంహృతజే
వః॥ మా॥ ఉత్థాయతస్సాదస్సాభిరపి జరసా దూషితస్మాత్కృతః ప్రహరణయ ప్రాప్త
శస్త్రదారాతీథకమితినిష్కాశ్రింతః॥ శుద్ధఃష్కంభః॥

తతఃప్రవిశత్యాకాశయానేనవిద్యాధరస్వయం॥ ఏకః॥ అహో బహుఃకాలాదనయా
గగనవీధ్యా నిరాతంకమివ సంచరావహే - ఆఘాతలోక్యతః॥

ప॥ దేవేంద్రోపనివేద్య సంవనవన ప్రకౌరణస్తాఘేన

లంకేయందశకంఠవిక్రమసభీయస్సౌ సమంతాదిమాః॥

యుద్ధాలోకనకాతుకోన్ముఖవక్షా సంకిణకకణికరదా

రధ్యాఃకింకధయామిమాంతియదమినవ్యోమ్నివైదూనికాః॥ ౨౩.

సఖేదాద్భుతంచ - సఖేహేమాంగద॥

ప॥ ఏతాఃపశ్యపలాశపత్రనభువః సోత్రామణేనాంధృకా

మస్రాంభోధిరస్తైవమాతృకగృహదామాధిరామత్రయః॥

ఏతాసుప్రతిజాతిఃక్రమకథోపాంధృతై తంజితైః

క్లృప్తేంద్రభృజినిజయానుకృతిభిడికంధైరశిశిరైః॥ ౨౪.

హేమాంగదః॥ సఖేరత్నచూడకిముచ్చయే॥

ప॥ రత్నాంసీతిపురాపిసంశృణుమహేషిరస్తుకస్తాఘో

జాగతికస్సజగత్త్రయూనిపదలంకమికణదూర్జితమః॥

శశ్వద్వారజయప్రశస్తిరచనావజ్ఞాయమానేషు

శ్రేణీసంభృతగోత్రభీన్మయజయస్తంభోయధారవణః॥ ౨౫.

రత్నచూడః॥ సఖేపశ్య - ౨॥

పౌలస్త్యపత్రనప్రశోభేషుదీర్యమాణేసన్నాహపలహే॥

ప॥ దిగ్ధంతావళదంతమౌలిక మయిష్టాస్తాకంఠావళే

గీర్వాణాధిపతిప్రదిష్టసిగళోన్మృష్టస్యబంధీశుచః।

కీరక్రీసహపాంసుకేళినుమ్పాదో మందోదరీబంధుతా।

శౌండిరాసురసుంః కిసురభయః త్సుభ్యంతిరక్షోగృహః॥ ౨౬॥

హేమాంగదః॥ విహస్యగృహనమివానీమత్ర॥

ప॥ దృష్ట్యైరాఘవ మేకరాక్షసవనస్వచ్ఛందదావానలం

జానక్యాం నిజవల్లభస్య పరమం ప్రేమాణమాలోక్యచ।

కాంతతీముహూరాత్మపక్షపిజయం భంగంచముగ్ధాముహూ

ధాకవంతీ మహురంతరాళ పతితామందోదరీవతకతే॥ ౨౭॥

రత్న॥ సకరుణస్థితం - విబుధరాజవిజయ విక్రమ శ్రీతచేతసా వృద్ధపితామహో
స్వయం పరమేష్ఠినా ప్రతిష్ఠితేంద్రజిన్నామధేయస్య తాదృశ స్తనుజన్మనః కుచానిచేష్టయా
నామరాతిగృహిణీగువ నైవముపక్షేప్తమహాకసి- పురోవలోక్యచ - హంతపదుదేనకభయ
యం ద్విభావిభజ్యతేమహాజనః- నిరూప్యసకౌతుక- సఖేపశ్య- ౨౮

ప॥ స్యంచన్నగ్నించద్ధరిత్రీధృతచరణభరశ్చంద్రహానై కచిత్త

వ్యావల్లద్యౌగపద్మోద్ధతసకలభుజాప్రాంతదిక్పక్రవాళః।

క్రోధక్రూరాక్షిరక్తోత్పలరచితవియత్తోరణప్రజువిభ్ర

ద్వక్రాంతప్రత్యనీకప్రసరసరభసోనిజకహితేదశాస్యః॥ ౨౯॥

హేమాంగదః॥ అహూదృష్టచరమప్యస్య సాంగ్రామికమోజాయిత మయాత్ర
యామమివ విభీషయతే- సఖేరత్నచూడ॥

ప॥ మరుత్వద్దండోళిక్షణఘటితశ్శూరశ్వయధునా

నిసగోకదగ్రేఃప్రసభమురసాపీతగగనః।

శ్రయందేవద్రీచీం నిమిఘజవనోద్దామకరిణి

మయంకుర్వన్వీరఃస్మరసికథమాసీద్దశమఖః॥ ౩౦॥

రత్న॥ సఖేకిముచ్యతే- మహతామప్యసరికిమప్యయంరావణః॥

ప॥ ఏకంకల్పతూడ్చవైరసుకరవ్యాజై స్పదాఘాపజై

చారాఢ్నోతిసురాధిపః కిమపరం దీనోనదీనాంపఠిః।

దండాధిక్యభయాత్కథంకథమపి స్కృంధాపకేయాస్సజే

నప్యస్తైశ్చ- ౩౧॥

హేమాంగదః॥ కథమయంపరావతికత ఏవసమగమహాక హేపమాణ వనాయాజ
కాజినీవహ వితీణకేగాశ కాగరకణజ్వరేణప్రజవినారి థేన కాముకాక పాణిమహావీర ౩౨

రత్న॥ సభయాదృతం॥

ప॥ కల్పంతక్రూరసూరోత్కరవికటమాఖమానుషద్యౌద్వయద్ధ

క్రీడాకృతమాయమాజకస్వరసకలభుజలోకభూయోబిరుః॥

సంధూయోర్విషమానస్వపరబలమహాశస్త్రసంపాతభీమా
మూర్ధ్వం గీర్వాణగోష్ఠీగురుమదనికషో వైకశేషాంబధతే॥ ౩౧.

హేమాం॥ సకుతుకం - సఖే దక్షిణతః పశ్యతావత్॥

ప॥ అగస్త్యజ్ఞా సద్యశ్శమితవికలోచ్చాయవిషమా
నుదస్యంతస్సేతోరలగితవతో వింధ్యశఖరాః॥
ఋరస్సంఖ్యాసత్యాపిత దశముఖాలోకరభసా
దుపేత్యాభిత్రస్తా శ్చపలమపసర్పంతికపయః॥ ౩౨.

రత్న॥ సహషణం॥

ప॥ శశ్రీకృతా న్కపిగిరాపతతో ముదైవ
విక్రమ్యచందనతరూ న్దధతేపలాదాః॥
తత్సంగినాస్రభుజగాః క్షణపాశబంధ
దుఃఖాసేకామవయవేషు దిశంత్యమీమాం॥ ౩౩.

హేమాంగ॥ ఇతోపితావత్॥

ప॥ రక్షస్వయంవరవిడంబ పరాఙ్ముఖేభిః
పుష్పేత్కరే సురవధూభిరన్యుతేపి॥
శశ్రీకృతేనతరుణా హరిణాహతోసా
నక్తంచరస్వపితి తక్కుసునూవకీణాః॥ ౩౪.

రత్న॥ చిరం విహస్య సఖే హేమాంగద॥

ప॥ గ్వౌనుకుచిభేదీకర్షాహ్నింద్యామితస్పృజతాంనిజై
రథవిదధతః కాయాభోగైరకాండతమస్వినీం॥
జధరీనితరామద్విప్రాణామధశ్చమరశ్రియో
హరిహుతభుజాః సూమచ్ఛాయామమీ రజనీచరాః॥ ౩౫.

హేమాం॥ సస్థితం సఖే॥

ప॥ కిమపి కపయః కర్ణాశ్చర్యం మహాతరుశశ్రీణో
విదధతి తథా దిక్కులేభ్యో యథాపసరంత్యమాః॥
ధ్రువమవపతద్రక్ష్యేణీనిమక్తనభోంతర
ప్రతిభరణికానిస్థేమానో దశాననకీతకయః॥ ౩౬.

రత్న॥ ససంభ్రమం - అహహదారుణమపస్థితం॥

ప॥ రక్షోనిఘృష్టకపిమక్తమహీధ్రీచూణక
పూణాంతరాభిరమృవృష్టి భిరుజ్జహానః॥
శోషాట్టహానదహనప్రసరైస్తటిత్వాక
లంకాధిపః కిమపి సంతకుసంతనాః॥ ౩౭.

హేమాం || క్షణనిర్వణ్యం - అహోమృతై రపి సంభూయథాయోభి రేకోమ
హాక దుష్కరః కదభకాయితం - యతః ||

ప|| దృష్ట్యాన్తలదంతావళబహుళమదావగ్రహాగ్రాభిరన్త్రాం
తారాభేర్ద్విప్యమానందశిషిదిశి దశగ్రీవముద్గీ గ్రవయంతః |
ఏతేనిశ్శేవ సేతుగ్రథనసమధికై శ్శక్తిప్రిణశ్శైలవగైక
రుద్ధామానఃకపింద్రా రజనిచరపురీ ముత్తరేణ స్థవంతే || 35.

రత్న || సవిచారం - హంతమహద్విషమమివ పశ్యామి - యదమీ నిష్కృపకృపా
ణయప్తిపాట్యమాన ప్రతిభటారఃకవాటకంటకిత కపోలభిత్తయః సంతానపాలినీభిరవీక
రుధిరఘరాభిః ప్రవృత్త కిరపాణమహోత్సవాః సమంతాదభిద్రవంతి యాతుధానాఃస్థ
వంగళుంగవాక ||

హేమాం! సఖే కృతంవిషాదేన - యదేషః ||

ప|| దశమఖరపీడితాప మానోద్యతః కిప్రచ్ఛయమానవాసరాణి |
సకభసమభిసాంత్యయకబలానిద్విషమభియోధయతిస్థవంగరాజః || 36.

రత్న || దృష్ట్యా సఖేదాద్భుతం - అహహా |

ప|| ఆస్త్రాశిష్టం గాధిపేన విహితాః పౌలస్త్యవతుః స్తతీ
సంఘట్టానలద త్తదావవిపదస్సీదంతి సూక్తియహః |
ఉత్పాట్యప్రహితశ్చక్తై లశిఖరౌ లంకేంద్రహస్తావలి
పిష్టోయంజిజకుంజనిర్ఘ్న రజతై జకంచాలపిండాయతే || 37.

హేమాం || విహస్య, సఖేదం - దశకంధగమధికృత్యనకించిదేతత్ ||

ప|| త కై తేనోద్భృత్యస్ఫటికశిఖరీ సోపిషిదధే
శుశుంతాదామూలప్రతితివసుధా నిర్ఘ్నాని ||
అముందేనాద్యాపిత్రపురహరన్మత్తవ్యతికరః
పురస్తాదన్యేసామపిశిఖరైః ముల్లలయతి || 38.

కించి త్రక్కుయామి |

ప|| శక్తికృత స్తరువరో హరిపుంగవేన
లంకాద్రవక్షసిన్యణాశమృదుఃపపాత |
తద్రాస్థితైస్తు కుసుమైః కుసుమేషురేనం
సీతాపయోగవిధురం దృఢమాఘూన || 39.

రత్న || విహస్య, సఖేకిముచ్యతే - మహానత్వలాయాం రావణః భర్తాసా తథాపి ||

ప|| స్వేమాత్కృత్యహు తేషునూథకసుజహదంతఃస్ఫుటిత్వబహు
ర్వాకీణేకప్వళికేషు దేవలిపిభిర్ద్వైప్వపి రామాశ్చయం |
చిత్తేనాశుతేనయస్తదధికం బ్రహ్మణమప్రీణయ
శక్తైః కంఠాగ్రమానుమానిశునుహాద్రాయై గాయతే || 40.

సఖే పశ్య- ౨॥ భయానకమద్భుతంచవతాతే॥

ప॥ విశ్వాఘవికీర్ణగంధశైలేతరుసంచూర్ణితశక్తిహాసితే॥

కపిరాక్షసరాజయోరజస్రంతుముతేభాతితలాతలిప్రపంచః॥ ౪౪.

హసమిదానీం॥ ప॥ శ్వాసోర్మిప్రతిబంధతుందిలగళత్పృచ్ఛన్నహరావలి

రత్నైర్నరాపతయూకుభిఃకృతఫణప్రాగ్భారభంగభ్రమః॥

క్రోత్రావావనిరంతరాశమిళితైస్తన్ద్యైశ్చరోభిర్భువం

ధతైవానరవీరవిక్రమభరాఘగ్నోభుజుగాధిపః॥ ౪౫.

హేమాం॥ సవిమాదం-అహహ॥ బాహుయంత్రేణావపీచ్యసుగ్రీవంకిచాహుజగత్ప్రపః॥

ప॥ అస్మద్భుజవనాంకోశసులభంభామూర్నువత్॥

నియుద్ధలాఘవాక్రాంతశాఖామృగసుఖభవః॥ ౪౬.

రత్న॥ సహషణం- సఖే-కరణకాశలమిమోచితాత్మా విపక్షదుర్వచన ముహ్యమా
పృథయో వృథయంగమచభిదధాతివానరేంద్రః॥

ప॥ వింశత్యాయుగపత్తమైరపిభుజైరాకషణణచ్చేదయో

రచ్చిందకదశమంశరఃకథయసిచ్చిన్నానియానిక్రమాత్॥

తాన్యారాద్ధమహేశ్వరాణిభవతక్కిమాణిమ్యుందశ

చ్చిందానోదశభిర్నైర్వదితునశ్శాఖామృగేంద్రస్సుఖే॥ ౪౭.

అపిచ॥ రేరే రాక్షస॥

ప॥ దశముఖాధనాట్యసూత్రధారో రఘుపతిరన్యచపారిపార్శ్వైశోమాం॥

ప్రకరణభువీజభావుకానామమృతభుజాం సముపాగ్నహేసమాజం॥ ౪౮.

ఇత్యభిధానేనోష్ణుత్యనిదకాయంశరసితాశితో రఘుభుజవందావలంబికధుదిదాశ్చై
తిరావణః॥

హేమాం॥ సర్వతోవలోక్య- సహషణం, సఖే పశ్య- ౩॥

ప॥ యన్మల్యగ్రథనావనేషకతైస్సంఘాతైర్నాకినాం

భతేక్రగర్భకమేవదామవిభృతం స్వర్గాత్కైర్ముఖేతం

తస్మిన్నస్యదశాస్యమూర్ధనివప్రస్తావనామాపదాం

పశ్యంతోరభసౌఘభట్సికాతిభియఃక్రోశంతిసఃస్వందశాః॥ ౪౯.

రత్నచూడహేమాంగదౌ సవిమాదం అహహ- అన్వక్య - దశకంఠేనాపి తాడినో
మూర్ఛితఃకపీంద్రోనీలహనుమద్భ్యుమాశ్వాస్యమానోపవాహ్యతే॥

రత్న॥ సఖే, ప్రధనస్య ప్రథమపర్వణి శతకృత్వో విజయంలేపరాజయంతేచమహా
వీరాః- తత్రకోవిమాదః॥

హేమాం॥ అన్యతోవలోక్య - సఖే, రత్నచూడనదికష్ట్యవధానే - యదయమ
సుప్రాప్తః॥

ప॥ కుశికసుత సపర్యాదృష్టదివ్యాస్త్రమంత్రో
 భృగుపతిసహాయద్వా దీగభోగీణబాహుః।
 దినకరకులకేతుః కౌతుకోత్తానచక్షు
 ర్భహుమత రిపుకర్మా కాముకీ భామభద్రః॥ ౫౦.

రత్న॥ సహమణం- రామమవలోక్య- కిమాహరాఘవో రావణంప్రతి॥
 శేషశ్యే॥ రాక్షసరాజ॥

ప॥ బా శేనాపివిలూఢా ధూళిభిః స్తూభేనబాహూమ్నభి
 ర్యేనస్వేదయతామనోహరయ్యుజాచక్రేమునిర్భాగవతః।
 సంప్రాప్తారఘునందనఃకిమపరంతేనాధునా నేవ్యతే
 భన్యోవాలిసమానకర్తృకవధన్వాశూరిఘామింభవాక॥ ౫౧.

హేమాం॥ సామాతం స కౌతుకంచ- సఖే, తూష్ణిమాస్వతావల్ - శృణుమః- కింప్ర
 వీతిరావణః॥

రత్న॥ కణకందత్వా-కథమేవమానా సాధుశేక్షత్రియడింభసాధు॥
 ప॥ యత్కన్యాచుభిలష్యతానిమిపతేర్నస్థాణవీయంమయా
 నోర్మీలాతులితావతారితహరగ్రాన్తాపిగుగ్ధంధనుః।
 తద్ద్రక్ష్యత్యధునా కియంతమవధింయాతోభవానిత్యమీ।
 దేతేంద్రద్విపదానదుర్జినభిదోరాద్రార్చిషోమార్గణాః॥ ౫౨.

హేమా॥ సవిస్మయం - కథమద్యాపిత్పణీకృతజగత్త్రితయస్స ఏవాస్య రావాస
 హంకారగ్రంథిః॥

రత్న॥ సఖే, కిమిదంభవంతమపివిస్తాపయతే॥
 ప॥ మానాఢ్యతఃస్వాంకితోత్కృత్యతావన్ముఖ-శ్రేణీమేకశేషోత్తమాంగః।
 శ్రీమర్ధాంగేవంచయిత్వాసుఖేనప్రీతశ్శంభోరేకపాదేపపాత॥ ౫౩.

తోర్ధ్వమవలోక్య- సవితర్కం-భగవతోదీపస్సతేరివ రథో దాశరథిముపరిష్ఠతే॥
 హేమాం॥ దృష్ట్వాసహమణం- స ఏవాయం- నపశ్యసి - లోచనమాత్రచంద్రకస
 హస్రస్తబితమహేంద్రకవచహస్తో మాతలిః- క్షణంనర్వణ్య॥

ప॥ వివిధమణిమయూఖమంజరీభిఃకృతసురచాపసహస్రసన్నిపాతే।
 ఆధిసమరమహారయద్విమానే నిజమపికార్ముకమత్రదేవరాజః॥ ౫౪.

కణకందత్వా॥ కిమాహరావణసారథిః- శేరేపురుషలూతసూత॥

ప॥ దర్శోయంభవతస్సురాసురచమూదోఃకాండకఃఙ్ఘ్రిమ
 జ్వాలాదాంగలికేనజాంగలఘుజాంపత్యాపితత్యాజితః।
 యేనైంద్రదధవర్మణీరఘుశిరోరస్యోపనీతేత్వయా
 రాజద్విష్టమిదంవిధాయ స కథంశక్రోపివభివ్యతే॥ ౫౫.

రత్న॥ శ్రీనివాసోనీయకిమాహరామభద్రః - సత్యమిదం ముచ్చీలసేస్సవీమ తచ్ఛీలా

స్తస్యప్రకతయశః-యదేవమసిస్వామినోమూలచ్ఛేదినాదుర్నయేనవికళ్యతః

హేమాం॥ అకాశేకణికాండత్వా కిమాహరావణః అరేతాపసవటోః

ప॥ క్రోధేనఽన్వలితామహూర్తమనుచస్త్వరేవనిర్వాపితాః

క్లిదైరశ్రమహూర్నిభిర్మఖభుజాంపత్యస్సహస్రంద్యుశః॥

యైస్సస్పృష్టాభవనత్రయీవిజయిభిస్సర్వంకమాస్సంత్యమే

తేసంప్రత్యపిశునయాపనయయోర్నిర్వాహమూలంభుజాః॥ ౫౧.

రత్న॥ కణికాండత్వా-కిమాహరావభద్రః॥

ప॥ చిత్వామూర్ఖాఃకిమితిసవృతోహజాటిర్నద్యమీమాం

దోః స్తంభానాంత్రిభువఃజయశ్రీరియంవాస్తవితే

మూర్ఖానోవానఖలుభవతోమూర్ఖాస్సంభవేయ

ర్యదైకస్యత్వమసిజగతాఃశివోపిప్రపాత్రః॥ ౫౨.

యత్సునగ్భ్రీషి-సంప్రత్యపి తేభువాస్సంత్రితదభునైవజ్ఞాన్యతే॥

హేమాం॥ కర్ణికాండత్వాకిమాహరావణః-అరేకాజ్యపింభ్యనవతః పురాణవితామ

హేనబహురావదనరణ్యకేనజ్ఞాతం-ఇదానీనుభవతాజ్ఞాన్యతే॥

రత్న॥ కణికాండత్వా-విహస్య-కిమాహరావభద్రః-రేరేకాజ్యపిప్రతః॥

ప॥ సమామేనఃపూర్వంవృతతిమంరణ్యంయదపి

జామోవామృత్యుర్వాగుభిమంజ్యతాంకఃపరిగవః

జితంతుర్వాంకారాగ్మనాని తిత్తంకేహయవతః

పుస్త్రోయద్భిత్తమకృత్యపణస్తవ్యఫయతి॥ ౫౩.

హేమాం॥ కణికాండత్వా-కిమాహరావణః-అః, క్లియవతోవాచాటకిమత్సార్వ

త్విక రజనీచరేంద్రచరితచంద్రేపిలక్ష్మలిఖనీ తదయంనభవనీ॥

హేమాం॥ ససంభ్రమమవలోక్య-కథ ముపక్రా తమేవ శరణమాస్రదుదిశసః

మండిదరీదయితేన॥

రత్న॥ కథంమైధిలివల్లభేనాపి ప్రత్యుపక్రాంతమేవ-విహస్య

ప॥ పతంతిరామభద్రేణఖండితారావణేకవః॥

పూర్వార్థఃఫలిభిర్వేగాత్పశ్చార్థఃపక్షిభిర్పరాత్॥ ౫౪.

కించ॥ ప॥ అక్షేషుశేతుదండేచ సారథౌవహయేషుచ.

భేలంతరాక్షసేంద్రస్య స్వందశేరామపత్రిణః॥ ౫౫.

హేమాం॥ సభయం-అహమా॥

ప॥ అంధకారీకృతవ్యోమ్నాదాగవత్సేవరావణః॥

రామాయాథంతిరోధత్రే శరాంగంశాతనువ్యవం॥ ౫౬.

చిరందృష్ట్యాసవిస్మయం-సఖే॥

ప॥ నానావిధాని శస్త్రాణి శస్త్రైర్నానావిదై రపి॥

ఇమాహిప్రతికుర్వాతే నకేంచిదతిరిచ్ఛ్యతే॥ ౬౨.

రత్న॥ సఖే, ఏవమేతత్॥

ప॥ యద్రావణోబహుభిరేవఘనైఃకరోతితద్రాఘవఃప్రతికరోతిధుజద్వయేన॥

కర్ణద్వయోర్యదపితుల్యఫలంతధాపిరక్షోభటూడ్వశగుణంసరపీరశిల్పం॥ ౬౩.

హేమాం॥ విహస్య-కచ్చిత్సఖే॥

ప॥ విశత్యాపిభుజైరేవద్వౌభుజావభియోధయత్॥

అదూషితద్వంద్వయుద్ధమర్యాదోదశకంధరః॥ ౬౪.

సఖేదభయం చ-కథమయం రావణోమహేంద్రస్యందనాత్॥

ప॥ తస్మారిబలభీమస్యధ్వజదండస్యలాంఛనం

దర్పదీప్రతూరప్రేణమాయూరంపింఛమచ్చితత్॥ ౬౫.

రత్న॥ సఖేపశ్య-౨॥ కులిశకేతనస్యందనావమాననావిలక్షక్రుద్ధేన॥

ప॥ దిక్పాలద్విపదర్పదానలహరి సౌరభ్యగధానితైః

పక్షైరేవ సమస్తరాక్షసకథాకల్పాంతకలేశపాః॥

దీయంతేరఘుపుంగవేనకతిచిత్సైలస్త్వమాలిష్వమీ

పౌలోమీనయనాశ్రుశిరకణావగ్రాహిణోమౌగకణాః॥ ౬౬.

హేమాం॥ సఖేదాద్భుతం - కథంకిరీటపరంపరాపరిభవమచ్యుప్యమాణేన బాణవ
మోదైవతమాతస్వతారాక్షసరాజేన॥

ప॥ విదేహకన్యాకువకుంభకోటికకోరతాసాక్షిణిసాయకోయం॥

రామస్యజన్మాంతరమేళకారిశ్రీకౌస్తుభే వక్షసేహనిభాతః॥ ౬౭.

సమ్యగవలోక్య సఖేదం॥

ప॥ ఏకేనైవనివాతకంకటభిదాలంకాపతేఃపత్రిణా

ఽద్ధోమంయదినామకోపిజగతాముల్లాఘకోరాఘవః॥

చతుర్వతకాశమాస్రసిస్సరదస్పృగ్ధారాఘరూత్కారిణా

మాహేంద్రేణచవమణావివృణుతేవీరస్సహస్రంవ్రణాత్॥ ౬౮.

రత్న॥ సహషణం-రాఘవేణాపి॥

ప॥ సీతాస్తవస్తబకకుంకుమపత్రలోపసంకల్పపాతకినివక్షసరావణస్య॥

స్యస్తస్మరోపిబుధమంజరదంతఘాతరూఢవ్రణార్బుదచతుష్టయమధ్యవహి॥ ౬౯

హేమాం॥ కణకందత్వా సవిస్మయం- ఏకేనాపిసవ్యపాణినా విశిఖముగ్ధాయకిమా
హరావణః సానురేమకుప్యడింభసాధు॥

ప॥ త్రైవిక్రమస్సకలదానవజీవితవ్యవిద్యాసమాప్తినిపేక్షేనసుదర్శనోమే॥

యస్మిన్నిపత్యహృదయేదళితారజాలజ్యోతిస్తుషారమయమాభరణః భూవ. ౭౦.
తస్మిన్నపిరుధిరదశశానం కుర్వాణేన భవతాదర్శిణ్యేన సరాసరవీర్యావళియై
నీహ స్తవతా॥

రత్న॥ అహహ॥ ద్విషద్విరాముస్తారేణగర్వగ్రంథిగురణాదుకదీప్తమానస్య॥
ప॥ స్వవినిహితచంద్రహాస్వవణకిణవలయోపహాసితహాసేషు॥

రామస్యమాగణగణాః పతంతిదశకంఠకంఠేషు॥ ౭౧॥

హేమాం॥ సచమత్కారం - సఖేపశ్య - ౨॥ అనుమాపకీరసరాజప్రమోదభర
ద్విగుణితావన్మంభ సంక్షోభిత భువనత్రయస్య సరంతరప్రపీయమాన బాణపరిమళభవ
తినారామభద్రదేణ క్రీడాశకుంతకాతుకమాపూర్యతేనాక్షసదాబ్ధ్య- సదానమిదానీం॥

ప॥ ఉదంచస్మ్యంచదూభివివృతసింభృతానామసుధణా
మణీనాంవిద్యుద్భిఃక్షణముషితపాతాశతమిరః॥
భుజక్రీడావల్గద్వశముఖపదన్యాసగరిమ
ప్రవృద్ధైర్విశ్వాపైరజసిభుజగానామధిపతిః॥ ౭౨॥

రత్న॥ సభయమవలోక్య - సఖే ఏవమేతత్॥

ప॥ రక్షోవిక్షోభవేగాచ్చలితజలనిధిస్య క్రమాతంగవన్త
క్రుధ్యద్విహ్నాగమక్రోధరణగురతరామద్యనాగాధిరాజః॥
అగ్నేరింగేషులగ్నైరపిరళవలినావామనేనాతిపిన్నా
దేహేనాపహ్నువావఃఫణఫలకపరీణాహమస్త్యైఃవిభరణా॥ ౭౩॥

దోభ్యకమవలోక్య - కథమిత స్తతోవైచూనతైరపత్రమృగైః॥

హేమాం॥ సచమత్కారం - అవలోత్రిభువనభయంకరముపక్రాంతమహావిరా
భ్యాం॥ తథాహి॥
ప॥ ధ్యాయత్యయంగాధిసుతాదధితా విద్యాస్త్రమంత్రాస్తామనైఃకూటానుః॥
బ్రహ్మోపదిష్టమపిశస్త్రవిద్యామసాతదాశ్చస్యతవాత్సల్యేన॥ ౭౪॥

తదావామప్యసృత్వాస్వహే॥

హేమాం॥ సమంతాదవలోక్య - యథాయంభువనసంబోధస్తవాత్కీయామి
తామిస్రంభానవీయేన, భానవీయంచ రాహవీయేన, రాహవీయంచ వైష్ణవీయేన, వైష్ణవీయం
చ పౌష్పకేతవేన, పౌష్పకేతవంచ పాతుపతేనాస్త్రేరితాస్త్రం ప్రతికుర్వాణమి- పౌ
స్యకకుత్స్థకులైకవీరయోస్తుములమాయోధనఃపతకాతే॥

రత్న॥ కృతప్రతికృతానామవిశేషేషిచేతస్సమితరామస్య చతకవ్యమితిరామగోష్ఠ
నిర్భర్యోయం సర్వాస్త్రమోక్షః - విశిఖముఖోపహ్తాయినీనాంచ త్వచదేవతానాంపరియో
నాటోపఃకల్పితే॥

తథాహి॥

ప॥ యదైవతిపిపతిసత్రిమదాపిసే-ప్ర

స్నేహేనతద్రథుపతేర్కృగుసన్నిధతే।

యాందేవతామపదధారివ రామభద్ర

స్త్రాసాదసాదశముఖాచ్చనక్తైరుమైః॥ ౭౫.

సేప॥ ప॥ యద్యత్కృతందశముఖశిరస్తస్యతస్యైవశాంతౌ

సంక్రామంత్యమతిశయవతీశేషవత్త్రైములక్ష్మీః।

యోయఃకృష్ణోవశమఖినుజస్తస్యశస్యైవకీర్యం

లభ్యావృష్ట్యంత్యధికమధికంచాహవభవ్యమాణాః॥ ౭౬.

ఉభౌ సహవశరోమాలచమాకణ్యకా - ఆయేశబ్ధపాలంభ సంవతశాకేస కమకా
కానిమిత్రాని త్రినువంస్యకోయమింద్రియాణి ప్రీణయతి॥

పునర్నేపథ్యేకశకశః॥ ఉభౌ సభయాద్భుతం కథమయం కపటకంతీగవ పైకుంఠ
కంతకతోరకాహళి కాలామాల మాంసలోమహానిగ్గోషః బ్రహ్మకోవ్యభంగమపర్వణిప్రక్రమ
తే నూనంచ॥

ప॥ ఘనకాలకుండకైరివకంతధ్వనిభేరేవమూర్ఛయతః।

ధువనానిభైరనస్యస్మరయతిభృశచుద్యాపిపరపేష్టి॥ ౭౭.

పునర్నేపథ్యే॥ పాదివ్యాస్తైర్భుచ్చస్సవస్త్రితయభయభరోద్దామైర్వోధయిత్యా

లూనోర్మిపైశ్చిగోభిర్దశభీరభినభోదర్శితైకాదశార్కః।

కాకుత్స్థేనావకీతోకనిజవిశిఖిఖియామోగపీరోపహనాత

బ్రహ్మస్త్రైకాధిశేతే రజనిచరపతేర్వీరశయ్యాంకబంధః॥ ౭౮.

ఉభౌ సహవశసంభ్రమం - ఊర్ధ్వకామవలోక్య - సవిస్మయంసఖే॥ పశ్య - ౨॥ ప్రశ
యకాలకరాశ కాలానల ద్వాలాపుంజపింజరాణి రావణశిరాంసి - సత్వరముపస్మత్యాద
స్తాత్పశ్యతః॥

హేమాం॥ సకరుణవిమాదాద్భుతం - మహావీరప్రకాండలంకేశ్వరపర్యవసితోస॥

ప॥ భిన్నైరావణగంధసేఘంశిరస్సంపాతిభేర్కాక్షితైః

శశ్వద్విశ్వజయప్రశస్తిరచనావణాకవవీరిప్రసే।

నాకాంతఃపురికాకపోలవిలసత్కాశ్మీరపత్రాంకుర

క్రిస్నాసపిలాసభేషణభుజస్త్రాభాయతుభ్యనమః॥ ౭౯.

నిర్వణ్యకా సఖేరత్నచూడ॥

ప॥ ధ్రువంపరితః శ్రేకంధరకబంధపీడాభకా

గ్నిజావనమనక్రమోన్నమితచక్రవాళాచరిం।

మహీగలయమథాకుంఠలితవిగ్రహధారక

ప్రతిష్ఠాఫణమండలోవహరికాద్రవేయాధిపః॥ ౮౦.

రత్న॥ సఖే, సర్వారిశాయీ ఖలురావణః - పురాసిఖలు॥

ఇతినిష్క్రంతాస్తే-ఇత్యుపాసక రాఘవో-హృదయః

శ్రీ హరిగ్రంథానంతః.

భక్త ము కారి ప్రసీతే,

అనన్తా ధామ వే - సప్త మోంకః.

శ్లోచ॥ ప॥ తమిస్తానాం గృహాంతరాలంకారదీపితే
 కథాశాం గోత్రస్య ప్రసాదేపే సవితరి
 భరణేదిచ్ఛాంతై స్సహపరశ్చహాసవచనా
 త్పరిష్టావై దేహివహసమధుకుద్ధాచనిరగాత్॥ ౧.

అపిచ॥ ప॥ ఏకై కాని శిరాసే రాక్షసవయాచక్రశ్చహుత్వానిజే
 రేక్షోగ్నాదశకంఠమూఢాభిరధోనిర్దాయపూజాకామయితి॥
 అత్యుత్తమైశ్వర్యమనంసమాశ్రియతే లంకా ప్రబంధీశ్వరాం
 రామశ్చర్యతోకృత్యోకరభాసప్రదావత్తోరామనః॥ ౨.

శ్లోచ॥ ప॥ సమైకసుగ్రీవవిభీషణాభ్యాం సౌమిత్రిసేవా రిక్తగాణాపార్శ్వవిః
 ఉపైవై వస్వతనంశవృత్త మేకాగమో ధ్యామభుషుకేణ॥ ౩.
 చూళికా తతః ప్రవిశతి విమానేరరామస్సీతాలక్ష్మణౌసుగ్రీవభీషణౌచ॥
 సుగ్రీవః కామంప్రతి॥

ప॥ కింకుర్వాణపయోధిసేచితగృహంరామామదేసర్వతో
 లంకేయంబశకంఠపక్రమకథాపజప్రరోహస్థి॥
 దేవేరాత్రదనానసశ్చ దశభిశ్చైన్మిశ్నరోధిఃప్రసూ
 చేక్షాకేరతతంశతంశతమఖస్యోమోదితాదృష్టయితి॥ ౪.
 రామః॥ దేవై దేహిశ్చశ్యామితోల కామైశ్చరణసుపేంకపశ్యమేన॥
 ప॥ త్వదభికాయత్కృత్యాత్కపికులకంకృత్యోరైః
 కరాళేయంభూమిర్భవభయమద్యాపి తనుః॥
 అనూపన్నంభోధేరహ దుధిరమయ్యోయమతః॥
 సహస్రం సాహస్రా శ్రీదశయవశినంచపతయితి॥ ౫.

అపిచ॥ ప॥ ఉచ్యమ్య దృష్టసిదపన్నగరత్నమాద్రా
 నస్త్రాణిచలవతయూనుపరిభ్రమంతః॥
 ద్యౌఃస్యోగిరి భణమయూమివమేఘనాద
 మాయాంతమోచిలయితాఃకపయోపితేనుః॥ ౬.

శ్లోచ॥ ప॥ అంతఃకరణే అపిచింతసః కథంతగి పాసవి ధణి సేదాపి కిచ్చ అణపకుదా

అనన్త రాఘవే- సప్తమోఽంకః.

౨౩

బుష్కే॥ ఇ॥ అర్కపుత్రాపప్యతైవ భుజగపాశబంధం సతాయా. పృథ అనుభవ
యాయ॥ రామః॥ ఆమ- మైత్రి॥

ప॥ చర్వితపీతాహిగణఃఖణితకః పూర్వభశశీరుణోన్మిక్తః.

అహిబంధనవైధుర్యంవ్యఘనోదివానౌసహశ్చైవ॥ ౧౯.

విమృశ్య- సస్మితం- అహావైషమ్యమస్మాదహితః॥

ప॥ ద్వేషావత్కరణేరసాద్రసయిమం శద్ధాశ్చయపాణిః

క్రోతుంప్రప్టుమశ్చైవఃద్రయమునోన్మేఘనూళం॥ ౨౦.

అశ్వేష్యపృథిలేమసత్సుజగతాం ప్రాణాస్త్వదితేతవాం

మూలఃకద్వియదిప్రసాంభవకథాయస్సుతానీమనః॥ ౨౧.

సర్వేహసతి- సీతా॥ సస్మేహస్మితం- అశ్మణమపరిశ్రే- రామ- ౧౯ - ౨౦ - ౨౧.

తస్మాద్మింతికింతి కదలేనయంవతిభేంతి కదరోజ్జననఃశివేనా ఇ॥ ౧౯ - ౨౦ - ౨౧ - ౨౨
కీర్తకకంఠశీ సముత్పత్తిక్షేత్రం కతరఃపుంసం॥ ౨౩॥

రామః॥ సహవశరోమూలం- దేవమైత్రితయసితోహస్తం॥ ౧౯ - ౨౦ - ౨౧ - ౨౨

కంఠరస్కంధావారైకవీరయోర్లక్ష్మణమేఖనామోః పృథ్వీయైర్వైశ్చైవై

తేఽపాదః॥ సీతా॥ ఎంభవింవ-అణరాకరోపి చ॥ అహిశ్వే॥ ౧౯ - ౨౦ - ౨౧ - ౨౨

ణింవావిలదఇతిఅణశాదఇతికయచలేతి॥ ఇ॥ అశ్మణమపరిశ్రే॥ ౧౯ - ౨౦ - ౨౧ - ౨౨

స్వేదజలైర్నిశాచరిక్షద్దీపితనిర్వాపితదయితచితానామ॥ ౨౩ - ౨౪ - ౨౫ - ౨౬

రామః॥ ఆమ- జానకి- ఇదమేవమిదస్మేష్టయం॥ ౧౯ - ౨౦ - ౨౧ - ౨౨

ప॥ అవీతక్రోణజైవేన సామిత్రేశ్వర్యహరం॥

అక్రీయంతజగంశ్చైవ నిశ్కల్యాణినానూజతాః॥ ౨౪.

సీతాస్మృతిమథనీయసానుతాగం॥ అలక్ష్మణశీ॥ ౧౯ - ౨౦ - ౨౧ - ౨౨

హుడితకుడు బలిహురబి ఘోషాకమో దానో హమామో ౧౯ - ౨౦ - ౨౧ - ౨౨
రస్కంధావారఘర-ధరో రఘుకులకుముంజిః పుం॥ ౨౩ - ౨౪ - ౨౫ - ౨౬

రామః॥ దేవి॥

ప॥ శ్మశ్టాశాచరపతౌరవిలింబవతీతాతోనయాఃకరిమం॥ ౨౩ - ౨౪ - ౨౫ - ౨౬

తస్మాజ్జయారఘుపురిం ప్రహితః పరైవవాక్ ప్రదే- ౨౩ - ౨౪ - ౨౫ - ౨౬

మూ॥ ౧౦.

విమూసవేగంనాటితకేన-దేవిప్రణవ్యతామయమిరో మహా॥ ౨౩ - ౨౪ - ౨౫ - ౨౬

ప॥ శ్రీకృష్ణసృహయాదఃశ్మశ్టాశాచరపతౌరవో॥ ౨౩ - ౨౪ - ౨౫ - ౨౬

విమూసవేగంనాటితకేన-దేవిప్రణవ్యతామయమిరో మహా॥ ౨౩ - ౨౪ - ౨౫ - ౨౬

శబ్దమర్థం॥ ప॥ స్యాదేవతోయమమృతప్రభృతిర్యవిన్యా
 నైకాంతమష్టతమిదంపునరమృతం॥
 లక్ష్మీకుమారః॥ రకాస్తుభపాదజాత
 భవ్యంతరిప్రభృతయోమదపాంజివతా॥ ౧౨.

అపిచ॥ దేవి॥ ప॥ అకంఠదృష్ట్యశాపృథిభావ్యశ్చ
 పాదోన్మేషరేణిరసృగ్భిరుపాస్యమానః॥
 నాభిసంశ్చహజమాచతురాననేర
 శేతకిలాశ్రభగవానగవిదచాభః॥ ౧౩.

సీతా॥ వ॥ దే॥ ల॥ యత్సప్తయత్సగ్భీశరశ్చ త్తగాణాంసీద్ధిః॥
 ప॥ జరయతుజగత్కల్పోచ్చిత్రాపిపటాపమోఢరాక
 వహతుబహద్రావక్త్రోన్మేషకాధాయసుధాభుజః॥
 భవతువప్రవాయావాంస్తామానగస్త్వహిహపుర
 ర్నిధిరయమపామీషత్పానస్తపాంసేనమోస్తుః॥ ౧౪.

రామః॥ స॥ బహుమానం కిమన్యతే॥
 ప॥ మనోకలశజన్మనోజయతికాపిగర్భీరతా
 యమూచుళికమంభసామపినిధిస్సముత్పద్యతే॥
 అముష్మభురతీశ్శహోంపయమిత్తుంగితాం
 యధాభవతినోచ్చక్తైరహహసోపివిధ్యావలః॥ ౧౫.

అపిచ॥ వత్సమరవగాహగంభీరమధురాణి మహతాంచరితాని - తథాహి॥
 ప॥ జగద్విగమభుగ్రమస్థురసహస్రభాస్వత్ప్రభా
 పరివృథనపిండితోలవణకూటవీచాణకవః॥
 ఆయంతఃకచఘాదధిజ్వలతికాలరుద్రానతే
 చటచ్చటదిస్సుటన్నభవతిస్కయావత్తణాత్॥ ౧౬.

సీతా॥ అ॥ అడంత జళణిహిమంయునంతిణోకాపోదలంసజంబూదీవోవసః జమణసీ
 ఖలేవకోఎసోడిభాషా॥ ఛా॥ ఆగ్యపుత్రజలనిధిమధ్యవతికానోలంకాపోతస్య జంబూద్వీపో
 పసంయమచశ్మంఖలేరకవీషప్రతిభాతి॥ రామః॥ దేవి మేదినీ నందిని - పతితపాలస్త్యజ
 గద్విజయశేతుదండానుకారికాకుత్స్థకుటుంబమఃఖసువిభాగదాయాదస్యవానరపతేః
 కీలకమయోమహాసేనః॥ సీతా॥ సహపకాం దింరిఅలంబిడతదేసణపంచాసాదరుణోవిం
 ఛాణంసవరోహణసుహూసహిసేడి॥ హోదంసచ॥ ఛా॥ దిష్ట్యాఆగ్యపుత్రదర్శనప్రత్యాచా
 తరోర్విద్భిర్నగ్యప్రరోహణమహావధిస్సేతుబంధోద్యత్యతే - అంజలింబధ్వా-భయినీ
 మోదే॥ ఛా॥ భగవన్నమస్తే॥ రా॥ దేవివిశ్వంభరాసభవేనశ్య- ౨॥

ప॥ యథాచారాపాతిత్రదశయవతీనేత్రసులభా
మహాంభరాహారావలివలయలక్ష్మీంజితనుతే!
తథాయం మాణిక్యస్ఫటిక కనకగ్రావణితై
రశూన్యాత్మాసేతుశ్చవతి తు మహానాయకఇవ! ౧౨.

యస్మిన్నిబద్ధమానే॥ ప॥ శైలప్రవేశాత్పరిభవద్విః కల్లోఽమామైకశీతాచారానాం
ఆసీన్నివృత్త్యాచలగామినీనామంధోధిరేవప్రభవోనపీనాం. ౧౩.

మగ్రీవంప్రతి॥ ప॥ అయంసేతుశ్చద్ధోత్కలితకపినికీ ప్రళభి
ప్రతిస్తావధికాష్టుః తుణుభువదీధేఃప్రతివహకా!
సముత్థాతయోజోధరకుహరపూతికావ్యతికర
ప్రమృష్టానాంకారః కథయతిచవస్తానిధిరపాం. ౧౪.

సుగ్రీవః॥ దేవభవచ్ఛరిత్రచిత్రఫలకాయామస్మాకంచేతనే కింనామననిధితమ ౨౧

అపివ॥ ప॥ సేతూద్యోగేనపదిలవణాద్యమంత స్రీమిశ్యః
కాలేనాపాంమఘరమపిహిన్వాదముద్ధేరయస్యః
శైలక్షేపాచ్ఛలితసలిలవ్యూహదుచ్ఛేదమంతా
ద్వారాంపత్యోపమితరమమూర్తిమ్నగాస్మన్నివేదుః. ౨౦.

విభీషణః॥ దేవమనుచంకమాత్రిక!

ప॥ సద్యఃపీత్వాదరిభిజకలనిధిమచిరాద్దఃష్టమైనాకమంతుః
ప్రీతిప్రాధాత్రువిందుద్విగుణమహిమభిర్చిర్జ్ఞైర్జ్ఞానాకయంతః!
యేవన్యస్తాఃపురస్తాన్నిశిశిరిషక్షాకోదధిరంబు-ర్ని
స్త్యేశ్యంతేతదాత్వోపితకపిచిరస్మాహిన్నేగుశైలాః. ౨౧.

సీతా॥ సస్త్రితం॥ అంతఃకూత గోత్రగురుహోతే దేవ జవదాది జగదీశగుంధవంతి-

మేణాదీ పంకంచే దేవిణావిరావఃభూనో॥ ఛా॥ ఆర్యపుత్రకాశిగుహాకేంద్రస్య యా

వరాజో జలనిధిగర్భవతీక మైనాకః పక్షచ్ఛేదమినాపిహాఃకేభూనః॥

రామః॥ విహస్య! ఆమ- జానకీ- ౨౧

ప॥ క్రౌంచంవిహాయపుత్రంవశితరంజహిమామయం!

ప్రవిశ్యజలధింక్షౌరకుతాసేనకింకృతం. ౨౨.

సీ॥ హసంతీ- పుష్పకంప్రతి - విమాణరాత్రగతామంగనోకమణి నామహాగోళా

అమాంసహి-తాడంబమేహిదావ! ఛా॥ విమానరాత్రగతమాగతాచంద్రమణికాయాహ

లోన్మ సితమానసాస్త్రి-తస్మాదున్నమ రావత్॥ రా॥ సకాదుకస్త్రితం-చైదేవపక్షపక్షా

ప॥ యథాయథాపరంవోయోచమానమధిహూత!

తథాతథాపసర్పంపురతఃపురతోదయః. ౨౩.

కించ॥ ప॥ ఆసన్నతపనశ్యాత్వసఃపుష్పకదీహాః!

భట్ట ము రారి ప్రణీతే.

గణనాణావయాచాంసితావ్యంతి స్రవయిత్నవః॥ ౨౪.

ప॥ అమితేగంభీర స్తనితరచకాద్రా నయనయో

రనాయుష్యంపుష్కల్యవతమసముచ్చైజకలముచః॥

విసర్పద్భిర్యేమాముషరిపరమిందోః పరిమల్లే

రసంబాధిభ్యోత్సాన్నితిమిరచయనిత్రంవియదధూత్॥ ౨౫.

స్తుత్రవః॥ అధోవల్య - సకౌతుకం - రామంప్రతి॥ యారాదేవా వ లోకయ

తావత్.

ప॥ నిహన్నోస్తతనతప్రవిభక్తిః స్వస్వవణకానిఃష్టపదాధా॥

అంబరాశపరివేషసతీభూశ్చిత్రకుట్టిమమివ ప్రతిభాతి॥ ౨౬.

అపిచ॥ ప॥ ఆయమనేనమహూదధిభోగినావలయితోవసుధాఫణమండః॥

జగదసర్థమవాప్యభవాదృశకిమపిరత్నమహుకుమతేతరాం॥ ౨౭.

సీతా॥ పురోదర్శయంతీ- కోవసోకంపాణశబ్దాకదోబరహ్యమాదాసంజితజుతా
హింభోతఃఫేంధవతివినిమిశంభలిత సహరసహం సమహురోమహీఅరో భూతంభం
జయి॥ ఛా॥ కవిమకల్పాలంకారకదబదహ్యమానసజ్జజ్జనిధి బృంభత్సేన స్తబకమివని
త్సంస్పృటికశిఖరసహస్రమధురోమహీధః పురోలప్యతే॥ ఏభీ॥ జే॥

ప॥ పురఃప్రాతేయశైలోయం యస్మిన్మకరకేతవే॥

మృతసంజీవనీమ గాతమహాపాధిరజాయత॥ ౨౮.

సీతా॥ సకౌతుకం - అవిమధవం చదస్తేతరణఅణాణలే ఆహుదీభూతో భూతవే
మమహూ॥ ఛా॥ అపీహైరచంద్రశేఖరనయనానలేఆహుతీభూతో భగవాన్మన్మథః॥

ఏభీ॥ ఆమ-దే॥ ౨॥ ఇయముత్రరేణదేవదారునసరేఖావిషమశర దురింతసాక్షిః॥

ప॥ పురాపురాంభేత్తుహిత్రితేత్రీశ్యంగాటకేమ్యుపస్థితేపి॥

దగ్ధగిత్కృజ్జ్వలదేకమస్యేతద్ధూమలేఖామపిన్లోపితాం॥ ౨౯.

రా॥ కిమచ్యతే॥

ప॥ నీలలోహితలలాటలాంఛనోవనేజయలోపిసావకః॥

రక్షితస్యజగదంతహేతవేయస్యసంజ్వలనమాత్మభూరభూత్॥ ౩౦.

సీతా॥ రామంప్రతి- అంతరంతతహానిరండుకోసోకహ ఉణపడిణి పుంసోఃరిణవేమి
జుహదేవోదేవీ॥ ఛా॥ ఆర్యపుత్రతథాసరనుక్రోశః కథంపునఃప్రతినివృత్తః పుణేతుం మ
హదేవోదేవ్యై॥ రా॥

ప॥ స్మరపరిభవనిస్సహాయదీక్షైరభసుభగంకరణైరియంతపాభిః॥

తదకృతయదసానిశేషదేహజయరిజగత్పరార్థాత్మనాద్వితీయః॥ ౩౧.

విభీ॥ ధనుర్విహంగం॥

ప॥ కిరమనయాత పసిత్వాకపాలిషధరైకవిత్తస్య॥

చక్రేహరస్యమూర్తికాః ఫలమధకా-ఫలమధకాండః ॥ ౩౧ ॥

సీతా॥ విహస్య- కదరంసో దుఃఖనయశివేనేభావ దీపనచమోకాపహిషే గ్రహణ
మహూహోసతీసీ॥ ఛా॥ కతఃస్త్రికాపునస్సన్నివేశే భగవత్యాస్సస్వయంకాయాః పాణి
గ్రహణయహోత్సవతీసీత్॥ విభీ॥ ఇదంపురస్తాహోషధిద్రవ్య నామచగర॥

అప్రహీ॥ ప॥ సప్రదాతిరిమవశాపధీమయేభూథనేసఖమునావాపాస్యః॥

గూఢకంకణఫణేఃప్రసన్నయాంతారకేశ్వరకిషోరవేధరః ॥ ౩౨ ॥

రా॥ ఆమ- దేవి- ౨॥

ప॥ విశిరిరిజతుహినసంకల్పితమేమతఃభ్రమేవాత్రి॥

నిమకదభుజంగభేషణనిభీషణంప్రియకరఃభేషే ॥ ౩౩ ॥

సీతా॥ సస్తితం - అంతఃకంఠవివిదంసోపవ మలతయమహావజ్రచరణఃసమా
కావపుకమి అవింససో దివిగోరించ్చివే దమదోభిషిషిసోభనీకణ॥ ఛా॥ కన్యకాశ్రమ
శ్చ్యుతస్త్రిగ్నేమదనతనదనాఃవ్యతికరఃరాత్నీమానయా ప్రభమచిత్త్య సంతాపానాత్
చంద్రమాదస్సాఘటితోనిజశక్రేణ॥ రా॥ విహస్య- ఆమ- దేవి- ౩॥

ప॥ ఏతస్యాంహితమారఘాధరకరస్సర్వప్రియాశ్శేష
శ్వేనాథేకనచతాద్యశేషమతా వ్యత్రవశానాశ్చేషే॥

శేషేనాథకాయుశేషసమూహం కాత్రికేషేప్రదా

చక్రేదక్షిణవామయోర్విభిరుయా దహ్నాధకానశ్చేషః॥ ౩౪ ॥

అపిచ॥ ప॥ సంభోగానలరిశ్యమానభవో యస్మై ॥ ౩౫ ॥

స్తద్విప్లవమిధుచురకర్షకఃకరిస్సృతఃసమృద్ధికాహో

ఏకస్యాఃప్రతిచియ్యసంకృతమచ్యుతేమహాదకావ్యతే

సవ్యాశాస్థిశ్చాతుకశ్చమయతీర్చితమిదమ్రావః॥ ౩౬ ॥

విభీ॥ దేవి॥ ప॥ స్వచ్ఛందైకస్తవస్త్రీధయమతమిశ్చాశేషఃసంభవః

ప్రాచీనాశతవాహీసుఖయవచనవాచకానాస్త్రిరావః॥

యస్యాశ్చేత్యదాహావ్యవహరవ్యవహారాశ్చేషః॥ ౩౭ ॥

దాప్తమ్చాన్యోన్యశ్చేషస్తవశేషమిదమకారికమ్స్వతః॥ ౩౮ ॥

అపిచ॥ ప॥ స్వేదార్ద్రవామకుచమండనపత్రికంగుళామిదమిదకదాశ్చిదశ్చేషః

శ్రీపున్నపుంసకపదవ్యతిలంఘనీవశ్చేషోస్తవస్వభియతాత్మ్యేషస్తవశ్చేషః॥ ౩౯ ॥

అన్యతశ్చదర్శయత్॥ ప॥ అదత్తేఃసుసూరసుదామహాశేయూరవప్రాచుర

శ్చూహోశ్లేఖలమితైకవయస్తైఃప్రేమమండలం॥

అధారీకృతమాత్మ్యశ్చేషస్తవశ్చేషప్రేమమూలోమహా

భట్ట ము రారీ ప్ర చే నే,

జానీమః పురతః పయోధిమథనాదువై సహాయోఽయం ॥ ౩౯ ॥

రా॥ నిర్వ్యాక- సస్తితం॥

ప॥ తత్రాస్పృశ్యోరాజశ్శ్చకమణంసంరూఢపక్షాదా
ఘాతాదంతదమస్యహాకథమసామధాచలస్సోధవా ॥
ఏదేనైవదురాత్మనాజలనివేయత్యాప్యసాపామిమాం
లక్ష్మీమిశ్వరదుగతవ్యవహృతివ్యస్తంజగన్నిశ్చలం ॥ ౪౦ ॥

సీతా॥ సావేగం- ఇమిణామనమదరేణసంఘపితదుంధసాఅరానోచదోడంధరి
అవింపకంతథోతుణోఽధితోచిణంసడచావిసంజిదాఆరహడి ॥ ఛా ॥ అసేనైవమందరేణ
సంక్షుభితగ్ధకాగరాచ్చంద్రమద్భుత్యవిప్రయుక్తభతుశ్రీదనస్యడపరిపశ్యష్టా ఆరభా
టీ॥ విభీ॥ తదేవరామసూక్తంభావయన్నాహ॥ ఆహహ॥

ప॥ ప్రక్షేప్తముదధౌలక్ష్మీంఘామోపివలతేమనః॥
కింతుప్రక్షిప్తవాయంపునరాయాతిచంద్రమాః ॥ ౪౧ ॥

విమృశ్య॥ ప॥ కస్తైశ్చిత్కపటాయకైటభరిపూరఃపీరదీఘాళలయాం
దేవత్వాంప్రణిపత్యకుప్యసిచేద్యత్కించదాచత్కుహే॥
యత్రేతుందిరమంబుజస్సకేమిదంవిద్యాగృహంయచ్చతే
వీచాన్నీచతరోపసర్పణమపావేతత్కిమాచార్యక ॥ ౪౨ ॥

ల॥ సహాసం- హంత- సురాసురమల్లారభటేతూర్యతాళనతకీ సకలరాజకులఖ
లీకారఖిలారాసాహసికసహస్రశస్త్రాంధకారఖేలనఖిద్యోతీమధుమధనబీమాతవి
లాసవిద్యుల్లతాకిమేవముపాలభ్యతే- ఇయంహి॥

ప॥ గుణవద్భిస్సహసంగాదువైఃపదమాపుసుత్యకాలక్ష్మీః॥
వీరకరవాలవసతిద్ధ్రువమసిధారావ్రతంచరతి ॥ ౪౩ ॥

సీతా॥ సాభ్యసూయమివ- నిజతమదుం విశాసవిఆరాళస్థో లోడిళంబదేవివి ఉవరి
మంజూవలతాణ ఉంపాదెఇ॥ ఛా॥ నిజకమదుర్విలాసవిచారాలస్థో లోడిళోస్మిదేవ్యా
ఉపరిమజకానవచనానిఉత్పాతయతి- పురోదర్శయంతీ- కోపిస్తాదివసేదరేవిసనిబోధ్యాపి
డంపపేరూవోగిరిచోళంభియది ॥ ఛా ॥ కపిషదినసాంతరేపిఃశివోత్సాన్నపిండప్రతయా
పోగిరింద్రోలత్యుతే॥ విభీ॥ దేవి॥

ప॥ సోయశ్చైలానశ్చైలస్ఫటికశటఘమామంకుజాతైర్జ్వలద్భి
శ్చాయాపీతాపియత్రప్రతికృతిభిరుపస్థాప్యతేపాదపానాం॥
యత్రోపాత్రోపసర్పత్రచనకరశృతస్యాపిపద్మస్యనిద్రా
మద్ధామానోదిశంతిత్రిపురహరిశిరశ్చంద్రలేఖామయూఖాః ॥ ౪౪ ॥

రా॥ శతధాదృశ్యమానోపి చక్షుఃకాతుకం సఃకరోతి॥

ప॥ గీ॥ కైలాసోయందశః పదసకేయూరవిలస'

స్మణిశ్రేణీపత్రాంసుర మకరముద్రాంకితశిలః॥

అమస్మిన్నధ్యాస్యస్ఫటికమయసర్వాంగవిమలే

నిరీతుంతేయతాః పణిపతిపురస్యాపిచనితం॥ ౪౪.

అపిచ॥ ప॥ దశముఖభుజపండమండలీనాం దృఢపరిపీడనపేతమేఖలోయః॥

జలగృహకనితదికా కాసుఖానిస్ఫటికగరిణికరితస్మనిమిమితే ౪౫.

పి॥ సీతాంప్రతి- దేవిదృశ్యంతామమి॥

ప॥ కైలాసాద్రితటీమ ధూజక టిజటాలంకారచంద్రాంకుర

బ్యోత్సన్నకందళితాభిరి-చదృవ గూఢద్విర్మదీమాతృకాః॥

గౌరీహస్తసుఖప్రవృద్ధవపువః పుష్పంతిభాత్రేయికా

మాతృన్నేహసహృదపద్మఖశిశుక్రీడాసఖాన్వాభిరః॥ ౪౬.

అపిచ- అస్య నిత్యమధిత్యకాధివాసీ పరమేశ్వరః॥

ప॥ సహస్రాక్షైరంగైర్నమనీతరినీలోత్పలయూ

మివాత్కానం మాలాముషనయని పత్యై దివిమహా

జిఘ్క్షాచక్రీడారభసేనికుమారే సహచరై

హకాసన్వభద్రాణిద్రథయతుభవాసీపరిబృథః॥ ౪౭.

అపిచ॥ ప॥ యన్నాట్యభ్రమిఖూణమానవసుదాచక్రాదిమజ్జ్వలం

మేరాపార్శ్వనివాసవాగరవిశాచక్రేపరిచాచ్యుతి॥

తైజస్యస్తటితోభవంతిశతశోద్భవ్వాహితాఃకథం

తామస్యోపిగవంపుచాతుజగతామంతేష్టియన్వాభిరః॥ ౪౮.

అత్కు॥ ప॥ జయతిపరిచుషితలక్ష్మభయావనుత్పర్నైవహరిశేః

ఇహకేశరికరజాంకురకుటిలాచారమాశ్చివశేఖా॥ ౪౯.

సీతా॥ సపరిహాసం- ఎదంసదదీ సూత చరకరోద్ధిమి దహాశామి దుఃసద- ౫౦

వాసితో భూసణదా విడంబణి ఎవరోహిణీపంకభంసకళోతో - కింతవంశివామిదే శో.

ఛా॥ ఏతస్య దదహూకనరకరోటి మండమాలా మండసస్మైశాచివాసో భూమింతా

విడంబనమేవరోహిణీవల్లభస్య కళంకః- కింతపల్వినాకురశేఖా విధేః విహస్యవీరశేఖః

వాసపినమృగాంకమలంకార కామఃకలయతే॥

ప॥ సహచరపిశాచపరిమత్ప్రసత్తయే కామచారతో- ౫౧

కారయితుమహాఃకపాలి శిరసేనిశాకరమయివహతి॥ ౫౨.

సర్వహసంతి॥ రా॥ సబహుమానం॥

ప॥ శ్రీకంఠస్యకపడకబంధనపరిక్లా-తోర- గ్రామిణి

స్పదష్టామకుటూపతంసకలికా- శుభ్రేకపాత్రై-దశిన్

యాచింబప్రతిపూరణాయ పనితా నిష్పిగ్యసంపదశి కా
యంత్రేణేవలలాటలోచనశిఖిజ్వాలాభిరాతప్యతే॥ ౫౨.

పుష్పకంఠప్రతి - విమానరాజమనాగున్నమృతాం - ఆలోకమతుష్టైర్నిసమేరుశ్యం
గాణి॥ విభీ॥ సీతాంఠప్రతి - దేవిపశ్య - ౨॥

శ॥ మేరోర్ధ్వదురయంతిసస్పృదమధస్సంచారిభేద్యోదానసా
నూటాపైర్విటంపోపరిస్థి సమచ్ఛాయాభృతోధిశ్యకాః॥
నిష్పితాసుచమానీనా - సీవిబుద్ధైరిందోః కలాసు క్రమా
దుద్దామష్టంమాసలంఛన మృగచ్ఛన్నాగ్రదర్శకకురాః॥ ౫౩.

ఆపిచ॥ ప॥ భూమేస్సవ్వణకాతయాభలోత్రకతరుస్కేరస్యమేరోస్థి
సీమతోయమనూరుసారథిరథప్రస్థానఘంటంపథః॥
యస్మిన్నద్వియతేకథంచనహయైరుద్దామచండాశిప
జ్వాలాజాలవీలినకాంచనశిలా ఒంచాలమగ్నఃప్రథః॥ ౫౪.

౯॥ సీతాంఠప్రతి॥ ప॥ ఏతాసుపర్వతనితంబతటీషుపశ్య
మధ్యందినేపిహరిచందనవాటికేయం॥
పక్ష్యిత్యమణిబింబిత సూటిదీఘక
చ్ఛాయాపితానమధురాముదమాదధాతి॥ ౫౫.

నిరూప్యసహపాస్మితం - కథముప... లావతకాశానభ్రమువల్లభః॥
శిమృశ్య॥ ప॥ అద్యాయంబుధేంద్రనాంధవనధుం సంభుక్తసంతాసక
గ్రాహ్మీమమరావటిం విహరతే నిర్దైర్వరమైరావణి॥
యద్దోర్భాత్రపరిస్థితియధివసాన్మృత్యుప్రతిచ్ఛమ్నమా
స్సౌతేనేదశభిముఖైరపినిగై స్సాందావిణంబావణి॥ ౫౬.

సుగ్రీవః॥ సత్యమగోచరేగిరాం దశకంబ్రీడితాని॥
ప॥ ఏకైకేనవసంతితేభుజభృతః కన్యైశ్చనిగ్నస్థానుప
వీరక్షేత్రమియంపుంర్వసుమతీపాలస్త్యమబభ్రగి॥
వాతీత్వాహ్వయమానమేనమపియచ్చక్రకృతేపనిస
పశ్యామశ్చైవసీకృతేచశృణుమస్తద్వక్తుమశ్చేయం॥ ౫౭.

రా॥ సబహుమానం॥
ప॥ సకంవాచ్యోవాతీభుజకులిశేమూలేనదధతో
దశక్రీవంయస్య ప్రతిజలధిసంధ్యావిధిరభూతః॥
కథంవానిర్వాహ్యస్సచ చశముఖోయస్యదమసే
మనగానీద్వావిద్యయచరితమేవోపకరణం॥ ౫౮.

సీతా॥ రామంఠప్రతి॥ అంబుడంబు ఓడణవిడ దళిదకంఠాచ సుశశగుచ్ఛగారివంబు
అంబుదానశ॥ ఛా॥ అశ్యపుత్ర రింపున రతద్దళితకర్పూరకలగుచ్ఛగారివంబుగిసం

దృశ్యతే॥ విభీ॥ సీతాంప్రతి - చంద్రలోకోపకంఠమధిరూఢోఽమానరాజః - దృశ్యతాం
చభగవానయః॥

ప॥ యంప్రాక్ప శ్రీశ్యగవాగుడంచికకుఢాంనామానిసంచభ్రీతం

జ్యోతస్నిజాలరులంఝలాభిగభేతోలుంపంతమంధతమః॥

ప్రాచీనాదచలాదితస్త్రిజగతామాలోకవీజాద్భహి

ర్నిర్యాంతంహరిణాఃకమంకురమచద్రష్టుంజనోజీవతి॥ ౫౯౦

అపిచ॥ ప॥ స శ్రీకంఠకీర్తికృత్తిరుషరిచ్ఛారప్రదీపాఃకురో

దేవఃక్తైరవబంధురంశతమసప్రాగ్భరకుక్షింభః॥

సంస్కర్తానిజకాంతిమాక్తికమణిశ్రేణీభిరేణేదృశాం

గీంపణాధిపతేస్సుధారసవతిపొరోగవఃప్రోదగాత్॥ ౬౦౦

అపిచ॥ ప॥ ప్రాణాయామోపదేష్టాసరసిరహమునేర్యావనోద్దామలీలా

గోష్ఠీనాంపీఠమర్దస్త్రిఘననఃనితాశేత్రయోఃప్రాతరాశః॥

కామాయుష్టోమయజ్వశమిత్రకుముదినీమౌనముద్రాపతారః

శృంగారాద్వైతవాదీనభవతిభగవానేషపీయామహానుః॥ ౬౦౦

లక్ష్మ॥ సస్త్రితం॥ ప॥ కర్ణోత్తసయవాంకురం కరతలైశ్చత్వాహనేత్వామిథ

స్సంహతాతః పురుహూతపౌరయువతీవర్గేణ కాతూహలాత్॥

గ్రాసాన్తిక్షుభేతోయమంకహరిఃకర్వీతకీర్తికలా

కంఠామిందుమయూమజస్రఘటనోద్భూటశ్లఙ్ఘావస్థితా॥ ౬౧౦

సుగ్రీ॥ ప॥ రోమంధప్రచలోష్టసంపుట సుఖాసేనశ్చిరంకౌతుకా

ద్భ్రష్టాన్సిద్ధవసూభరంకహరిణస్తాత్తేఽహోత్త్రాశ్రితః॥

మాసాన్తేదనుమాసనవ్యఘటనానిస్సంధిబంధవత్రః

శితాంశోఃక్షుభితస్తుశ్యవదయం దుఃఖాయవతికవ్యతే॥ ౬౨౦

అపిచ॥ ప॥ ఏతస్యకలామేకామమృతమయాఖిస్యపార్శ్వకీరమణః॥

వణాకనలిమివవహతిప్రతిమాసంఘట్యమానస్య॥ ౬౩౦

రా॥సాచరణప్రణమ్య॥ ప॥ త్వంగీర్వాణగణాయనిత్యమమృతత్రాద్ధంభవద్దీప్తి

ధాకత్రైకర్మచవీరుధావిదధతిధత్తేజగజ్జీవతం॥

సోమత్వామనిధాయమాధానిభవేత్కింకాశకూటంగిలకౌ

కంతేతచ్ఛలకాలవాశివలమూలిఢోఽమృతస్త్వంజయః॥ ౬౪౦

సీతాంప్రతి॥ దీవి॥ ప॥ నేత్రాణాంమధుపర్కసత్రమదభేస్సర్వాంగమేవస్కరః

శృంగారస్యరసాయనంమఖిసుజాపీయామగంహగృహం॥

దేవకింస్తుమహేమహేవ్వరశిశోనైపథ్యరత్నామరః

క్షీరోజాణకాగతుక్తిమాక్తికమణీగ్ధాదాయనేనయశః॥ ౬౫౦

అత్నజ్ఞోహిణిరోహిణీపరిబృధేపర్యంకపంకేయహ
స్సంకోచాదతిదుస్థిస్తతస్యనవిధేస్తచ్ఛిల్పముస్థిలితః॥ ౭౪.

సీతాంప్రతి॥ ప॥ అనేకరంభోరుభవన్ముఖేనతుచారభానోస్తులయాధృతస్య॥
ఊనస్యగూనంపరిపూరణాయ తారాస్సర్పరంతిప్రతిమానఖండాః॥ ౭౫.

కించైతాన్యపి॥ ప॥ గోత్రేసాక్షాదజనిభగవానేషయత్పద్మయోని
శ్శయ్యోత్థాయంయదఖిలయహఃప్రీణయంతిద్విరేఖాకా॥
ఏకాగ్రాయద్దశతిభగవత్కుష్టభానౌచభక్తిం
తత్త్వగ్రుహ్యమనుష్యచౌపమ్యయంభోయహాని॥ ౭౬.

సీతా॥ స్వేరావనతముఖీ-అంతఃకహణిణసంపుంసమడశశరీర సంచదావశం
ణికళామంతభావదాఘాదనాహేయమాదామణికిదం॥ ఛా॥ అగ్యపుత్ర కథంపునస్సం
పూణామండలమిదృశం చంద్రమవనుత్యకలామాత్రంభగవతాఘాతనాధేన చూడామణీ
కృతం॥ రా॥ సహషకం॥ ప్రియేజానకి॥ త్రయాణామపి జగతామపదీవ్యోయ మమృతదీ
ధితిః యదిపునస్సచగ్రమేనం మకాలినాపినాకపాణిరధాస్యత్ - అథపునశ్శివనిర్మల్యమనుష
భోజ్యమేవాయమభవిష్యత్ - సర్వేహసంతి॥

రా॥ కించ॥ భవత్యాపిమాసంప్రమితోదృశ్యతఏవచాయం॥

ప॥ పీయూషాగ్రయణం జగత్త్రయదృశామాలాతలేఖాలనో
విశ్వోన్మాదిహుతాశనస్య కకుభామత్పాటిసీకుంచికా॥
వీరేషుప్రథమావపుష్పధనుషో రేఖామృగాక్షిముఖ
శ్రీణాంతుప్రతిరాజబీజమధికానందీనవశ్చంద్రనూః॥ ౭౭.

సీతాతదనుమోదనా॥ అంతఃకహణిణసంపుంసమడశశరీర సంచదావశం
ణిసీసోఆరుహంతిహరజడాచందోమవపడ మణిదశణం॥ ఛా॥ అగ్యపుత్రకథిపూణామగణి
నోయత్రకుత్రాపిభోభంతే క్షీణాఃపుంశ్చిషకమూర్తాహుర్విహరదటూచంద్ర ఏవప్రథమం
నిదర్శనం॥ రా॥ సహస్య దేవియహాక్షత్రయకులసంభవేఏవమేతత్॥

ప॥ శతూపక్రమకౌతుకాహృతగిరప్రక్షేపవేగోచ్చల
న్నిశ్శేషాంబుపరిపుటోదరదరీగల్భిరిమాసాగరః॥
చక్రేగోష్పదసద్విలంఘితచరాంప్యతర్భయంమారుతేః
పూణాత్వాదతిరిస్యతేహిమహతస్తుచ్ఛస్యమలకంఘృతా॥ ౭౮.

ఇదంచాస్య॥ ప॥ ప్రాచీనావలచూడచంద్రమణిభిర్నూర్వృహపాఙ్గనిజై
ర్నిర్యానైరుడుభిర్నిజేనవపుషాచిత్రామృతాంబుజాంబుజై
అంతఃప్రాశక్తశక్తితుచ్ఛమభితస్సాంద్రంపరిస్తీర్యతే
విహవంకురభగ్నైశ్చతమస్సహామిందోర్మహాః॥ ౭౯.

భాగీరథ్యాః పతపాతః- ప్రేమ సర్వస్వనివృత్తం దంపున స్పృహ జనన్వాంః మా క్తి కాభరణార మణీ
యాయాం తామ్రపద్మ్యా మేవ వర్ణ్యతే॥

కా॥ విలోక్య విహస్యాన్యతో దగ్ధయః॥

ప॥ రమయతి మలయాచలోయ విస్తాసు పనమతా పన నేనమాననీనాం॥

దయితవిసయ కూటసాక్షిణీభేస్సఖిభూనభీభీరదుష్కరం ప్రబోధః॥ ౯౨.

ల॥ ఆగ్రతో దగ్ధయః॥

ప॥ స్వపాణిప్రాగ్భాగ ప్రచల వితతోత్తాన సలిల

స్వయంక్లిష్టోత్తాప్య త్రిమినివహ లగ్నామివ ఘృణాం॥

జధానస్యాపీతోధ్యుజలనిధే రతవపరం

పురోలోపాముద్రా సహచరమునేరాశ్రమపదం॥ ౯౩.

ప॥ చతురుదధిపానచేష్టాభ్యుష్టపిపాసేనునానుదయమానే॥

పాయయితుమివాత్మానం కి బోధ్యోనన్యోనమత్యాం॥ ౯౪.

సుగ్రీవః॥ ౧ స్థితం॥ ప॥ సప్తభిరంభోనీధిభిర్ద్విహంహావో నానక గ్నాశిమునీంద్రైః

భక్తంతున్యానికేమపేచకంపితస్తప్తగువనాని॥ ౯౫.

సర్వతోవలోక్య హర్షాన్భూతం - ఆహూదిరేతాద్య చహదతే లోక్తకదండధాతే
భర్తాధికారిణిరామదేవేదండు కారణ్యగృహమేర్థనం తపోభూనాన్మన్యగ్నయః॥

రా॥ సజ్జస్థితం- విమానవేగం నాటితం విస సమానుకాన్భూతం కథి విహిరణ్యహారి
ణవిహారకాంతారస్థనామః ప్రప్రతిసూమహే॥

సుగ్రీవః॥ సోపహసం- ఇయంసా మారీచశక్తిరోపహారరక్షితాత్మనో దశకంఠస్వక
పటభిక్షువిడంబనాడంబరైకకర్మజ్ఞాపచివటీ- సందరంచ॥

ప॥ విశ్వామిత్రమఖద్వీషేచ వపుశాచుప్రసాద్యర్కభా

దప్యాకృష్టవిదేహరాజతెనయా నేత్రారవిందాయచ॥

మారీచాయనమోనమః కిమపరం యస్తైశ్చకులేరయసం

ర్వౌవాచావిభునాపిదాశరధినాచక్రే అజ్యోధినిః॥ ౯౬.

సీతా॥ లజ్జితే॥ రా॥ ప్రప్రసాదాచలందగ్ధయః - సీతామపవార్యదేవి॥

ప॥ నక్తరత్నమయూఖపాటలమిళత్కాకోలకోలాహతి

త్రస్యత్కౌశికముక్తకందరతిమాస్సాయంగిరిస్సృగ్ధివే॥

యత్రాకృష్టకుచాంశుశేచుయిరుమావస్తాయువత్రాశితే

చిన్వంత్యావసదేవతాస్తరుదళాన్యుచైచ్చిర్వ్యగ్రంకాతుకాత్॥ ౯౭.

సీతాస్మయనూనాకపోతకకృత్వా - భూమదీపిపటం లాభదేవదాదీ ఏసాబిపరిచా
దికజాణయీపణమది॥ ఛా॥ భగవతోజనస్థానదేవతావిషావః సరిచారికాజానకీద్రణమతి॥

రా॥ ఆన్యతోదగ్ధయః దేవి - వదన్యగోదాపరీంభగవతమితం నూతకం॥

ప॥ ఏతస్యాః ప్రాణినోపకంఠ భరణేమంసోపరేషుప్రజం

శృత్వాకింశుకకరశైరకరజక్రీడాసహిష్ణుస్తనే
దత్వాఽపిఽగిఽమయప్రహసతిప్రాజ్యాపరాధేతదా
కామారవ్రతభంగరోషితమపిస్కేరంతవాసీన్ముఖం॥౯౨॥

సీ॥ సలజ్జప్తితం- ముఖమవనమయంతీచగోదావరీంసణమతి॥

రా॥ పరిన్పత్యప్రేక్షితకేన సఖేదం- దేవి॥

ప॥ అస్మిన్మాత్యవతస్తతీపరిసరేకాదంబిసీడంబర
స్సంస్థాలంకరణోమమాత్రపయసానూనదవమకన్నపి
యద్ధాగాలుభిత్తైర్నశాభిభిరపిత్వత్పాలితైర్గ్లాంతధా
దృష్ట్వాకందళితంచకేకిభిరపిప్రారంభిసంగిణాకం॥౯౩॥

సీ॥ మన్యుభృడగిద్గదకంరగ్రంథిలస్వరాపుష్పకంప్రతి॥

విమాణరాతపసీదసీదహ్న-ణదళితంవవంజమతిసేహిలతి-తహపితువరేహి జహవి
సా తిదగ్రీతదిదండతరంణరీఘోశి॥ ఛా॥ విమానరాతప్రసీదసీతాస్త్రి - నదళితమేనపజ్జమ
యంమేచ్ఛదయం - తధాపిత్వరయ యధావమాఅంఠగ్రీయాతదండకారణ్యరింఘోశి॥

రా॥ విమానవేగంనాటితకేనసీతాంప్రతి- ఇదమగ్రేమహారాష్ట్రమండతకమండనం
కుండినం నామనగరం- ఇహహ॥

ప॥ అనన్యక్షుణ్ణశ్రేర్గులయగిరిజన్మాయమనిలో
నిపీయస్వేదాంబుస్కరజకరసంఘక్రూరభవం
విదర్భిణాంఘాతిప్రియజనపరీరంభరభస
ప్రసంగాదంగాసద్విశుణుపాకస్రంబితనుశే॥ ౧౦౦॥

కించ॥ ప॥ బభ్రశీంకైశిశీవృత్తి-సారభోద్ధారిణీగిణరః॥

మారాద్వాహాపికవయోయస్యరీతిముపాసతే॥ ౧౦౧॥

విభీ॥ దక్షిణత్రోదర్భయన్ ప్రణమ్యతామయమాంధ్రపమయ లక్ష్మ్యస్సప్తగోదా
వరీహరకలాపైకనాయకోభగవాన్ భీమేశ్వరః- తథాహి॥

ప॥ తత్కాలారభటివిజ్ఞంభణఃరిత్రాసాదినభ్రశ్యతా
వామాధేకనలపేదనేమచరణంబిభ్రద్వపుస్తైభ్రవం
తుల్యగచ్ఛాస్థిఘజంగభూషణమసాభోగీంద్రకంకాశస్తై
ర్బిస్రీణఃపరమేశ్వరోపజయతేకల్పంతకర్మాంతః॥౧౦౨॥

రా॥ కృతాంజలిః॥

ప॥ నృత్తారంభరసత్రసద్గిరిసుతారిక్తార్ధసంపూత-యే
నిరూప్యథభ్రమవిభ్రమాయజగతామిశాయశభ్యంనమః॥
యశ్చాదాఘజగేశ్వరప్రభృతిభీస్తాప్యగ్భ్రమంతదికశిః
శుశ్యద్భిఘకనఘూణకమానవపదైశ్చగ్భ్రతోపినద్రోష్టకే॥ ౧౦౩॥

అపిచ॥ ప॥ క్రీడానటస్యప్రళయాంధకారైఃకంతేనపీతైఃనీలకంఠః॥

శృధక్రబంధంశృధగుత్తమాంగంస్యత్తంభయాదైక్షతకాశరాత్రిః॥ ౧౦౪.

సర్వేనమంతి॥ రామః॥ అన్యతోదర్శయన్ - బ్రాహ్మణమండలమౌచిమాణిక్యస్తబకమి
దంచ కాంచీనామభేయనూయతనంమినకేతనస్య॥ సీరామపవార్య॥ ఇమాహి॥

ప॥ స్వేదలవపిచ్ఛలాభిస్తనుభిర్యూనాంక్షధప్రియాశ్లేషం॥

విపులంపుళకశలాకా - ౧౦౫.

అపిచాత్ర॥ ప॥ అధిముఖపతయాశుభిలకలాటత్రమసలితైరవధూతపత్రతేభః॥

కథయతిపురుషాయితంవధూనాంమృదితహిమద్యుతినిర్మలఃకపౌలః॥ ౧౦౬.

సుగ్రీవః॥ అన్యతోదర్శయన్ - ఇయమిహశృంగారదేవతాగర్భగృహమవంతివపయ
సీమంతమాక్తికముజ్జయినీనామరాజధానీ॥

ప॥ కమితురభిసృత్వరీణాంగౌలాంగీణామిహేందుగౌరీషు॥

ఉడ్డయమానానామివరదినీషుపరంసమిక్త్యతేభాయా॥ ౧౦౭.

అపిచ॥ ప॥ అధస్తాత్సేధానామిహహిచరతామిదుకిరణాన్

ఘనోదంచచ్ఛంచూపుటనిహితనేత్రాయువతయః॥

చకోరాణాంజ్యోత్స్నరసకుతుపకౌతూహలభృతా

ముదీత్యుతేనశ్యత్తిమిరవిశవాభోగముదరం॥ ౧౦౮.

అపిచ॥ ప॥ ఇహాయువతివదనకాంతిభిరాప్యాయితతుండపరిమృజశ్శేతీ

భుక్తావచుక్తహిమరుచిమరీచిరంతఃపురచరచకోరః॥ ౧౦౯.

ఇహైగాళకాయాః శాఖానగరగౌరవభాజిత్రపురదమానాధిష్ఠానే ప్రతిష్ఠితోభగ
వాన్మహాకాళనాథః - ఆయంహి॥

ప॥ ఉద్దామభ్రమివేగవిస్తృతజటావల్లిప్రణాళిపత

త్స్వగ్గంగాఽలినండికావలయితనిర్మయతత్పంజరం॥

సంభ్రామ్యచ్ఛుజడండపక్షపటలద్వంద్వేనపాంసాయిత

స్త్రీలోక్యవ్యయనాటికానవనటఃస్వామిజగత్ప్రాయతాం॥ ౧౧౦.

రా॥ప్రాంజలిః॥ ప॥ ననుస్తుభ్యందేవాసురమకుటమాణిక్యకిరణ

ప్రణాళీసంభేదన్నపితచరణాయస్కరజితే॥

మహాకల్పస్వాహాకృతభువనచక్రేపినయనే

నిరోద్ధాఘాయస్త్రీసరమివకామంహుతవతే॥ ౧౧౧.

కించ॥ ప॥ వేగాదగాద్దేవతవక్రశేత్రయుగ్మేతరస్యాన్నయనాత్మశానుః॥

కామేతుసమ్మోహనశస్త్రవాస్తేస్వాహామనుష్యాయచిరఽబద్ధోభూత్॥

సర్వేనమన్యంతి॥ సీతా॥ విహన్య॥ అంతఃకంఠాంతభవదోసనిసహరంసక

బళిమండలంసఖ్యంసవిజయలాయదాడిబుభుఖా॥ ఛా॥ ఆర్యపుత్రతత్రభవతిశ్చ

శిశేఖరస్య కబళితచతురశశ్లోకస్యాపి నపలాయితాకింబుభుత్వా ॥ జేణణవణీద విలమల
ణోవిభవలలౌడహుతవహగాసీ క్షిప్తి ॥ ఛా॥ యేననవనీతమివమదనోపి భగవాన్లలాట
హుతవహగ్రాసీకృతః - సర్వేహసంతి - సవిమర్శం॥ రా॥ అస్యహిపురాభగవతః॥

ప॥ బాణీభూతపురాణపూరుషభృతిప్రత్యాశయాధావితే
విద్రావీతుణజాతుకుక్షణికజుక్లాంశేశకుంతేశ్వరే॥
నమ్రోన్నమ్రభుజంగపుంగవగుణవ్యాకృష్టబాణాసన
తీప్తాస్త్రస్యపురద్రువోవిజయతేసంధానసీమాశ్రమః॥ ౧౧౩.

అన్యతోదర్శయత్ - ఇయంచఖలచరీనరేంద్రాసాధారణాగ్రమహిషీమాహిష్మతీనా
మచేదిమండలమండనమాలానగరీ॥ ఇహహి॥

ప॥ ఆశ్లేషచుంబనరతోత్సవకౌతుకాదిక్రీడాదురోచరపణప్రతిభూరనంగః॥
భోగస్సయద్యపిజయేచపరాజయేచయూనామనస్తదపివాంఛతిజేతుమేవ॥ ౧౧౪.
విమానంవేగంనాటితకేన॥

ప॥ దేవ్యాఘామేర్మృగమదమయంమండనంనిర్ద్యసింధో
స్స ౧ క్రిచ్చీయంజయతియమునాయాతైకాగ్రన్యస్తీ॥
ప్రేమోత్కర్షాదినపితృపతేర్చాశురాచ్ఛిద్యహస్తా
దస్తాపాయంగమయతిపితుర్మండలంభాస్కరస్య॥ ౧౧౫.

ల॥ దూరమంగుల్యానిచిశశక్ ॥

ప॥ త్రిపురహరకిరీటక్రీడితైఃప్రీణయద్భి
ర్భువనమమృతభానోర్బాలమితైఃపయోభిః॥
షవనసుతచితాయాః పావనీతోయరాశే
రియమియమఘనగ్రేజాహ్నువీనిహ్నుతేనః॥ ౧౧౬.

రా॥ సహర్షం॥ ప॥ గౌరీవిభజ్యమానాథశక్తిశ్చేహరమూఢాని॥
అంబద్విగుణగంభీరభాగీరథిన్మోస్తుతే॥ ౧౧౭.

నీతాంప్రతి-వందస్వదేవి॥ ప॥ దేవస్యాంబుజసంభవస్యభవనాడంభోధిమాగామతా
సేయంమౌలివిభూషణంభగవతోభగవాన్యభాగీరథి॥
ఉద్యాతానపహాయవిగ్రహమిహస్రోతఃప్రతిపానపి
స్రోతస్తీవ్రతరత్వరాగమయతిద్రాగ్భ్రహ్మలోకంజనాన్॥ ౧౧౮.

నీతా॥ కృతాంజలిః - దేవిణిఅసోంత సిఖిణాస దాణిఅంతిహువదేను దాణివ దీప్తిన్॥
ఛా॥ దేవినిజస్రోతశ్శృంఖలాసందానితత్రిభువనే మందాకినీవంద్యనే॥
సర్వేనమస్యంతి॥ ల॥ అన్యతోదర్శయత్॥

ప॥ ధనాధినాథప్రణయానుకోదాదభగ్నకైలాసనికేతనస్య

దేవస్యకల్పాంతికపాలపాణేఃవారాణసీనామపురీపురస్తాత్॥ ౧౧౯.

రా॥ సహగ్న మవలోక్య॥ ప॥ స్థవమానైరవారోయంజనై స్సంసార సాగరః

ద్వీపేవారాణసీనామ్నివిశ్రాంతైరిహతీర్యతే॥ ౧౨౦.

అపిచైనానిత్యమధ్యాస్తేభగవాన్భీమేశ్వరః॥

ప॥ కలరచ్చాయనిపీతపన్నగఫణారత్నాఘమాత్రస్థితౌ

హరేస్సర్వమవర్ష్యతేసుఖంసర్వశ్రేష్ఠసత్కంఠరః॥

తస్మైర్వాంగవిరామవామనతరైరేకస్వరైస్సామగం

బభృద్భృహస్పతిర్భూయజగతామేకాంకచూడామణిః॥ ౧౨౧.

అన్యతోదర్శయన్॥ సీతాంప్రతి- దేవిదృశ్యతామితః॥

ప॥ నవోస్థిలన్మౌర్వీకిణినికరకార్కశ్యసదయం

ప్రవృత్తేమత్పాదోకిమపనిచిడపీడయతితే॥

కృతార్థోకాయత్రాయంసమజనికరస్సైవపురతః

పురీపూర్వేషాంతేనయసమియమానదయతినః॥ ౧౨౨.

సీతాసస్తితానురాగం - నాచీకృతాక్షీరామంపశ్యంతీ- పురీంప్రతి - అబిమిహితే
వదీతస- గురుప్రణామేదణ మేవింశతేహి॥ ఛా॥ అంబమిధితేవంద్యనే- గురుజనేవందనంమే
విజ్ఞాపయ॥

రా॥ సుగ్రీవ విభీషణౌప్రతి - వయస్యో- ఇయంసా జానకీం ప్రజాయమానాయా
భగవత్యాభూమేరిష్టమందిరం మిథిలానామనగరీ॥ సుగ్రీవవిభీషణౌ॥ సానురాగం-అత్రభ
గవతః పాంవతీజీవితేశ్వరస్య ధనురంజేవాసీనావజగవభార్గవౌ భవతోభండతఃసహపాం
సుక్రీడాదీఘకసభీయం వీరలష్కృతః॥

రా॥ సజ్జస్తితమన్యతోదర్శయన్- ఇయం పురస్తాచ్ఛంపానామగౌండానాం విన
యమగురశ్యంగాంబభృమి రమణీయా మకరకేతుకుమార వ్రతచర్యాతపోవనమివ రాజ
ధానీ॥ సీతామపహర్య ఇహహి॥

ప॥ కోమాంచోచ్ఛ్వసదంగసంధినివిజైరాలింగనైర్యామినం

శేషీకృత్యవివృణ్వతేనిజరహశ్చాతుర్యమేణీదృశః॥

యష్టిసేసపచిప్రదీపముకులేదగ్ధాదశామల్పికాం

తైలేషుజ్వలతిస్తృణాతివసుధాయన్నాభిదమ్నతమః॥ ౧౨౩.

ల॥ అన్యతోదర్శయన్- ఏతేభగవత్యో భూగుదేవానాం మూలాయతన మంతర్వే
దీం పూర్వేణృష్టాః సుఖలయజమయ మంగరాగమన్యోస్యకుర్వాణ్యేకభిందకన్యామందా
తీన్యా సంగచ్ఛేతే॥

ప॥ హిమాలయోత్సంగవిరాధివాసకోజదేవపాండుః ప్రతిభాతజాన్నవీ॥

సిదాఘఛానోః పితరంకలాలనాత్మ తేవకాళీయమునాపిదృశ్యతే॥ ౧౨౮॥

విధాన్మూలము || ప|| బలిచ్చిమః పాదనఖాంతు రాజిభిస్సు రాచమాళిందుమరీచివీదిభిః ||

హిమాద్రి, సుందరేంద్రే పడేపదేవివర్ధతే బుధనై ననరుచిః॥౧౨౩॥

అపిచ॥ ప॥ ప్రయాగస్సర్వతీర్థభ్యస్తీర్థముచ్చైష్ఠరామయం॥

సంసారస్యపరంపారమిహ సైరవలోక్యతే॥ ౧౨౬॥

ప॥ సత్యమేవ శ్రుతాగోయం మోక్షద్వారముదీగ్యతే॥

దేవ్యాయత్రాభిలో గంగాయమునే పహతశ్చియం॥ ౧౨౭.

సీతాంప్రతి - ప్రణమ్యతామితి॥

ప॥ శ్యామేనామవటస్సోయమేతస్యాద్భుతకర్మణః॥

ఛాయామప్యధివాస్తవైః పరంజ్యోతిషేవ్యతే॥ ౧౨౦.

సర్వేనమస్యంతి॥ రామః॥ విమానవేగం నాటిత కేన సహషణం॥

ప॥ యూపాంకురప్రకరదంతురతీరలేఖా సంఖ్యాయమానమనుసంతతిసప్తతంతః॥

ఇట్లొకరాజమహిషి పదపట్టలక్ష్మీ దేవ్యాభివంభగవతీ సరయుర్యంనః॥ ౧౨౯॥

ಇಯಂಚಭಗವತ್ಯಮೋಘ್ಯಾ॥

ప॥ గగనగతా స్థుడుదీక్షణకుతూహలోత్తానపృథులనిష్ప॥దైః॥

ఉన్నాశస్థలకు పలయవనమివజనలో చనైః క్రయతే॥ ౧౩౦.

సర్వప్రణమంతి- సుగ్రీవవిభీషణౌనిర్వణ్యాక॥

ప॥ వృంతైరివ క్రతుసహస్రభువాంఘలానా

మూలోక్యయూపనికైర్మధురామయోధ్యం!

రాజామహా ప్రభవతాంచ విచింత్యసిద్ధిం

ದೊಡ್ಡವನು ಸಹಜವಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ || ೧೩೦ ||

రా॥ తౌప్రతి - వయస్సా॥

ప॥ తాదృశాఃప్రపాగజాయంతరాజాన్తదిహన్వయే॥

తద్వసిష్ఠచరోరైంద్రాచార్వాస్త్యస్త్యజైభవం॥ ౧౩౨.

పురోవలోక్యసహషణం - కథం సప్తవాయంభగవాత్ - ఉపకల్పితాన్మదభిషేక
సంఘారోభరతశత్రుఘ్నభ్యాం సహవసీష్టోమాం ప్రతీక్షమాణ స్తిష్ఠతి - పుష్పకంప్రతి-వి
మానరాజిఆవతీర్యతాం కకుత్స్థకులోపకార్యాయాం- సర్వేవిమానావతిరణంనాటయంతి-
తతఃప్రవిశతిపటాక్షేపేణవసీష్టోభరతశత్రుఘ్నచవత్సాః

వస్తిప్రశ్న:॥ ప॥ చక్రేంద్రకేశ్వర పరిభవచ్ఛేదనిష్ఠాతదోష్టా

యద్యత్సేన గ్రామగదరుజంతన్నపిత్రయతేనః।

బా లే నా జొ వి గళి త వ త్ వీ ర్య ని ర్వా స రా శే

ర్యత్పితౄకస్సమనిరమునానిజితోజామదగ్మః॥౧౩౩॥

రామమవలోక్య సహషణం॥

ప॥ భల్లాచలూనదశకంధరకంఠపీఠ

సీమాసమా ప్రభుజవిక్రమకర్మకాండః ।

దిష్ట్యాజగద్విలయమాంగళితైర్యశోభి

స్సోయంపునర్నయనవత్కానిరామభద్రః॥ ౧౩౪.

రా॥ ససంభ్రమముపసృత్య- వసేష్వస్యపాదాపుపగృహ్య॥

ప॥ రఘుబ్రహ్మక్రియాచార్యం పురాణబ్రహ్మవాదినం ।

బ్రహ్మషికాంబ్రహ్మజన్మానమేషరామేభివాదయే॥ ౧౩౫.

వసిష్ఠః॥ రామమాలింగ్య- వత్సరామభద్రకాతుభ్యమాశీః॥

ప॥ ఆధాయప్రతిపక్షకీలికానివహంబ్రహ్మాండమూషాంతరే

నిర్విఘ్నంధమతానితాంతమదితైస్త్వైరేవతేజోగ్నిభిః ।

తత్తాత్పర్యచాచోధితమివప్రాప్తంగుణోత్కృషికాణా

పిండస్థంచమహత్తరంచభవతానిఃక్షారతారంయశః॥ ౧౩౬.

కించ॥ ప॥ నిజగదంగణలంఘనజాంగకై స్తవయశోభిరసీవపనిత్రితాః ।

ప్రథమపార్థివపుంగవకీర్తయోవిబుధసింధుజతైవసేంధవః॥ ౧౩౭.

ప॥ జగదాలోకధౌరేయాసూర్యాచంద్రమసావివ ।

పుత్రాగోత్రస్యగోప్తారాజనయస్వభుజావివ॥ ౧౩౮.

సీతామునివందతే ॥ వసి ॥ జనకవంశసువాసినవత్సేయువయోస్సాధారణీ, మమా

శిష్యమహోవామ॥ సీతా॥ సహషణం- ఆహ్వానింసావంతామే అంబుడంతంసమరిణిం త

ని భవంసది॥ ఛా॥ ఆహ్వానిస్సాపత్న్యకాంమేఆర్యపుత్రస్య గృహిణీత్వంభవిష్యతి॥

ల॥ సగరగోత్రగురోమైత్రావరుణే, సామిత్రిరభివాదయతే॥

వసి॥ వత్సలక్ష్మణ ఆశిషాంవిషయ మతిక్రమ్యచతేశాన్॥

ప॥ వీరమంద్రజితంజిత్యాదిష్ట్యాచధానుతోజగత్ ।

అభవద్రక్షణీయస్తేగీర్వాణగ్రామణీరపి॥

ప॥ తథాపియాయంసర్వేపిర్వోద్వోద్వోజనయతాత్మజా ।

యైరాదిరాజవంశోయమష్టశాఖఃప్రరోక్ష్యతి॥ ౧౪౦.

రా॥ సహషణం కృతాంజలిః- భగవన్ననుగృహీతమిష్టాకుకులం - భరతోరామం ప్రతి- ఆర్యశూన్యభవనప్రతిష్ఠేకరక్షాపదాతిర్భరతఃప్రణమతి॥

రా॥ సహషణమాలింగ్య- వత్సభరత॥

ప॥ ఆత్మానమిందుకరమేదురచంద్రకాంత

స్తంభోజ్వలంబితరమేహృదినిర్వృణోమి॥

సభ్రాతృసంగమసుఖాసికయాజహతి

ఃస్థాస్సకాస్త్రభమరశ్చపలాపిలక్ష్మీః॥ ౧౮౧॥

భగతః॥ సీతాంప్రణమతి॥ సీ॥ వంచభరదక్షిణకరకిరణణిడరుబచుచిదకమలః॥
విఆసదధ॥ ఛా॥ వత్సభరతక్షిణకరకిరణనికురుబచుచితం కమలమివవిశాసంఽహి॥
ల॥ భరతంనమతి॥ భర॥ ప॥ వత్సలక్ష్మణసోత్కంఠంచరాత్పరిభస్వమాం॥
శ్రద్ధాశ్చర్భాతురంగేషుచందనేవ్యవ్యరోచకీ॥ ౧౮౨॥

నిర్భరంచపరిరభ్య - హంతరఘువంశయశస్త్రటాకయాపదంఽదేసలక్ష్మణబాహుసా
పరిరభ్యమాణశ్చరణశీలశీకృతోస్త్రి॥
ప॥ ఇంహోఃకలాకలాపేనపర్వక్రమనివేశినా॥
సగ్విదుఃఖాపనోదాయసోదరాణాంకృతాభుజాః॥ ౧౮౩॥

శత్రుఘ్నః॥ ఆర్యపాదుకాభృత్యానుభృత్యఃప్రణమతి॥ రా॥ గాఢమాలింగ్యకథమా
వృత్త్యలక్ష్మణమనుభవామి. అపవార్య- సీతాయైగర్భయన్॥
ప॥ ఏతత్తదేవముఖమక్షతచంద్రచింబసంవావదూకమవలోకయలక్ష్మణస్య॥
గీర్వాణవారణకర్కశకర్కశౌమాంతాపేవలక్ష్మణభుజౌతుపరిష్వజేతే॥ ౧౮౪॥
శత్రుఘ్నః॥ సీతాంప్రణమతి॥ సీతా॥ వంచసంతతోఅసకుధరణగోరవింశేహింఽరి
ఽహివిశంఖణసరిసోహూహి- వంచసంతుఃఖణఅంజజదోకహి॥

ఛా॥ వత్స సప్తలోకశంకూర్ధ్వరణగౌరవవన్దిశ్చరితైరపిలక్ష్మణసదృశోభవ- వత్సశ
త్రుఘ్నఆర్యజనఃకుత్ర॥ శత్రు॥ కృతమంగళోపదారామధ్యమాంచాభవతింప్రేక్షతే - ఉప
సృత్య - లక్ష్మణంప్రణమతి॥ ల॥ సహషకమాలింగ్యదిప్త్యదీర్ఘాయపిత్వయిదీప్యమానేవయ
మేకాకీనం భరతంపరిత్యజ్యగతాః॥ రా॥ మునింప్రతి- ఏతౌలంకాకిష్కింధయోరధిపతీవిభీ
షణసుగ్రీవౌ భగవంతంప్రణమతిః॥ వసే॥ ఏకతకానపులస్త్యకులకీతికమాలావోరణస్తభావి
మాభూయాయాస్తాం॥ రా॥ భరతంప్రతి-చందస్వమహాత్మానాపేతౌ పౌలస్త్యసావిత్రో- భర
తశత్రుఘ్నౌ విభీషణసుగ్రీవౌచ యధోచితమాచరతః॥ వసే॥ సహషకాంధిష్ట్యాదతుదకాశ
భిఃపరివత్సితైః పునస్సముదయమానందశిరఃకుటంబమిందామహాసనిమగ్నస్త్రితమ్॥

ప॥ జేతారందశకధరస్యజితవానే- సహసంభాగకాచ
స్తంరామోయదికాకపక్షకధరస్త్రుత్పతిశ్రేణుశిశ్నా॥
ఊర్ధ్వకల్పయతస్త్రుదాలచరిత తత్తత్కీర్త్యమంగౌరవా
దస్యేయంకనితాతథాపిజగతస్తోమాయవతివ్యత॥ ౧౮౫॥

రామప్రణ॥ వత్సమాంగళికలగ్నమతిక్రమామతి॥
ప॥ తదిదంరఘుసేహానాం కింహాసనమలంకురు॥
రాజన్వంతః ప్రతన్వంతుముదముత్తరహోసలాః॥ ౧౮౬॥

రా॥ తథాకరోతి- పసేస్తోమంత్రపూతారభిద్భిరభిషింఽచతి - అన్యేతూష్టిమధిషించం

తి. అన్వేతూచ్చాచచమభిషేకంనాటయిత్వా పంచాంగచుంబితభూమయఃప్రణమంతి నేప
ధ్యేమంగళగీతంనాందీవాద్యాదీనిచ॥ వసి॥ సహషణం-చశ్వరామభద్రసంప్రసాదే॥

ప॥ ఉదయమదయంధర్మస్కంధంధురంత్యయిబిభృతి
కృనుపరిభవౌచృష్టాదృష్టేప్రజాఃపరిచిన్వతే॥
అపిఖిలుయథాజీవాత్కానః ప్రభోఃపరమాత్మనో
దిశిదిశిదిశామష్టానాధాఃతద్ధైవచభీషికాః॥ ౧౪౭॥

రా॥ లజ్జతే॥ విభీషణః॥ కృతాంజలిః- జానుశ్వాంప్రణివశ్య- దేవ॥

ప॥ లంకాచపుష్పకమిదంచవిమానమార్య యక్షేశ్వరాదపహృతందశకః ధగేణ॥
ఏకాంభవానదితమన్యమధేదమన్య దాజ్ఞాపయత్రుతమ్మృతానిధి నిధీనాం॥
రామోవసిష్ఠేనానుజాతఃపుష్పకంప్రతి- పిమానరాజప్రథమస్వామినం ప్రథమపౌల
స్త్యముపతిష్ఠస్వ॥ వసి॥ సహషణం-రామభద్రకింతేభూయః ప్రియముపహరామి॥
రా॥ భగవన్నితఃపరమసి ప్రియమస్తే॥

ప॥ తాతాజ్ఞామధిమాళిమా క్తికమణింకృత్వామహాపౌత్రాః
దంష్ట్రాంధ్యవిలాసపత్రమకరీదృష్టాభృశంమేదినీ॥
సేతుకాక్షిణపశ్చిమాజలసిద్ధీశీమలయన్నిర్మితః
కల్పతంచకృతంసమస్తమదశగ్రీవోపసగతాంజగత్॥

తథాపీదమస్తుభరతవాక్యం॥

ప॥ సమున్మీలత్సా క్తిస్తబకమకరందైశ్చ్యైవణయో
రవిశ్రామ్యద్ధారాస్సతతమపచిన్వంతుకవయః॥
నశబ్దబ్రహ్మఖ్యంపరిమళమనాశూయసుజనః
కపీనాంగంభీరేవచసిగుణదోషాన్ప్రచయతు॥ ౧౪౮॥

అపిచ॥ ప॥ దేవస్యాత్మభువఃకమండలుజలస్రోతాంసిమందాకినీ
గంగాభోగవతీమయానిపునతేయావత్త్రిలోకీమిషాం॥
తావద్వీరయశోరసామనమభుస్యందఃకపీనామయం
జాగతుఃత్రుతిశమ్కులీవలయితవ్యోమావగాహీపునః॥ ౧౪౯॥

వసి॥ తథాస్తు॥ రా॥ లక్ష్మణంప్రతి - ఏహ్యేహి మంత్రిణాం దర్శనాయేతి॥

ఇతి నిష్క్రాంతా స్సర్వే - ఇత్యనఘకారాఘవే - సస్తమోంకః॥

సమాప్త మిదం మాద్గల్యాయనస్య భట్టమురారేః॥

కృతిష్వనఘకారాఘవం నామ నాటకం॥

